

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

JANUAR
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 1

SLOVENIJA

KOVINOPLASTIKA LOŽ

INDUSTRIJA KOVINSKIH IN PLASTIČNIH IZDELKOV

KOVINOPLASTIKA
LOŽ

Industrija
kovinskih
in plastičnih
izdelkov

Proizvodni
program:

1.
Gradbeno
okovje
2.
Karnise
vseh vrst
3.
Program
nerjavečih
proizvodov
za gospodinjstvo
4.
Toaletno
sanitarni
program
5.
Plastična
embalaža

Dragi rojaki!

Ali si lahko zaželite kaj lepšega kot začeti novo leto s toplimi pozdravi iz rojstne domovine ali dežele vaših prednikov? To vam bo nudil Slovenski koledar za leto 1979, ki je že izšel, poleg tega pa boste izvedeli vse, kar se je pomembnega zgodilo v Sloveniji in Jugoslaviji v zadnjem letu.

Ob prebiranju Slovenskega koledarja se boste lahko v mislih sprehodili po znanih krajih iz vaše mladosti ali po mestih in vaseh, ki ste jih obiskali med svojim obiskom naše dežele.

Prav gotovo vas zanima tudi to, kako žive slovenski rojaki v drugih deželah po svetu, kako se združujejo, kako grade svoje narodne domove, kako ohranjajo svoje slovensko izročilo. Tudi o tem vam pripoveduje Slovenski koledar 1979.

Letošnji koledar je izšel že z letnico 26, kar pomeni, da ima za seboj že bogato tradicijo in da je to knjiga trajne vrednosti. Slovenski koledar 1979 obsega 352 strani pestrega in zanimivega branja, opremljenega z nad 300 črnobelimi in barvnimi fotografijami.

Letos smo vam pripravili tudi prijetno presenečenje: na celostranskih barvnih fotografijah vam prikazujemo slovenske ljudske plese in noše iz posameznih slovenskih pokrajin, s poljudnimi opisi in navodili ter z notami za glasbeno spremljavo. Vsekakor koristen pripomoček vašim folklornim skupinam. Če pa te skupine še nimate, bodo morda prav ti naši zapisi spodbudili ljubitelje slovenskih ljudskih plesov, da bi ustanovili folklorno skupino tudi v vašem kraju.

Če ste v zadregi, kaj bi podarili svojcem ali prijateljem za Novo leto, rojstni dan, ob obletnicah — naročite jim Slovenski koledar 1979! V spodnjo naročilnico vpišite samo svoje ime in naslov ter ime in naslov obdarovanca ter obenem s svojo naročnino (če želite prejeti koledar tudi sami) nakažite naročnino tudi zanj. Mi pa mu bomo poslali koledar z obvestilom, da mu ga pošiljate kot darilo.

Slovenska društva na tujem! Ali ne bi bilo prav, da bi svojim sedanjim ali nekdanjim odbornikom poklonili darilo, ki bi jih vedno spominjalo na društveno delo? Najprimernejši za to bi bil Slovenski koledar 1979! Priporočite tudi vsem svojim drugim članom, naj se naroče na Slovenski koledar 1979, ki jim bo tudi dragocen pripomoček pri društvenem delu in življenju v tujini nasploh. Sporočite nam čimprej, koliko izvodov Slovenskega koledarja 1979 naj pošljemo na vaš društveni naslov!

Izpolnjeno naročilnico na naslednji strani pošljite na naslov:

Slovenska izseljenska matica, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169 Jugoslavija

NAROČILNICA ZA SLOVENSKI KOLEDAR 1979

REŽI

Napišite svoje ime in naslov:

Ime in priimek:

Ulica:

Mesto:

Država:

Pošljite koledar kot darilo (naročnino prilagam):

Ime in priimek:

Ulica:

Mesto:

Država:

Podpis:

Številka 1
Januar 1979
Letnik 26

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja
Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657

Naslov
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednica
Jagoda Vigele

Uredniški odbor
Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk

Uredniški svet
Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci
Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

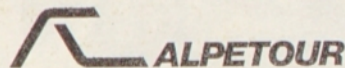
Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk
ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. 7. 1973

Vaša pisma	2
Urednik vam	3
Dogodki	4
YU in svet: Prvi papež Slovan	5
Po Sloveniji	6
Osebnosti	7
Domača kapljica v tujih kozarčkih	8
Življenje na vasi: Dražgoše	11
Razgovor: Širina argentinskega Triglava	12
Slavne slike: Josip Tominec	14
Reportaže po vaših željah: Trgatev na Vipavskem	16
Raka pri Krškem	17
Prilogi: Med rojaki po Evropi-English Section	19
Mojstri s kamero: Igor Modic	28
Naši po svetu	30
Za mlade po srcu	34
Kroček mladih dopisnikov	36
Leposlovje — Janez Kajzer: Macesen	37
Vaše zgodbe	39
Materinščina — Nove knjige	41
Mislimo na glas — Slovenski lonec	42
Filatelija — Domače viže — Vaš kotiček	43

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Škofja Loka, DO RTC Krvavec, Kranj, Koroška c. 25/a KRVAVEC (1953 m)

Rekreacijsko-turistični center. Dostop: krožna kabinska žičnica z 900 os./h, 4 sedežnice, 7 vlečnic s skupno kapaciteto s kabinsko žičnico 9800 os./h. Trajanje zimske sezone od decembra do maja. 85 ha urejenih smučišč, v dolžini 25 km. Tekaška proga 5 km. Nočna smuka. Dom na Krvavcu, brunarica z depandanso in samopostrežno restavracijo, planinska kočica na Gospincju; skupno 250 ležišč, smučarska šola. Izposojanje smučarskih rekvizitov. Krvavec je idealna razgledna točka. V letnem času izhodišče za daljše ture v Kamniško-Savinjske Alpe. Bogat s planinsko floro in fauno. Od večjih mest je oddaljen: Ljubljana 32 km, Trieste 136 km, Zagreb 167 km, Rijeka 157 km, Maribor 136 km, Graz (via Maribor) 221 km, Kranj 15 km, Preddvor 12 km, Bled 45 km, Tarvisio 93 km, Klagenfurt (via Ljubelj) 73 km, Villach (via Podkoren) 98 km.

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din, Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Asch, Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr, Danska 45 Dkr, Finska 35 FM, Francija 35 FF, Holandija 18 Hfl, Italija 7.000 Lit, Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM, Norveška 45 Nkr, Švedska 40 Skr, Švica 15 Sfr, ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

VASA PISMA

PONOSNE NA ODLIKOVANJE

Revija Rodna gruda postaja z vsako izdajo lepša in zanimivejša in to ne le za nas starejše, ampak tudi za naš mladi rod, kateremu odpira pogled v domovino njih pradedov.

Prav te dni smo prejele visoko odlikovanje predsednika Tita in kot ustanoviteljica in dolgoletna urednica Progresivnih Slovenk Amerike se vam pri srčno zahvaljujem v zavesti, da ste k temu odlikovanju v prvi vrsti prispevali vi pri matici.

V prilogi vam pošiljam 5 dolarjev v spomin na umrlo članico Progresivnih Slovenk Amerike — Kati Plemel. Dočakala je častitljivo starost in bila vse življenje vzorna mati in žena naprednega prepričanja.

Mary Grill Ivanusch, Chardon, Ohio, ZDA

RADOSTEN OBISK

Sporočam vam, da nas je obiskala v Barbertonu naša draga Anna Krasna. Bili smo nadvse veseli njenega obiska iz domovine. Prišla je čila in zdrava. Bila sem vesela, da sem jo videla po dolgih letih. Našla me je bolno, težko hodim, bolezen noče miniti. Kako rada bi šla še enkrat v rodno domovino! Imam lepe spomine na vas vse. Kako lepo je bilo, ko sem s skupinami prihajala v domovino! Vse pa enkrat mine in vse moramo sprejeti.

Rodne grude sem vedno vesela. Brez nje si ne bi mogla predstavljati življenja. Prinese mi košček domovine, ki jo tako neizmerno ljubim. Tak človek, kot sem jaz, bi moral ostati vedno v domovini. Nikoli ne bom mogla pozabiti, kako lepe čase sem imela, ko sem se vračala. V duhu ostajam z vami!

Jennie Troha, Barberton, Ohio, ZDA

POGOVORI OB DELU

Obnavljam naročnino Rode grude, ki jo zelo rad berem in si ogledujem slike. Tudi žena jo rada pogleda, čeprav ni Slovenka, ima pa rada slovensko naravo. Ko se na delu pogovarjamo o tem in onem, vidim, da si vsakdo želi stik iz svojega rojstnega kraja. Ta je s Primorske, drugi iz Bele krajine. Tako nam nikoli ne zmanjka pogovorov o domačih krajih. Naši

spomini bodo vedno izhajali iz domovine. Vsi si spet želimo obiskati domače kraje, da se malo potolažimo.

Franc Vertel, Belfield, N. S. W., Avstralija

NAŠE LEPE HALOZE

Po dolgem času se vam spet oglašam iz daljne tujine. Moram se vam tudi zahvaliti za redno pošiljanje Rodne grude in za lepo vsebino, ki nas vsakokrat razveseli in nam mnogokrat napravi solzne oči, ko jo prebiramo. V domače kraje nas vedno vleče srce.

Moram biti odkrita, da je meni in mojima bratoma najteže jeseni. Takrat je naša ožja domovina Haloze najlepša, tam je zdaj dozorela vinska trta in vsepovsod pojo klopotci in črički. Dragi uredniki, ne bo vam žal, če se malo popeljete v Haloze in tudi nam opišete haloško trgatav.

Rezika Žunec, Oberkochen, ZRN

MOŽ ŽIVI PO SLOVENSKO

Z veseljem preberem vsako revijo ko pride. Tudi moj mož jo preštudira od začetka do konca, čeprav ne zna brati in ne govoriti slovensko. Sploh ni Slovenec. Samo živi po slovensko. Zelo rad gre na obisk v Slovenijo. Takrat, ko odhaja, skoraj pozabi zakleniti vrata od razburjenja.

Mimi Willis, Miami, FL., ZDA

NAGRADA ZA MAMO

Rodna gruda prihaja redno in vsi smo z njo zadovoljni. Pristrčna hvala za vse.

Ženina mama Marija Žagar, ki je stara že 94 let, je imela srečo in je naš srečolovu, ki ga je priredil Pittsburški slovenski oktet, dobila prvo nagrado harmoniko Melodije Mengeš. Moja žena Jennie zna igrati nanjo, mama pa

Mary Tursich s snaho in vnučkom na grobu svojega moža oziroma starega očeta Joesa Tursicha

se morajo še naučiti. Lepo vas pozdravlja.

Martin Matjan, Forest City, Pa., ZDA

SLOVENE V MILIJONSKI MNOŽICI

Berem v Rodni grudi od Anne Praček Krasne in tudi v Prosveti. Kako je delovala in tudi njen mož. Dobro se še spominjam, kje je imel sedež Glas naroda v New Yorku. Ranjki Anton Svet mi je bil nekoč vse razkazal. Potem sem se začela zanimati za kulturno delo. Saj nas je bilo več, ki smo prišli sem v veliki New York, pa se nismo vedeli kam obrniti. Težko je bilo najti Slovence v tej osemmilijonski množici. In vendar smo se našli. V SNPJ sem bila včlanjena že prej, ko sem živela v Barbertonu in potem v Pennsylvaniji. In tako sem članica še zdaj in bom ostala do konca življenja.

Pred nekaj tedni sem bila v Johnstownu v Pa. in v Park Hillu, kjer je v mladosti bivala tudi Ana Krasna. Z njo sem se spoznala že takrat. Obiskali smo Agnes Lovko in njeno družino, ki vsi lepo napredujejo.

Mary Tursich, New York City, ZDA

PRESENEČENJE

Rada bi povedala, kakšno veselje so nam pripravili naši sosede, prijatelji in sovaščani iz vasi Skopice pri Krški vasi. Naša mama in večletna naročnica Rodne grude, Ana Komočar je 19. septembra praznovala 80-letnico. Priredili smo ji presenečenje, katerega so se udeležili tudi omenjeni sovaščani, ki so prišli v Ottawa iz Toronta samo zato, da bi ji voščili še na mnoga leta. Vsem lepa hvala v imenu vsega sorodstva!

Ivanka Jovanovič, Ottawa, Kanada

DO ZADNJEGA STAVKA

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo, ki mi je gotovo že potekla. Upam, da bo dovolj, če pa ne, pa bom nadoknadil drugič. Revija nam je zelo

všeč. Najprej, ko jo dobimo, jo prelistamo, potem pa preberemo vse do zadnjega stavka. Upam, da nas bo ta revija še dolgo združevala s staro domovino.

Jože Maznik, Willowdale, Ont., Kanada

ROJSTNA VAS

Rodno grudo sem naročila lani in jo zelo rada berem. V Ameriko sem prišla leta 1921. Rodila sem se v Senožecah leta 1905. Mama mi je umrla na porodu, zato sem bila vzgojena v Gor. Logatcu. Nekaj let sem služila v Dol. Logatcu.

Rada bi videla, če vam je kdaj mogoče, da bi kaj malega opisali o moji rojstni vasi, če je kaj zanimivega. Zelo mi boste ustregli.

Mary Sircelj, Sheboygan, Wis., ZDA

BIL SEM V ČASOPISU

Oba z ženo sva bila zelo presenečena, ko so naju znanci opozorili na članek, ki je izšel v dnevniku The London Free Press v Londonu, Ont. V njem bivša součenka opisuje razred pri tako imenovani International House, kjer so meni in drugim starejšim priseljcem nudili lekcije iz angleščine. V članku avtorica opisuje dogodke iz let 1968 do 1971, ko sem zaradi moje bolezni prenehal obiskovati šolo. V septembru sem slavil že osemdesetletnico rojstva

Novinarka med drugim piše (v slovenskem prevodu): »Rudi izgleda kot kak dostojanstveni univerzitetni profesor. Spozna se ga po aktovki, ki jo ima vedno pri sebi. Z njim je vedno tudi njegova žena Marija, ki govori dobro angleško. Rudi slabo sliši, zato sedi blizu učiteljice. Včasih zadrema. Če ga učiteljica nenadoma kaj vpraša, se Rudi naglo prebudi in začuden vpraša v svojem rodnom jeziku soseda, kaj ga je vprašala učiteljica. Rudi drugače govori štiri jezike.«

Zelo uživamo ob branju Rodne grude in čestitamo zaradi vedno višje kvalitete člankov in slik.

Rudi Bratuž, London., Ont., Kanada

Na tujem bi težko našli našega rojaka, ki bi mu bilo popolnoma vseeno, kaj se dogaja v njegovi rojstni domovini. Vse bolj se srečujemo z zanimanjem za dogajanja v naši državi tudi pri drugi in tretji generaciji, torej pri ljudeh, ki so bili že rojeni na tujem in so že po pravilu državljani drugih dežel. Kakšne informacije jih zanimajo? Prav gotovo so na prvem mestu novice o razvoju njihovih rojstnih krajev, torej njihove najožje domovine, od tod pa se vse bolj širijo na vso pokrajino (Dolenjsko, Prekmurje, Primorsko idr.), vso republiko, vso državo. Iz leta v leto opazamo, da se tudi žeja po informacijah spreminja, razrašča, zdaj nekomu ni več dovolj samo informacija iz lokalnega časnika, temveč si zaželi tudi informacijo iz republiškega ali državnega središča, ker si morda predstavlja, da iz tega zornega kota stvari izgledajo drugače, predvsem pa bolj zaokroženo.

Kdo vse obvešča rojake na tujem? Poleg naše revije, ki je bila tudi ustanovljena na pobudo naših izseljencev, moramo omeniti, da se izseljenci naročajo še na številne slovenske tedenske in mesečne časopise in revije, med katerimi je najmočnejše prisoten lokalni tisk, slovenski pokrajinski tedniki in verski listi, ki pa bralce seznanjajo predvsem z vprašanji s svojega področja. Najbolj reden obveščevalec naših rojakov v tujini, seveda to velja samo za evropske države, pa je radio. Ta ima poleg rednih govornih in glasbenih še vrsto oddaj, ki so posebej pripravljene za naše na tujem. Zaradi svoje posebne funkcije radio še najlaže premaguje mejne in poštne ovire, rojaki pa ga preprosto poslušajo takrat, ko utegnejo ali pa ko ugamejo »domači val«.

Družbeno-politične skupnosti v domovini se v zadnjem času še posebej zavzeto ukvarjajo z vprašanji v zvezi z informiranjem naših ljudi, ki so v tujini na začasnem delu. Zdaj je že dozorel sklep, da se ustanovi posebna priloga, ki jo bodo svojim naročnikom v tujini prilagali vsi slovenski listi. O odmevih bomo lahko govorili pozneje, zdaj pa lahko ugotavljamo samo to, da je tudi ta pobuda zrasla iz neusahljive želje po popolni in objektivni informaciji o domovini.

Jože Prešeren

TESNEJŠI STIKI S SVETOM

Na 9. kongresu zveze sindikatov Slovenije, ki mu je razen 450 delegatov prisostvovalo tudi veliko domačih in tujih gostov, so ocenili rezultate štiritletnega dela in sprejeli sklepe za nadaljnjo dejavnost v razvoju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov in političnega sistema samoupravljanja.

Vinko Hafner je v svojem referatu ugotovil velik napredek pri uveljavljanju novih odnosov in izboljšanju življenjske ravni delovnih ljudi. Opozoril je na naloge sindikatov pri stabilizaciji gospodarstva, večanju produktivnosti, vključevanju znanstvenega in raziskovalnega dela v gospodarstvo in na nujnost tesnejših povezav s sindikalnimi in delavskimi gibanji po svetu.

Kongres je izvolil 85-članski republiški svet, predsednik je ponovno Vinko Hafner, podpredsednik Miran Potrč in sekretar Ivan Godec.

POLOŽAJ JUGOSLOVANSKIH DELAVCEV

V oktobru je bila v ZR Nemčiji na uradnem obisku delegacija zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva, ki se je tam pogovarjala zlasti o položaju jugoslovanskih delavcev, ki so zaposleni v tej državi. Ugotovili so, da je pravni in socialni položaj naših ljudi nekoliko varnejši, vendar pa še obstajajo problemi, ki jih je treba čimprej odpraviti.

Jugoslovanska delegacija se je v ZR Nemčiji pogovarjala s predstavniki socialno-demokratske stranke, s podpredsednico parlamenta Ana-Mario Renger, še posebej pa so se s pristojnimi oblastmi pogovarjali o problemih šolanja, izobraževanja in zaposlovanja mladine — otrok naših delavcev.

PRAVNI POLOŽAJ VERSKIH SKUPNOSTI

Vsi trije zbori slovenske skupščine so na jesenskem zasedanju razpravljali o izvajanju zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v SR Sloveniji. V poročilu je bilo rečeno, da so razmere na tem področju dobre in da tu ni ne več ne manj enakopravnosti kot na drugih področjih družbeno-političnega življenja. Odnosi med našo samoupravno družbo in katoliško cerkvijo v naši republiki so zadovoljivo urejeni in se še naprej dobro razvijajo. Bolj zavzeto pa naj bi se s temi vprašanji ukvarjale tudi občinske komisije za odnose z verskimi skupnostmi.

Na novomeškem Glavnem trgu je bilo veliko zborovanje ob obletnici mladinskih delovnih akcij, ki so pred dvajsetimi leti gradile odsek ceste bratstva in enotnosti od Ljubljane do Zagreba. Takrat je na velikem ljudskem zborovanju na istem mestu ob zaključku del govoril predsednik Tito.

JUBILEJ DOLENJSKE AVTOCESTE

MACLEAN PIŠE NOVO KNJIGO O TITU

NEKDANJI VODJA BRITANSKE VOJAŠKE MISIJE PRI GLAVNEM ŠTABU NARODNOOSVOBODILNE VOJSKE JUGOSLAVIJE FITZROY MACLEAN JE ŽE PRED DVAJSETIMI LETI IZDAL KNJIGO O TITU IN BOJU JUGOSLOVANSKIH NARODOV MED II. SVETOVNO VOJNO, ZDAJ PA PRIPRAVLJA NOVO, DOPOLNJENO IZDAJO TE KNJIGE.

MEDALJE ZA UNION

Na lanskem 17. mednarodnem ocenjevanju živilskih izdelkov »Monde selection 78«, ki je bilo v Ženevi v Švici, je ljubljanska pivovarna Union dobila tri zlate medalje.

ELANOVA TOVARNA V AVSTRIJI

Naša največja tovarna smuči in smučarske opreme bo letos izdelala 360.000 parov smuči, z nadaljnjimi investicijami pa namerava do leta 1980 povečati proizvodnjo na 800.000 parov smuči na leto, s čimer bo postala tretji največji izdelovalec smuči na svetu.

V decembru 1978 je stekla proizvodnja v novi Elanovi tovarni v vasi Brnica pri Beljaku v Avstriji, prav tako pa že teče proizvodnja v Elanovem obratu v mestu Haparandi na Švedskem. Tu bodo izdelovali predvsem tekaške smuči. Skoraj celotna proizvodnja Elanove tovarne v Avstriji je namenjena za prodajo v Združenih državah Amerike.

Pogled v dvorano slovenske skupščine na enem izmed jesenskih zasedanj

JUGOSLAVIJA IN SVET

JUGOSLAVIJA PONOVRNO SVETOVNI PRVAK

Na amaterskem svetovnem košarkarskem prvenstvu v Manili na Filipinih je Jugoslavija osvojila naslov svetovnega prvaka in s tem ponovila zmago, ki jo je dosegla na prvenstvu v Ljubljani pred osmimi leti. V finalnem dvoboju je Jugoslavija premagala Sovjetsko zvezo z rezultatom 82 : 81. Jugoslovanska košarkarska reprezentanca je bila na tem prvenstvu edina brez poraza. Tretje mesto je osvojila reprezentanca Brazilije.

PODPORA JATOVI ZVEZI Z AVSTRALIJO

V zvezi z nameravano prepovedjo Jatove redne letalske zveze med Jugoslavijo in Avstralijo je skupina jugoslovanskih rojakov iz Sydneya na pobudo slovenskega kluba Triglav izročila avstralskemu senatu peticijo, ki jo je podpisalo nad sto avstralskih državljanov našega porekla. Senatu je peticijo posredoval znani senator in prijatelj številnih Slovencev v Avstraliji Tony Mulvihill. V peticiji se naši rojaki zavzemajo za ohranitev te redne letalske zveze z Jugoslavijo, ki bi jo naj še vnaprej vzdrževala jugoslovanska letalska družba.

JUGOSLOVANSKA ODPRAVA NA MT. EVEREST

V februarju bo odšla na pot sedma jugoslovanska himalajska odprava, ki se bo tokrat skušala povzpeti na najvišjo goro na svetu Mt. Everest. Z organizacijskega vidika bo to najtežja preizkušnja jugoslovanskega alpinizma. Jugoslovanski alpinisti se bodo na Mt. Everest vzpenjali po severozahodnem grebenu, koder se doslej ni povzpela še nobena odprava. Za ta sedmi pohod jugoslovanskih alpinistov se pripravlja 26 članov, od katerih je največ Slovencev, vključili pa so tudi enega Spličana, dva Sarajevčana in enega Zagrebčana. Kot zdravnik bo spremljal odpravo dr. Evgen Vavken iz Ljubljane.

PRVI PAPEŽ — SLOVAN

Po več kot štirih stoletjih je na papeški prestol sedel človek, ki po narodnosti ni Italijan; prvič v zgodovini katoliške cerkve je njen poglavar Slovan, Poljak. Poleg tega je prišel novi papež iz vzhodnoevropske socialistične države, kar pomeni, da je rasel in deloval v gmotnem in duhovnem okolju, ki se bistveno razlikuje od onega v Italiji ali drugod po zahodni Evropi.

Novega je torej za zvrhan koš in snovi za razmišljanja in ugibanja, kakšne utegnejo biti posledice tega, tudi ne manjka. Spremembe v Vatikanu, posebno takšne, kakršna je bila izvolitev poljskega kardinala za papeža, zadevajo seveda tudi Jugoslavijo, kjer je dovršen del prebivalstva, predvsem v Sloveniji in na Hrvaškem, katoliške veroizpovedi. Odnosi s cerkvijo so zato eno zelo pomembnih notranjepolitičnih vprašanj, ki pa je seveda tesno povezano tudi s stanjem odnosov med Jugoslavijo in Vatikanom.

Le-te lahko ocenimo kot normalne in dobre. Že leta 1966 sta Jugoslavija in Vatikan podpisala sporazum, ki ureja njune odnose na temelju načela, da je delovanje cerkve v Jugoslaviji povsem svobodno, da pa se ne sme vmešavati v politične zadeve. Tedaj so bili navezani tudi diplomatski odnosi in Jugoslavija je tako poleg Kube edina socialistična država, ki ima popolne in normalne diplomatske odnose z Vatikanom.

Takšna trezna in stvarna politika je očitno v prid obema stranema in vsem prizadetim. Cerkev lahko nemoteno opravlja svoje versko poslanstvo (v Jugoslaviji deluje 30 katoliških šol in izhaja 24 katoliških listov), verniki pa lahko živijo in delujejo polnopravno in enakopravno na vseh področjih družbeno-političnega, gospodarskega, kulturnega in drugega življenja, ne da bi bili zaradi svojega verskega prepričanja ovirani ali oškodovani. Treba je tudi reči, da je Vatikan v zadnjih letih s svojo politiko imenovanja škofov, urejanjem cerkvenih ozemeljskih zadev na meji med Jugoslavijo in Italijo in še z nekaterimi drugimi dejanji pokazal, da ceni dobre odnose z Jugoslavijo in jugoslovansko politiko do cerkve. To je toliko bolj omembne vredno, ker je bilo po vojni obdobje, ko je bilo tako v odnosih med Jugoslavijo in Vatikanom, kot v odnosih med ljudsko oblastjo in cerkvijo precej nerešenih vprašanj, ki so povzročala napetosti.

Večina socialističnih držav, med katerimi so nekatere — na primer Poljska, Češkoslovaška, Madžarska — pretežno katoliške, nima ravno najbolje urejenih odnosov z Vatikanom, pa tudi znotraj obstaja ponekod precejšnja napetost med cerkvijo in oblastmi. Izvolitev cerkvenega dostojanstvenika iz ene takih socialističnih držav za poglavarja katoliške cerkve in Vatikana, je torej posebnega pomena prav za odnose med Vatikanom in cerkvijo v celoti ter med socialističnimi državami. Mnogi komentatorji in poznavalci vatikanske politike menijo, da izvolitev Poljaka za papeža obeta, da se bo odslej Vatikan še bolj vneto ukvarjal s tako imenovanim »komunističnim svetom«, da se bo še bolj dejavno zanimal za položaj in pravice vernikov v socialističnih državah in si skušal zagotoviti v njih še večji vpliv.

Do te točke so mnenja opazovalcev precej enotna, o posledicah verjetnega večjega vatikanskega zanimanja za Vzhod pa se predvidevanja precej razlikujejo. Nekateri menijo, da bo pričakovano vatikansko »odpiranje« na Vzhod izboljšalo odnose med tamkajšnjimi socialističnimi državami in Vatikanom, spet drugi pa so mnenja, da utegne vatikansko povečano zanimanje za Vzhod povzročati nove zaplete v odnosih med cerkvijo in državo v teh deželah.

No, za zdaj so to samo ugibanja. Je pa seveda res, da je z osebnostjo novega papeža prav na tem področju nastal povsem nov položaj, ki v preteklosti nima nobene ustrezne primerjave in torej tudi ni nobenih tovrstnih izkušenj.

Kar v tej zvezi zadeva Jugoslavijo, lahko samo rečemo, da upamo, da bo novi papež nadaljeval politiko svojih predhodnikov, ki je temeljila na dobrih odnosih med Jugoslavijo in Vatikanom in na medsebojnem spoštovanju.

BEGUNJE — Tovarna Elan je v minulem letu izdelala 110.000 parov otroških smuči in jih 80.000 izvozila na evropsko tržišče. Izdelala in prodala je tudi 30.000 lesenih sank.

BELTINCI — Po sto letih so dobili tukaj novo, moderno šolo, ki bo od slej nadomeščala osnovne šole v Gančanih, Lipovcih, Ižakovcih in Beltincih in dosejanje šolske prostore v starem gradu. Šola ima 33 učilnic, 14 kabinetov in 2 telovadnici, obiskuje pa jo 900 učencev.

BODONCI — Tukaj gradijo novo štirirazredno osnovno šolo z dvema igralnicama za otroški vrtec, vaški gasilski dom pa bo dobil nov prizidek.

CELJE — V teku je gradnja nove avtobusne postaje, ki jo bodo izročili namenu letošnjega julija v okviru prireditve ob občinskem prazniku.

CELJE — Na celjskem Golovcu bo že letos zrastel nov telekomunikacijski center, ki ga gradi podjetje za PTT promet. Sedanja poštna zgradba je že povsem neustrezna za opravila osrednjega telekomunikacijskega centra. Zgrajena je bila že v 19. stoletju v drugačne namene, kot jih ima danes. Na odločitev o izgradnji novega centra na Golovcu je vplival tudi načrtani razvoj telefonije v Celju.

GORNJA RADGONA — Petinideset učencev s tega območja ima v tem šolskem letu prvi oddelek nove večerne srednje komercialne šole. Organiziralo ga je združeno podjetje Mercator-Sloga, šolo pa je pričelo obiskovati precej žena, zaposlenih v tem podjetju.

ILIRSKA BISTRICA — V tukajšnjem domu družbenih organizacij so priredili veliko retrospektivno razstavo slikarja Avgusta Černigoja. Posvetili so jo umetnikovi 80-letnici, k ogledu pa je v dneh trajanja privabila veliko ljubiteljev slavljenčeve izpovedne besede.

IDRIJA — Lesna in pohištvena industrija v tem mestu bo z novim obratom v Godoviču omogočila višjo stopnjo predelave lesa in boljše izkoriščenje naravnega gozdnega bogastva.

KAMNIK — Ob 750-letnici mesta bodo v počastitev visokega jubileja številne akcije in kulturne prireditve. Posebna skrb velja v Kamniku lepše-

mu mestnemu videzu; zidarski mojstri bodo prav kmalu pričeli obnavljati pročelja starih hiš, ostrejša in portale, prebivalci pa bodo na novo uredili okolico hiš, vrtove, parke in zelenice.

KOČEVJE — V njem so se prvič sestali pesniki in pisatelji — začetniki s širšega območja Bele krajine. Hkrati so si ogledali mesto, organizirali okroglo mizo s koristnimi pogovori o svojem delu in bralcih na Slovenskem, priredili pa so tudi literarni večer, na katerem so brali svoja dela.

KOMENDA — Nov montažni vrtec ima poleg sodobno urejenih prostorov za bivanje tudi večjo kuhinjo, ki z malicami in kosili oskrbuje tudi domačo osnovno šolo. V vrtcu je prostor za sto malčkov.

KOPER — Dosedanjim rednim oddelkom univerz v Ljubljani in Mariboru se je pridružil redni oddelek pravne fakultete ljubljanske univerze. Tako bo več diplomantov kot doslej lahko ostalo v poklicu v domačih obalnih občinah. Računajo, da bo na tem področju odslej tudi več znanstvenega in raziskovalnega dela, saj se je število tukajšnjih rednih študentov dvignilo že na šeststo, okoli dvesto pa jih študira ob delu.

KRANJ — Letos slavi planinsko društvo Kranj svojo 80-letnico. Jubileju v počastitev bo zrastel na Kališču

sodobnejši planinski dom, alpinisti načrtujejo samostojno odpravo, uredil pa bodo tudi poti z Ledin na okoliške vrhove.

KRANJ — Na 7. festivalu športnega in turističnega filma je sodelovalo devetindvajset držav z vsega sveta. Njegovi udeleženci so se rade volje odzvali pobudi prireditelja, naj poteka festival v znamenju dvestoletnice vzpona na Triglav. S filmi o alpinističnem športu so prišli v Kranj tudi ugledni evropski alpinisti, ki so se pogovarjali z gostitelji o športnem filmu kot sredstvu zблиževanja med narodi.

KOSTANJEVICA — V Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici in galeriji Krško je bil 5. grafični biennale jugoslovanskih pionirjev. Stopetdeset grafičnih listov je zanj prispevalo 92 osnovnih šol iz vseh republik. Dolenjske pionirje so zastopali učenci z osnovnih šol v Dolenjskih Toplicah, Kočevju, Boštanju, Metliki, Krmelju, Kostanjevici in z novomeških osnovnih šol Milka Šobar-Nataša in Bršljin. Strokovna žirija je podelila 19 zlatih, 24 srebrnih in 28 bronastih odličij. Pokroviteljstvo in častno predsedstvo so organizatorji namenili svetovno znanemu slikarju in grafiku Miroslavu Šuteju.

KRTINA — Pod vodstvom akad. slikarja Mihe Pirnata odkrivajo in re-

Pogled na del nove, lepo urejene marine v Luciji pri Portorožu

stavirajo v krtinski gotski cerkvi pri Domžalah freske s konca petnajstega stoletja, restavrirali pa bodo še letos tudi pet značilnih gotskih cerkvenih oken.

LENDAVSKE GORICE — Ob 70-letnici rojstva znanega prekmurskega pisatelja Miška Kranjca so tukaj obnovili njegovo zidanico, v kateri je bila pred štiridesetimi leti ustanovljena KP Slovenije za Prekmurje. Pri obnovi zidanice je pomagala tudi mladina lendavske občine.

LJUBLJANA — Uspela je poveza-va Ljubljane z ameriško računalniško mrežo, katere članica je Jugoslavija od leta 1972, v njenem okviru pa domači strokovnjaki uspešno sodelujejo v raziskavah s skupnim nazivom COST 11. Za povezovanje računalniških mrež v evropskem okviru (kot je potrdil prvi uspeli poskus, velja to tudi za medcelinsko povezovanje) so v glavnem že dane znanstvene osnove. Prva evropska javna računalniška mreža bo začela delovati prihodnje mesece. Takšen pretok informacij bo koristil predvsem gospodarstvu, prometu, politiki in znanosti.

LJUBLJANA — Izšle so tri gramofonske plošče partizanskega pevskega zbora Ljubljana z godbo milice pod taktirko prof. Radovana Gobca. Na prvi plošči so posnete himne, svečane pesmi in žalostinke, na drugi borbene narodnoosvobodilne pesmi drugih dežel, na tretji, ta je mala, pa so posnete himne Hej, Slovani, Naprej zastava slave in Internacionala.

LJUBLJANA — Pri meddruštvenem odboru ljubljanskih planinskih društev je pričela z delom javna planinska šola za neplanince in začetnike. Namenjena je predvsem tistim prebivalcem Ljubljane in širše okolice, ki bi želeli zahajati v gore, pa jim je ta dejavnost še popolnoma neznana in doslej še niso našli prilike, da bi se aktivno vključili vanjo.

LJUTOMER — Tovarna pohištva, ki je delovna članica Marlesa v Mariboru, bo obnovila delovne dvorane in posodobila proizvodnjo, kasneje pa bo sprejela še sto novih delavcev.

LJUBLJANA — Z razstavo slik francoskih mojstrov so v Narodni galeriji proslavili 60-letnico obstoja in

dela te pomembne kulturne ustanove. V šestih desetletjih je Narodna galerija sodelovala s štiristotimi galerijami, muzeji in drugimi kulturnimi institucijami po svetu.

MARIBOR — Delovna organizacija Iskra v Kranju in univerza v Mariboru sta podpisali samoupravni sporazum o dolgoročnem znanstveno-raziskovalnem in strokovno-tehničnem sodelovanju in tudi o šolanju strokovnjakov za informatiko in računalništvo.

MIREN PRI GORICI — Tovarna čevljev in igrač Ciciban je v minulem letu izvozila šestino v svojih obratih izdelanih igrač v Skandinavijo, ZR Nemčijo in Švico.

MURSKA SOBOTA — Na obisku je bila sindikalna delegacija iz tovarne avtomobilov AUDI NSU iz Ingolstadta. Z gostitelji se je pogovarjala zlasti o življenju in pogojih dela jugoslovanskih delavcev v tej tovarni, o možnostih izobraževanja ob delu in klubskem življenju Jugoslovancev v tem mestu.

NOVA GORICA — Šestim doprsnim kipom v Erjavčevem drevoredu so dodali novega: posvečen je spominu pesnika dr. Alojza Gradnika, doma iz Medane v Brdih. Postavil ga je klub starih goriških študentov.

ORMOŽ — V tekočem šolskem letu dobiva v ormoški občini 545 učencev in študentov štipendije za šolanje na poklicnih, srednjih, višjih in visokih šolah, dva študenta pa sta štipendista Titovega sklada.

RADENCI — Odprli so nov prizidek osnovne šole z dvanajstimi sodobno urejenimi učilnicami. Tako je v radenski osnovni šoli prvič uveden enoizmenski pouk, kar pomeni tudi pričetek priprav za celodnevno šolo.

RADOVLJICA — Združenje gledaliških skupin Slovenije je na večere bratstva v Prizrenu poslalo izvrstne gledališke amaterje iz Radovljice. Predstavili so se z Linhartovim Matičkom.

ŠKOFJA LOKA — Tukajšnja knjižnica se je preselila v nove prostore. Bralcem je na voljo 50.000 knjig, med pomembne novosti pa sodita tudi čitalnica in večnamenski prostor za predavanja, sestanke in ure pravljič.

DUBRAVKA TOMŠIČ-SREBOTNJAK, izvrstna pianistka, je bila na koncertni turneji po Nizozemski. Imela je devet koncertov, izvajala pa je Schumannove in Mozartove klavirske koncerte.

JOŽE JAVORŠEK, esejist in kritik, je napisal obširen esej, v katerem riše moralno-politično podobo slovenskega intelektualca v obdobju med leti 1945 in 1977.

MARJAN ZADNIKAR, znanstveni svetnik pri zavodu SRS za spomeniško varstvo, je pripravil tri knjige. Pri kölnski založbi Wienand-Verlag je izšla njegova Zgodnja arhitektura kartuzijanov v Evropi, Mohorjeva družba bo izdala Zadnikarjev prikaz pomembnejših kulturnih spomenikov na slovenskem Koroškem, za tisk pa je pripravljena nova, razširjena izdaja leta 1969 prvič objavljene knjige o romanski arhitekturi na Slovenskem, ki je hitro pošla.

ETBIN KRISTAN, pesnik, pripovednik, dramatik, publicist in kritik, je umrl pred petindvajsetimi leti. Precej let je preživel v Ameriki, v Clevelandu je ustanovil napredno revijo slovenskih izseljencev z naslovom Cankarjev Glasnik in je spodbujal rojake na tujem k ohranjanju slovenske besede.

Dr. VLADIMIR BRAČIČ, rektor univerze v Mariboru, napoveduje pre-raščanje višje pravne in agronomske šole v visoki. »Obnovili bomo tudi naše predloge,« pravi, »da na pedagoški akademiji postopoma razvijamo posamezne katedre s sedanje višje na visoko stopnjo. V tem letu bomo gradili peti stolpič študentskih domov, novo poslopje univerzitetne knjižnice in prepotrebne prostore za visoko tehniško šolo. Naša posebna skrb pa velja ureditvi nalog reforme sedanjega šolskega sistema.«

Lani je minilo trideset let, odkar je slovensko vinarsko podjetje izvozilo prve steklenice vina v Veliko Britanijo. Tedaj je »Slovenija vino«, sedanji »Slovin«, poslalo na angleško tržišče natanko — štiri zaboje vina. Pisalo pa se je šele leto 1948. Kako so tedaj štirje zaboji romali v Anglijo, ne ve nihče več, o današnjih pošiljkah pa tudi ni veliko govora. Tankerji, ki si napolnijo trebuhe z 10.000 hektolitri jugoslovanskega vina in se odzibljejo po morju proti severu, pa tudi proti vzhodu, niso nobena posebnost. Jugoslovanska vina počasi, a vztrajno prodirajo na svetovni trg.

Zakaj po svetu spijsajo vse več jugoslovanskih vin, je težko ugotoviti. Podatki o prodaji na tuje pa so vsak dan večji.

LJUBLJANA JE BORZA VIN

K vse večjemu izvozu prav gotovo zelo veliko prispeva ljubljanski vinski sejem. Letos bo slavil četrto stoletja svojega obstoja. Toda pomembnejše kot slavje, na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču se na obletnico zelo intenzivno pripravljajo, je njegov sloves po vsej zemeljski obli. Ni ga sejma, ki bi si lahko vsako leto privoščil strogo ocenjevanje najboljšega, kar porodi trta na vseh petih kontinentih. Lani na primer, so poslali na ocenjevanje vino in žgane pijače iz 16 držav. Pred strogo komisijo, ki dela po pravilniku mednarodne vinogradniško-vinarske zveze (UFI), pa se je zvrstilo 1241 belih in rdečih vin. Ljubljanski vinski sejem pa hkrati z največjim ocenjevanjem na svetu postaja tudi vinska borza. Tu se vsako leto zadnje dni avgusta in prve dni septembra kupuje in prodaja, ocenjuje, naroča . . . Med vinarji, med kupci in proizvajalci vin je Ljubljana znano in imenitno mesto, tuji se prav v Ljubljani srečajo z najboljšimi jugoslovanskimi vini in jih zaradi izredne kakovosti, pa tudi zaradi sorazmerno nizke cene, kupujejo vse pogosteje. Tako danes ni evropske dežele, v kateri ne bi prodajali jugoslovanskih vin, vse češče pa roma vino iz vseh jugoslovanskih republik tudi na mize v ZDA in na Japonsko.

NAJVEČ LJUTOMERČANA

Odkar so na Otok, ki je eno izmed občutljivejših vinskih tržišč, pripeljali

štiri jugoslovanske zaboje vina, spremelja nakup jugoslovanskih vin za kompanijo »Teltscher Brothers« znani enolog Edward Burgess:

»Sedež naše firme je v Londonu,« je rekel uvodoma vinski strokovnjak, ki zelo pogosto seda za mize, kjer ocenjujejo kapljico. »Sam sem že velikokrat sedel v komisiji oziroma žiriji na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču in zadovoljen sem, da so kriteriji vse strožji, medalje z ljubljanskega sejma pa vse bolj pomembne med vinskimi trgovci vsega sveta,« je rekel, še preden smo ga pobarali o uvozu jugoslovanskih vin:

»Spominjam se, da so prišli štirje zaboji jugoslovanskih vin v London pred tremi desetletji. Menda so jih pripeljali z avtomobilom in zaboji so bili med potjo dobro »pregledani«. Prav dobro se ne spominjam več, zakaj smo ta vina naročili. Ali kar tako, zaradi popolnega izbora ali pa na željo kakš-

nega posebnega kupca. Vem pa, kaj je bilo v zabojih,« je poudaril smeje in kljub temu, da že tri desetletja kupuje tudi tista vina, ki so prišla v London pred tremi desetletji, malce težko izgovarja njihova imena: rizling, silvanec, traminec. Še težje pa je šlo z jezika štajerska, ljutomerska . . .

Res je, da so prav ljutomerska bela vina ponesla prvi glas o dobrih jugoslovanskih vinih na tuje in da so še danes med najbolj cenjenimi jugoslovanskimi belimi vini. Še danes gre med vsemi belimi jugoslovanskimi vini na tuje največ ljutomerčana. Od celotne količine, ki je prodana na tuje, je ljutomerčan zastopan kar 60 odstotno. Seveda pa bi ga lahko izvozili še veliko več, če bi bile tržne razmere v Evropi drugačne. To prav dobro ve tudi Edward Burgess, ki se neprestano bori s cenami. Čeprav kupci vse bolj cenijo jugoslovanska vina, pa se vseeno vedno ne odločajo za njih. Kajti v Evropi so jugoslovanska vina med dražjimi.

Komisija, ki ocenjuje vino po kriterijih mednarodne organizacije UFI, je zelo stroga. Letos je podelila manj medalj kot lani, zato pa te veljajo toliko več. Strokovnjaki, ki poskušajo svetovno vinsko bero, so iz vseh vinorodnih dežel sveta. (Foto: Janez Zrnc)

CA V TUJIH KOZARCIH

BITKA S ŠPANCJI

Lani je Jugoslavija izvozila na angleško tržišče sto tisoč hektolitrov vina, ki je bilo vstekleničeno v Angliji. Tja so ga odpeljali tankerji iz koprškega pristanišča. Toda z drugimi prometnimi sredstvi je »odpotovalo« v Anglijo tudi šest milijonov steklenic: Še preden se bo izteklo letošnje leto, se bo uvoz na angleško tržišče dvignil za četrtno:

»Bitka s španskimi vini ni končana, uvoz jugoslovanskih vin se povečuje iz leta v leto. Jugoslovanskih vin bi lahko prodali še veliko več, če tega ne bi ovirali predpisi skupnega evropskega trga. Ti nalagajo na vsak liter iz Jugoslavije uvoženega vina dajatve, medtem ko je vino iz Španije, ki je tudi zelo cenjeno, povsem neobremenjeno, tako rekoč carine prosto. Zato je prodajna cena španskega vina manjša. Cena pa je seveda eden izmed poglobitvenih elementov prodaje. Kljub temu, da predstavlja poseben davek veliko ovi-

ro, pa kupujemo v Jugoslaviji iz leta v leto več. Predvsem je pomembno, da se povečuje uvoz v Jugoslaviji že vstekleničenih vin, vin s svojim imenom, s svojo zaščitno znamko. Šestim milijonom se bo kmalu priključil sedmi in menim, da ni več daleč leto, ko bo prišlo na otoško tržišče deset milijonov steklenic napolnjenih v Jugoslaviji. Saj se bo samo letos promet z Jugoslavijo povečal za četrtno...«

NA JAPONSKEM ZMAGA JUGOSLOVANSKIH VIN

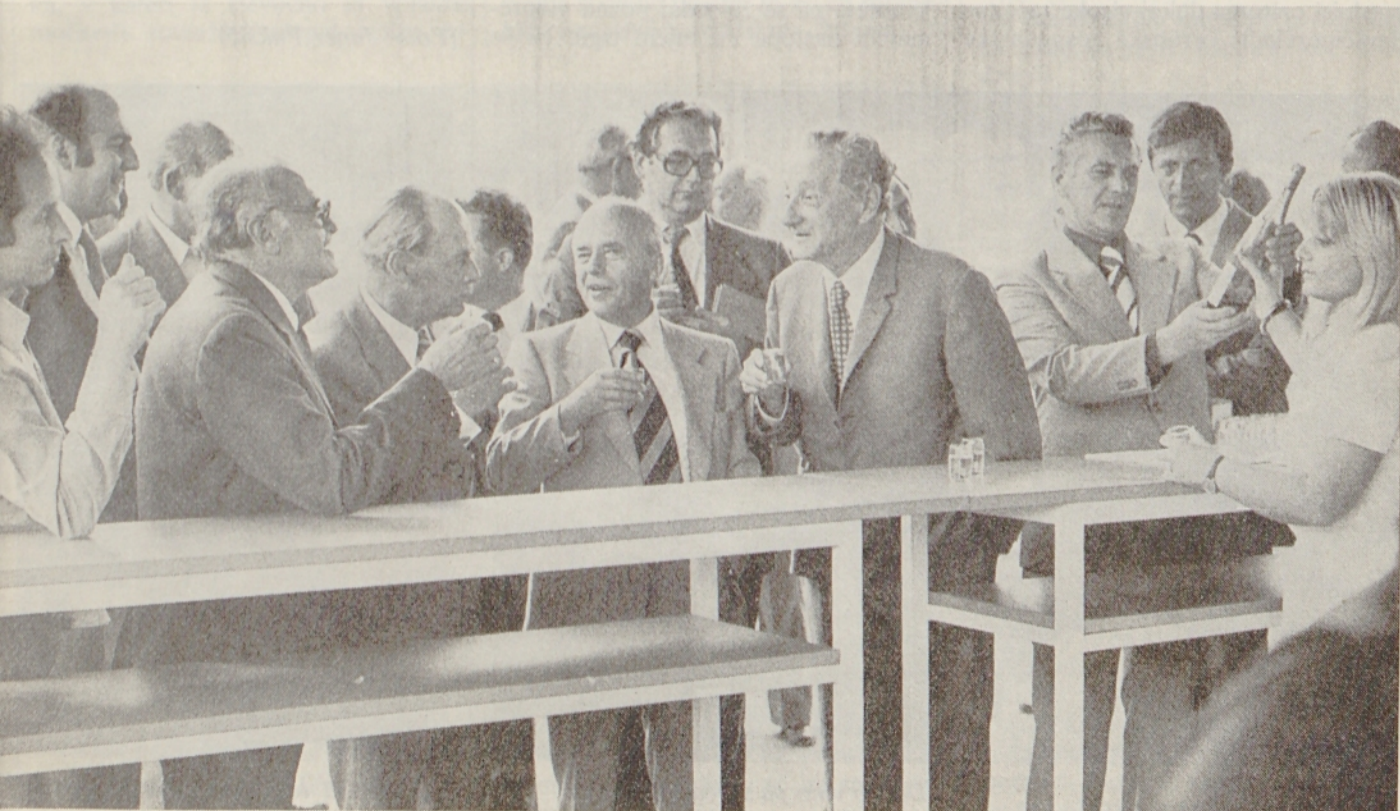
Čeprav sta za Jugoslavijo najbolj pomembni nemško in angleško tržišče, pa tudi prodor vin na Japonsko ni zanemarljiv. Shogo Asai, najvidnejši enolog dežele vzhajajočega sonca, sicer pa predstavnik tokijske firme »Sanraku Ocean«, firme, ki je med največjimi japonskimi uvozniki vin, je med obiskom v Ljubljani, kjer je ocenjeval svetovno proizvodnjo vin, oznanil ju-

goslovansko vinsko zmago na Japonskem:

»Lani smo uvažali vino v glavnem iz štirih držav: Jugoslavije, Bolgarije, Argentine in Čila. Številke o uvozu so še najbolj zgovorne: iz Jugoslavije smo uvozili 36.660 hektolitrov vina, iz Bolgarije 35.910, iz Argentine 24.620 in iz Čila 12.210 hektolitrov vina. Iz vseh drugih držav pa smo skupno uvozili 31.690 hektolitrov...«

Japonski enolog je na letošnjem ocenjevanju vin v Ljubljani ocenjeval črna vina. Pravi, da so mu bela enako pri srcu, da sam popije od časa do časa kozarček in da navada pitja vina na Japonsko šele prihaja:

»Zgodovina vina se je začela na Japonskem šele pred stotimi leti. Večina ljudi do tedaj ni znala ne piti, kaj šele pridelovati vina. Le tisti, ki so bili v tujini, so po povratku začeli tudi doma iskati vino. Predvsem v zadnjih letih se je življenje pri nas v marsičem spremenilo. Veliko ljudi potuje po sve-

Poskušnja vzorcev vseh vin, ki je namenjena obiskovalcem sejma, je vesel dogodek. Vsakdo bi najprej rad poskusil tisto, kar je najbolj ocenjeno, vsaj z zlato, če ne že z veliko zlato medaljo. (Foto: Janez Pukšič)

tu, veliko ljudi nevede in nehotе prevzema številne evropske navade. Tudi v kuhinji, za mizo, ob kozarcu . . . Poraba vina se večа. Tako smo leta 1970 na Japonskem popili 57.000 hektolitrov vina, kar je komaj 0,06 litra na človeka, lani pa smo popili že 303.720 hektolitrov. Res je, da je večina vstekleničenih vin iz Francije, pa spet je res, da so med točenimi vini najdražja jugoslovanska, a so kljub temu na prvem mestu tudi po količini . . .«

NA PRVEM MESTU — KVALITETA

Čeprav so jugoslovanska vina začela pogledovati čez mejo že pred tremi desetletji, je takratno in sedanjo kvaliteto težko primerjati. Od tedaj, ko so slovela med belimi le slovenska vina, je preteklo že precej časa in na vseh trgih se iz leta v leto bolj in bolj uveljavljajo tudi vina iz drugih republik. Borut Jerše, referent za vinski sejem na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču, pravi takole:

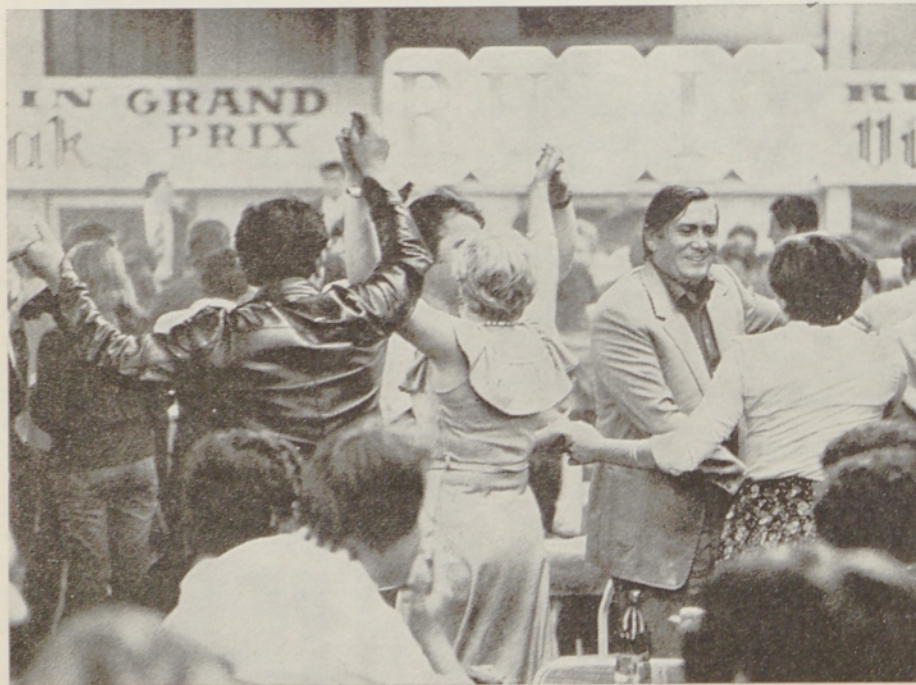
»Če izvoza ne bi ovirali posebni predpisi oziroma dokaj visoke zaščitne davčine članic evropske gospodarske

skupnosti, bi jugoslovanski proizvajalci vin izvozili še veliko več. Mnogim podjetjem se ne splača izvažati, saj bi zaradi enakovredne cene s tujimi vini morali ob visokih uvoznih taksah vino prodajati zelo poceni. Toda domači proizvajalci, katerih kvaliteta je že odlična in vsako leto poberejo vrsto zlatih odličij, čakajo. Urejajo vinograde, vzgajajo najboljše med najboljšimi in na tuje pošiljajo le toliko vina, da zanj v tujini vedo. V največjih evropskih hotelih je v vinskih kartah zapisano nekaj najboljših jugoslovanskih vin. Trgovci na tujem si prizadevajo, da bi ga kupili še več, saj jim je kakovost znana. Tudi vse več potrošnikov sega po njem, pa čeprav se zaradi relativno visoke cene pririne najboljše jugoslovansko vino na mize le ob slovesnejših trenutkih. Menim pa, da še zdaleč nismo rekli zadnje besede. Tisoči novih najsodobneje urejenih vinogradov, najbolj izbrane vrste trt, pa tudi cela vrsta odličnih enologov, kletarjev in vinogradnikov zagotavlja, da bo proizvodnja v prihodnosti še večja. Dvig kvalitete pa se že sedaj pozna v spremembi nastopa na tujem trgu. Ni še

dolgo tega, ko so bili jugoslovanski proizvajalci zadovoljni, če so vino prodali v tujino. Danes je takšnega zadovoljstva vse manj in nihče si več ne prizadeva, da bi močno povečeval prodajo vina, ki ni vstekleničeno. Na svetovnem trgu se pojavlja iz leta v leto več vin, ki so polnjena doma, katerih ime je zaščiteno in se kot jugoslovanska vina, z domačim imenom, pojavljajo na policah trgovin in v kletih gostišč in hotelov. V to smer se razvija tudi vsa prodajna politika jugoslovanskih vinarjev. Kvaliteta vina to omogoča, hkrati pa taka prodaja utrjuje položaj na tujih trgih in prinaša večjo ceno . . .«

Jože Vetrovec

(Foto: Janez Pukšič)

Dobro vino pa seveda razgreje srca. Ko so najvidnejši svetovni enologi že zdavnaj doma, se začne na ljubljanskem sejmišču pravo veselje. Vino družī, posebno če je izbira tako pestra kot v Ljubljani.

Dekleta, ki točijo na poskušnji najboljših svetovnih vin, odprejo na dan tudi po več kot sto steklenic. Še dobro, da njim ni treba odpirati tako previdno kot posebnemu mojstru ki toči komisiji.

DRAŽGOŠE

ŽIVLJENJE NA VASI

Slovenske vasi, te davne ptice domačnosti in starožitja, topla ognjišča velikih družin, so se tekom let spreminjale in se še zmerom spreminjajo . . . Velika mestna jedra se vse bolj širijo, veliko vasi pa je zapuščenih, napol praznih; posebno so takšna tista majhna podeželska naselja, odmaknjena od cest, v težko dostopnih hribovitih predelih, čeprav je res, da so se slovenske vasi ponekod kljub vsemu obdržale in doživljale vedno večji razcvet.

Ena takšnih vasi so tudi Dražgoše na hribovitem pobočju Jelovice, dvaindvajset kilometrov od Škofje Loke in sedem kilometrov od Železnikov. Vas je raztresena na velikem prostoru, na prisojnih policah, ljudje od tod pa so nekoč živeli predvsem od gozdov in živinoreje; kopali so bobovec in železno rudo, zato so Dražgoško goro nekoč imenovali tudi za železno goro . . .

Še posebej so Dražgoše znane iz zadnje vojne, ko so Nemci v začetku 1942. leta napadli Cankarjev bataljon, ki je bil v tej vasi. To je bila prva bitka, v kateri je številčno in vojaško močnejši sovražnik utrpel velike iz-

gube. Vas so Nemci oblegali tri dni in naposled se jim je le posrečilo z napadom izza hrbita s kroparske strani streti partizanski odpor. Do zadnjega je vztrajal Bičkov slavni vod na Jenci.

Od tistih dob se ta kraj imenuje Bičkova skala. Nemci so zavoljo maščevanja ustrelili osemnajst vaščanov, med njimi devetletnega dečka in sedemdesetletnega starca, in požgali vso vas.

Strahoviti dražgoški tragediji in slavni bitki v opomin in spomin so pred nekaj leti postavili na obronku vasi veličasten spomenik s kostnico preminulih. Spomenik je delo treh slovenskih umetnikov, arhitekta Borisa Kobeta, kiparja Stojana Batiča in slikarja Iveta Šubica; slednji je ustvaril izjemno umetniško doživetni mozaik bitke na Bičkovi skali. Ive Šubic je bil tudi med udeleženci tega boja; bil je namreč takrat mlad partizan in njegova današnja človeška in umetniška pričevanja so povsem avtentična.

Dražgoški spomenik je v okras vsej okolici. Viden je daleč po dolini in privablja številne turiste. Je večer spomenik nedolžnim ljudskim žrtvam in

vasi. Pogovarjal sem se s predsednikom krajevne skupnosti inženirjem Tonetom Šobarjem.

»Vidite,« mi je rekel, »med vojno je bila naša vas eno samo pogorišče. Ubitih je bilo več kot štirideset ljudi, veliko pa so jih odpeljali v internacijo. Ostali so le tisti, ki so tisti čas delali v jelovških gozdovih. Toda zagrizli smo se. Zdaj so vse hiše nove ali prenovljene. S samoprispevkom smo zgradili poti, imamo novo šolo in še veliko bomo napravili. Čistih kmetij v naši krajevni skupnosti skorajda ni, je še kakšen kmet, večina pa so po službah v Iskri, Alpesu, Čevljarni, Tehnici, Železnikih in drugod . . .«

Vas je bila v glavnem obnovljena že leta 1952.

»Že leta 1948 smo naredili makadamsko cesto iz Železnikov, zdaj pa je tod že nekaj let asfalt. Imamo električno in vodovod. Pri vsaki hiši imajo avto, televizijo in radio. Razvita je tudi domača obrt, posebno predelava lesa. Slavni dražgoški kruhek pa peče le še Marija Jelenc. Dražgoški kruhek v mnogih vzorcih je bil včasih tudi dober zaslužek. Na žalost pa ta starodavna kmečka obrt izumira kot toliko drugih . . .«

V Dražgošah je trenutno 276 prebivalcev. Med njimi je veliko otrok in mladine. Mladi imajo svoje kulturno-umetniško društvo bratov Bičkov. Igrajo in prepevajo. Imajo poseben prostor v osnovni šoli in so povsod, kjer potrebujejo njihovo pomoč, še posebno pa so aktivni v družbeni samozaščiti.

Konj in ovac je v vasi vedno manj. Ostale so le še krave in bikci, ki jih v kooperaciji s kmetijsko zadruho v Škofji Loki redijo kmetje. Za pašo je ostala še edino Sevška planina na Jelovci, tako da pastirski čas še ni popolnoma zašel. Vse več pa je traktorjev in sodobnega kmečkega orodja, ki ga kmetje s pridom uporabljajo.

Pri Lukšinovih imajo kar sedem otrok, kar je za slovenske družine že kar nenavadno, tudi za sodobne kmečke družine. To pomeni, da naslednikov v Dražgošah ne bo zmanjkalo.

Drevesa so bila gola in so čakala na pomlad. Novega veselja in zelenja se je veselil tudi trop otrok, ki so pravkar pridri iz popoldanske šole.

Bil je lep dan in v Dražgošah je bilo veliko srečnih ljudi.

Ladislav Lesar

Dražgoše (foto: Janez Klemenčič)

pomnik nasilju, ki bi se ne smelo nikoli več ponoviti.

Dražgoše v letu 1978 so sodobna slovenska vas, prepredena z asfaltnimi potmi, novimi velikimi in svetlimi hišami, ki bi bile lahko v ponos sleherni

ŠIRINA

Minulo jesen sta bila na zasebnem turističnem obisku v Jugoslaviji predsednik Slovensko-jugoslovanskega podpornega društva Triglav iz Buenos Airesa v Argentini Rodolfo Štekar in član odbora tega društva Guillermo Tavčar. Oba sta bila že rojena v Argentini in oba sta bila zdaj drugič v domovini staršev. Z Rodolfom Štekarjem sva se spoznala pred dvanajstimi leti, malo pred njegovim odhodom iz Jugoslavije, kjer je bil dve leti kot štipendist Slovenske izseljenske matice. Oba sva morala priznati, da se je v teh dvanajstih letih zgodilo veliko novega, da sta se spremenili najini rojstni deželi in tudi ljudje, ki jih srečujemo v vsakdanjem življenju.

Rodolfo Štekar in Guillermo Tavčar ter njuni ženi so z najetim avtomobilom v dobrem mesecu dni prepotovali Jugoslavijo po dolgem in počez, ustavili so se v vseh republiških središčih in si ogledali vse glavne turistične znamenitosti.

»Vse je bilo izredno lepo,« je začel pripovedovati Guillermo, ko sem ga vprašal po vtisih s te dolge poti. »Vsak kraj ima svoje posebnosti. Lepa je Dalmacija, lepe so gore, lepo je ob morju. Nad vsem sem bil navdušen. Tudi ljudje so povsod, kamor smo prišli, izredno prijazni.

Prvikrat sem bil v Jugoslaviji leta 1965. Od takrat se je tu veliko spremenilo. Zdaj je čisto drugačna slika, tudi ljudje so se spremenili. V Dutovljah, kjer živijo moji sorodniki, je kot noč in dan. Prej so domačini še v glavnem prevažali z volovskimi vpregami, zdaj imajo skoraj vsi traktorje. Zdaj je vse delo veliko lažje in hitreje opravljeno. Vesel sem, da sem spet videl moje strice in tete pa bratrance in sestrične v Dutovljah in Tomaju.«

V DESETLETJU OGROMEN NAPREDEK

Rodolfo Štekar je Guillerma dopolnjeval in razgrinjal svoje vtise s tokratnega potovanja po Jugoslaviji:

»Študijsko bivanje v Jugoslaviji v letih 1964—66 je bilo zame velika življenjska izkušnja. Takrat sem se naučil slovensko, veliko pa sem se naučil tudi med prakso pri gradbenem podjetju Gradis. Zdaj imam veliko težavo: takrat sem spoznal veliko prijateljev in težko mi je, ko zdaj preprosto

ARGENTINSKEGA TRIGLAVA

nimam dovolj časa, da bi vse obiskal in se z njimi pozdravil. Tudi s sorodniki se, žal, ne bom mogel pogovoriti toliko, kot bi hotel.

Tudi jaz se čudim, kakšna velika razlika je nastala z leti v primerjavi z letom 1966. Že takrat ni bilo nič slabega, zdaj pa je vse veliko boljše. Vesel sem, da se kažejo največje spremembe na deželi. Moji sorodniki na Primorskem imajo zdaj nove hiše, vso kmetijsko mehanizacijo, barvne televizorje, moderne avtomobile, pri tem pa moram reči, da so navadni delavci.

Povsod v Jugoslaviji, kjerkoli smo se ustavili, so nas lepo sprejeli. Ustavili smo se tudi na vseh izseljenskih maticah, kjer so nas sprejeli enako gostoljubno. Kot primer bi rad povedal tole: mesto Priština na Kosovu. Predstavljal sem si, da je to majhna, odmaknjena vas. Ko pa prideš tja, vidiš, da je to moderno urejeno mesto, središče pokrajine, ki kar žari od napredka, ki ga je mesto in vsa pokrajina naredila v zadnjem času. In da ob tem ne omenjam prelepih dalmatinskih

mest Dubrovnik, Split, Šibenik, Budva . . . Jugoslavija je resnično lepa dežela.«

SLOVENSKA OPREMA V BUENOS AIRESU

Rodolfo Štekar in Guillermo Tavčar sta se odpeljala tudi v Slovenijalesovo tovarno v Slovenske Konjice, kjer izdelujejo pohištvo, s katerim bo opremljena tudi restavracija v novem domu Triglava v Buenos Airesu. Celotno opremo te restavracije bo argentinskim rojakom poklonila naša republika. Kakšne vtise imata iz te tovarne?

»Bila sva navdušena! To je nekaj čudovitega! Nikoli si nismo mislili, da bomo iz Slovenije dobili kaj tako lepega. Oprema za restavracijo bo izdelana iz masivnega borovega lesa. Zdaj si želimo le še to, da bi bila taka tudi naša kavarna.«

Tako je pogovor mimogrede prešel na društvo Triglav v Buenos Airesu in nasploh na Slovence v Argentini. Po nekaterih podatkih živi v vsej Argentini približno 30.000 do 35.000 Slo-

Guillermo Tavčar (na levi), član odbora Triglava, Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice, in Rodolfo Štekar, predsednik Slovensko-jugoslovanskega podpornega društva Triglav v Buenos Airesu (foto: J. P.)

vencev, v kamem Buenos Airesu, kjer je tudi Slovencev največ, pa živi okrog 80.000 Jugoslovanov. Prvi slovenski priseljenci so začeli prihajati v Argentino že pred stotimi leti, največje skupine, v glavnem s Primorske, pa so se začele priseljevati v Argentino v letih 1922 do 1929. Skoraj vsi ti ljudje so prihajali z ozemlja, ki je po prvi svetovni vojni pripadlo Italiji, nekaj pa jih je prišlo tudi iz drugih slovenskih pokrajin, zlasti iz Bele krajine. Od tega zadnjega večjega vala slovenskega priseljevanja je minilo že pol stoletja in kljub močnim asimilacijskim težnjam se je slovenski rod ohranil še v drugo generacijo. Prva generacija je postavila trdne temelje, na katerih še danes slonijo prizadevanja za ohranitev narodnostne identitete. Ti temelji so bila predvsem živahna kulturna, podporna in publicistična dejavnost, ki se je odvijala v slovenskih društvih, ki so resda delovala brez večje povezave, vendar pa je bilo prav zaradi tega morda njih delo še toliko bolj obsežno.

Mnogi od teh pionirjev slovenskega društvenega in kulturnega dela med našimi ljudmi v Argentini so že pomrli. Veliko se jih je po drugi svetovni vojni vrnilo v Jugoslavijo, vodstva preostalih slovenskih društev so začela prehajati na ramena mlajših, v Argentini rojenih rojakov. Iz te, druge generacije slovenskih društvenih delavcev sta tudi naša sogovornika.

NAJVEČJI DOGODEK

»Največji dogodek slovenske kolonije v Buenos Airesu v zadnjih desetletjih je združitev treh slovenskih društev v eno z imenom Triglav,« je zanosno pripovedoval Rodolfo Štekar, sedanjí predsednik novega društva. »Združila so se društva Zarja, Naš dom in Ljudski oder, ki se je malo pred tem združil z jugoslovanskim društvom Bratstvo, tako da novo društvo sestavljajo dejansko štiri nekdanja društva. Vsa ta društva so že prej delovala v isti mestni četrti, komaj streljaj drugo do drugega, pa vendar so delovala oziroma životarila vsako zase. Ko smo se začeli pogovarjati o združitvi, nismo bili prepričani v uspeh te pobude. Sprva nismo povedali vsega, kakšne načrte imamo in podobno, hoteli smo se najprej čisto preprosto združiti in se šele potem pogovoriti

podrobneje. Naša prizadevanja so rodila uspehe. Novo društvo Triglav je imelo že ob sami ustanovitvi namen, da bo zgradilo nov dom, velik, lep, moderen, tak, ki bo služil tako interesom starejših kakor mlajših generacij. Za to, da je danes naš dom že pred dograditvijo, moramo biti hvaležni našim staršem, ki so zgradili stare društvene domove in nam s tem dali osnovo za novi dom. Prispevek najmlajše generacije je predvsem v prostovoljnem delu.«

Novoustanovljeno društvo Triglav je torej pred štirimi leti kupilo 3500 kvadratnih metrov zemljišča ob prometni aveniji General Paz, na robu ožjega mestnega središča, potem pa začelo prodajati imetje starih društev. Sredi letošnjega leta je bil dom pod streho, vendar pa zdaj nimajo za prodajo ničesar več. Kljub številnim težavam, ki jih še čakajo pri opremljanju in dograjevanju novega doma, upajo, da bo v prihodnjem letu v celoti dokončan. Skupno ima dom prek 4.000 kvadratnih metrov uporabnih površin, ob njem pa sta še dva bazena, pokrita balinišča in kegljišče.

Osrednji prostor v domu predstavlja večnamenska dvorana, kjer bodo imeli večje kulturne in športne prireditve ter proslave in v kateri se bo lahko hkrati zbralo sedemsto ljudi. V restavraciji, ki smo jo omenili že prej, bo prostora za 120 ljudi, poleg tega pa bo tu še kavarna, salon, manjša filmska dvorana, knjižnica, uredili pa bodo tudi prostore za društveno in domsko upravo ter tajništvo.

»Ko smo načrtovali nov dom, za katerega je brezplačno naredil načrte naš rojak Mario Turel, smo upoštevali vse starostne stopnje,« je nadaljeval Rodolfo Štekar. »Upoštovati moramo, da mladine ne privlači isto kot starejše, mladino pa smo na vsak način želeli pritegniti, ker takega doma ne smemo graditi samo za eno generacijo. Zdaj imamo v okviru našega društva tri folklorne skupine po različnih starostnih stopnjah, tamburaški zbor in mešani pevski zbor. Veliko je tudi zanimanje za tečaje slovenščine in srbohrvaščine. Prav te tečaje, našo šolo, želimo v prihodnje, tudi s pomočjo izseljenjskih matic iz Jugoslavije, modernizirati, opremiti jih s sodobnimi audiovizualnimi pripomočki.«

Novo društvo v marsičem podira pregrade, ki so jih včasih po nepotreb-

nem postavljala stara društva. Predvsem ne zapirajo vrat nikomur, ki je po poreklu iz Jugoslavije. Novi dom naj bi bil v določeni meri tudi dokaz številčnosti Jugoslovanov v Buenos Airesu in dokaz njihove življenjske energije in sposobnosti. Prijateljske stike razvijajo z vsemi jugoslovanskimi društvi v mestu, s katerimi se zlasti tesno povežejo ob organizaciji vsakoletne proslave dneva republike.

VSAKOMUR ODPRTA VRATA

V Buenos Airesu živi tudi precejšnja skupina slovenskih političnih emigrantov, s katerimi pa Triglav kot društvo nima nikakršnih stikov. Ločuje jih preveč stvari. Kljub temu pa pravi Rodolfo Štekar, da nekateri izmed njih, posamezniki, prihajajo na njihove društvene prireditve, nekateri pa so se tudi včlanili v njihovo društvo.

In kakšne odnose imajo z argentinskimi oblastmi?

»Moram priznati,« je dejal predsednik Štekar, »da imamo z argentinskimi oblastmi dobre odnose, saj so nam dali tudi kredit za gradnjo novega doma, zdaj pa upamo, da bomo dobili še drugega. Upamo, da bomo prav s tem novim kreditom dom dogradili do konca.«

»Iz dnevnega tiska pogosto beremo, da ste povabili v svoje vrste slovenske in jugoslovanske športnike, ki se muče na tekmovaljih v Argentini. Ali tudi vi razvijate športne aktivnosti v okviru društva?«

»Svetovno prvenstvo v nogometu je bilo za vse Argentinec izreden dogodek, na katerega smo bili vsi ponosni. Žal pa med tekmujočimi moštví letos ni bilo Jugoslavije. Bila pa je vrsta jugoslovanskih novinarjev, ki smo jih z veseljem povabili v naše društvo. Zelo lepo je bilo. Pred tem so bili že dvakrat pri nas v gosteh tudi slovenski smučarji, ki so se udeležili odprtega prvenstva Argentine v alpskem smučanju in dosegli lepe uspehe. V našem domu so sploh odprta vrata za vse goste iz Jugoslavije, kakor tudi za naše rojake iz notranjosti Argentine in z drugih držav Latinske Amerike, Urugvaja, Peruja in od drugod.

Športna aktivnost v našem društvu je že zaživela, veliko pa imamo tudi načrtov. Naši kegljači že tekmujejo v

ODLIČNI TOMINC

SLAVNE SLIKE

rednem argentinskem prvenstvu, ustanovljamo pa tudi nogometno ekipo in še kaj drugega.«

»Gospodarski odnosi med Jugoslavijo in Argentino so bili navezani že pred desetletji, nikakor pa se ne morejo razviti do prave širine. Ali se vam ne zdi, da bi pri razširitvi trgovinske menjave med obema državama lahko nekaj prispevali tudi izseljenci?« sem sogovornika vprašal ob koncu pogovora.

»Tudi o tem smo že razmišljali. To je eden izmed naših ciljev in prav gotovo si bomo še prizadevali tudi v tej smeri. Za začetek nameravamo pospešiti predvsem turistično izmenjavo. V okviru našega društva bomo ustanovili neke vrste turistično agencijo za Jugoslavijo in pri tem smo že naredili prve korake. Če bo le mogoče, pa bi radi, da bi v bližnji prihodnosti odšla na gostovanje v Jugoslavijo tudi naša folklorna skupina. Za mladino, ki sodeluje v njej, bi bila to velika spodbuda. Naši mladi pa bi se tako s še večjim veseljem učili tudi jezika svojih staršev.«

Mirno lahko trdimo, da se je z ustanovitvijo novega, enotnega slovensko-jugoslovanskega društva Triglav v Buenos Airesu začelo novo poglavje v zgodovini slovenske in jugoslovanske izseljenske naselbine v tej prostrani južnoameriški deželi. Predvsem pa moramo tem mladim ljudem, ki vodijo novo društvo, čestitati zaradi poguma, s katerim se lotevajo novih akcij, in zaradi velikodušne širine, ki naj bi pritegnila tako starejše kakor sedanje in prihodnje generacije naših ljudi v tej deželi.

Jože Prešeren

6. julija 1790 se je Jožef rodil Goričanoma Ivanu Tomincu, meščanu, trgovcu z železnino, in Marjani Janežič, hčeri premožnega čevljarja.

Bodoči slikar je rasel skupaj z bratom Francem v hiši, ki je bogatela po zaslugi očetove delavnosti, obiskoval normalko, ki so jo vodili piaristi, in kazal posebno nadarjenost za risanje.

Zdi, se, da je bil deležen prvega pouka v umetnosti pri goriškem slikarju Karlu Kebarju. Pozneje postane njegov mecen grof Francesco della Torre-Valsassino, ki ima v Rimu palačo in slikarsko galerijo. Domnevajo, da se je Tominc šolal tudi v Florenci, mnoge njegove mojstrske študije rok pa izpričujejo tudi slikarjev benečanski slog.

V Rimu, kamor je odšel na mecenovo povabilo, študira in slika in osnuje družino, leta 1820 pa je ponovno v Gorici. Morda se je odločil za vrnitev v rodni kraj zato, ker je bil njegov grofovski pokrovitelj premeščen na Dunaj. Vedno več je slikarskih naročil iz Gorice, Trsta in Ljubljane; portretom dostojanstvenikov za javne urade in cerkvenim naročilom se pridruži mnogo zasebnih želja po portretiranju. Čedalje več je naročil za portretiranje iz vrst premožnih tržaških meščanov, kar slikarja spodbudi, da se — zdaj že vdovec — naseli s sinovoma Rajmundom in Avgustom v Trstu. Z uvodno razstavo štiridesetih del, »skoraj samih portretov do pasu in v naravni velikosti, posamičnih ali skupinskih, ki kažejo znane Tržačane in Tržačanke in so zvečine očitno podobni modelom«, je doživel velik uspeh pri kritikih in občinstvu. Prične se Tominčevo izredno plodno delovno obdobje, ko ustvarja velikansko število »govorečih« portretov. Delal je namreč izredno hitro, a natančno in solidno. Bil je že tako silno spreten, da je mogel dnevno izdelati po en portret in je bilo dovolj sedeti kot model — tako so se namreč hvalili portretiranci — »samo dvakrat, prvič tri ure zdržema, drugič komaj pol ure«.

Obložen s slavo in denarjem, kot je dejal njegov vnuk Alfred, se slikar ponovno vrne v rodno Gorico, kasneje pa se naseli pri bratu

Francu v bližnjem Gradišču. Tu ima svoj atelje, še zmeraj slika, a bolj zavoljo veselja kot naročil in skusi grenkobo umetnika, ki se zaveda svoje vrednosti, ne dela pa več v soglasju s časom. Čedalje bolj mu peša vid in čopič vedno redkeje prime v roke. Zdravje mu spodkoplje še jetika in 22. aprila 1866 umre na Gradišču, star 76 let. Pokopljejo ga na majhnem vaškem pokopališču med vinorodnimi pobočji, ki jih je bilo precej last njegove družine.

Več kot petindvajset let življenja in delovanja v Trstu pomeni vrh Tominčevega ustvarjanja. V tem času si je nabral dovolj umetniških in materialnih priznanj.

Njegova poglobljena in najobsežnejša ustvarjalnost je veljala portretiranju; daroval mu je svoje najboljše moči in najzrelejša leta. Umetnostni zgodovinar France Stele je o njem zapisal, da je bil kot umetnik odsev stanja takratne umetnosti v Italiji in Srednji Evropi, da se je razvil v umetnika, ki je bil najožje povezan z vzdušjem gospodarsko razcvetajočega se Trsta in da zasluži, da ga enako cenimo Slovenci in Italijani.

Pomembno ustvarjalno skupino Tominčevega dela predstavljajo družinski portreti, ki so mu bili zelo pri srcu. Z njimi je upošteval izročilo angleškega skupinskega portreta: družinski člani so praviloma zbrani okrog mize v stanovanjskem okolju, večkrat s pogledom na vrt, okolje pa je slikar često obogatil z zavesami, kipi in — kot dokazuje portret družine dr. Frušiča — so ga mikala tudi zrcaljenja, največkrat otroških glav, na loščenih mizah. V teh portretih je imenitno zajel miselnost, značaje, harmonijo različnih kultur in dobo, v kateri je ustvarjal.

Družinski portretiranec dr. Dimitrije Frušič z naše slike, rojen v Divošu in umrl v Trstu, je bil zdravnik in novinar, sodeloval je v Srpskih novinah in bil Kopitarjev in Karadžičev dober znanec. Portret njegove družine je bolj kot pri številnih drugih Tomičevih skupinskih portretih odsev takrat živo prisotne poezije meščanskega bivanja v družinskem življenju, odsev tople in varne družinske skupnosti v morda nezavedno srečni domačnosti. Bridki problemi človeka, s katerimi se je

VI PORTRETI

znani tržaški zdravnik spoprijemal v svojem delovnem vsakdanjiku, so ob pomoči slikarjevega čopiča zbledeli v uricah tihe sreče ob ženi in nagajivih, a ljubkih otrocih . . .

Pozornosti je vredna tudi Tomičeva nabožna likovna ustvarjalnost.

Poslikal je — zvest Rafaelovim zgledom — precej primorskih cerkva: na Gradišču, v Kanalu ob Soči, Prvačini, Dornberku, Ogleju, Krminu, Kamnju, Kobji glavi in še marsikje drugje po Primorskem, šestero slik pa hranijo cerkve v Boki Kotorski, v Gornjem in Dolnjem Stolivu in Prčnju.

Najpomembnejša Tominčeva sakralna slika je oltarna kompozicija za goriško stolnico, ki predstavlja Marijo s patronoma te cerkve,

svetima Hilarijem in Tacijanom. Rodna Gorica je svojemu izgubljenemu sinu, ki se je vrnil v domovino, zaupala najbolj odgovorno nalogo v njegovem življenju. Skoraj deset kvadratnih metrov slike je daleč največje platno, ki ga je Tominc poslikal v svojem življenju, vendar menijo kritiki, da je njegova umetniška vrednost v nesorazmerju z velikostjo. Ne smemo prezreti Tominca krajinarja, vse njegovo delo dokazuje, da je imel to zvrst slikarstva za postransko, a jo je pogosto uporabljal v ozadjih slik in mnogih portretov; včasih je bila to rodna Gorica s svojo prelepo okolico, včasih razgibano tržaško morje ali pokrajina okrog Prvačine, dostikrat

pa je šlo za fantazijsko pokrajino z jezeri, potočki in strmimi gorami. Jožef Tominc je zasedel prvo mesto v slikarstvu Julijske Benečije in Furlanije in eno prvih mest na področju portretistike v prvi polovici 19. stoletja. Čisto italijanski umetnosti je dal nekak tuj prizvok, ki jo stori svojstveno. Bržkone je njegova rodna Gorica opravila svoje, zato je Jožef Tominc najzgovornejši most kulturnega zblíževanja med Italijani in Slovenci.

J. V.

Portret družine dr. Frušiča

Last: Narodna galerija, Ljubljana

VIPAVSKA TRGATEV

Kolovoz, razmočen od jesenskega dežja, se je zlagoma vzpenjal navkreber, vijugal je po širokem pobočju, da bi si olajšal strmino. Naokrog, do travnate ravnine spodaj in do ošiljenega grmičastega vrha, so se širili vinogradi. Oko je uživalo v razkošnem bogastvu mehkega zelenila, ki ga je jesen že marsikje oškropila s svojimi zlatimi barvami. Spodaj se je kot na dlani razprostirala Vipavska dolina, prepredena z nitkami cest, z vrstami slokih dreves med travniki, z raztresenimi gručami hiš in visoko Trnovsko planoto v ozadju, katere mogočni rob je kipel v nebo. Tiste, malo neprijazne stene ščitijo Vipavsko dolino pred ostrimi vplivi s celine in jo obenem odpirajo proti morju, da ima tu, zajedena med Trnovsko planoto in Kras, izjemno milo podnebje. Da je po svetu tudi zima, spominja Vipavce le mrzla burja, ki se prižene s strmin Nanosa.

Tišino odmaknjenih vinogradov je motil edinole enakomeren ropot traktorja, ki je previdno pridrsal izza ovinke s polno naloženo prikolico grozdja. Bil je čas trgatve, ki ji je močno nagajalo vreme. Vipavci so v šali dejali, da morajo trgati med deževnimi kapljicami, da pa se sicer ni treba bati in vode z mokrega grozdja ne bo v vinu. Grozdje zrelo in sladko ni čakalo in je ponekod že pričelo gniti. Ljudje so morali hiteti, da rešijo svoj glavni pridelek.

Potem se je izza muhastih oblakov za hip pokazalo sonce, kot bi hotelo popraviti krivico in vsaj za trenutek dati grozdju še malo svoje toplote, ki je v nabreklih jagodah postajala sladkor.

Vrh vinogradov sta čakala še dva traktorja in izmed brajd so prihajali k njima trgači ter praznili vedra v prikolicah. S praznimi so se spet vračali po grozdje, ki je težko padalo v vedra. Ko je prisopihal v strmino še en traktor, sta bili obe prikolici polni in odpeljali so ju v vinsko klet v Vipavo. Da, vinska klet je bila te dni mnogim cilj. Z vseh gričev, do koder je seglo oko, pa tudi tam od daleč z Goriške, se je stekalo grozdje na en sam prostor, v vinsko klet, kjer ga bodo predelali v vino.

Vipavska vinska klet je bila ustanovljena že leta 1894, kasneje pa so jo preselili na današnje mesto zunaj naselja in jo pred petnajstimi leti tudi razširili. Danes so njene kapacitete 1143 vagonov vina, ki ga večinoma popijemo doma, saj so ga doslej poslali na tuja tržišča le minimalne količine. V bodoče se bo to stanje verjetno spremenilo, saj vipavski vinarji nenehno iščejo možnosti izvoza na tuja tržišča.

Vina, ki jim je domovina Vipavska, so vipavec, rebula, pinela in namizno vipavsko, ki so bela, ter merlot, barbera, rdeči vipavec in rdeče namizno,

ki so rdeča. Prvih sedem vin ima kontrolirano poreklo, saj vsa vstekljeničena izhajajo iz Vipavske kleti, ki jih predeluje iz lastnega in odkupljenega grozdja, medtem ko je zadnje kupljeno od drugih sorodnih kleti.

Kmetijski kombinat Vipava s sedežem v Šempetru v Novi Gorici je sestavljen iz petih temeljnih organizacij združenega dela. Z vinarstvom se ukvarjajo tri. Kombinatski nudi zainteresiranim stroje, gnojila, škropiva, sadike, možnosti kreditov pri banki in strokovne nasvete, poleg tega pa ureja tudi odkup grozdja. Za poenostavljanje in za boljše poslovanje so zasebni proizvajalci združeni v vinogradniške skupnosti, ki združujejo več lastnikov vinogradov. Z ustanavljanjem teh skupnosti so bili Vipavci med prvimi v Sloveniji in so še danes mnogim za vzgled sodobnega in solidnega sodelovanja. Taka vinogradniška skupnost združuje več sosedov, ki imajo podobne vinograde. So uradna skupina, registrirana pri občini, in med seboj volijo svoje organe upravljanja. Na ta način lahko samostojno najemajo bančne kredite po štiri odstotni obrestni meri z odplačilnim rokom devet let. To zlasti uveljavljajo pri obnavljanju starih vinogradov, saj jim strokovna služba pri Kooperaciji izdelava elaborat, ki vsebuje stanje, vse možnosti in ekonomski izračun, poleg tega pa potem tudi trse žlahtnih vin-

S traktorji prevažajo sladko grozdje do kleti (vse foto: Janez Zrnc)

Kolone trgačev se vijejo med brajdami

ŽELJE REPORTAŽA NA VAŠO ŽELJO — RAKA PRI KRŠKEM PREHITEVAJO MOŽNOSTI

Sem bralka Rodne grude, doma z Dolenjske. Že nekaj let živim v Zahodni Nemčiji in sem kot instrumentarka imela čast sodelovati na univerzitetni kliniki v Bonnu pri prvi presaditvi jeter v Nemčiji.

Zanima me, kako je na Raki, kako je z njenim gradom in ali se je ne bi dalo, ker ima zelo lepo lego, spremeniti v turistični kraj.

Štefi Marchiotti, Lengries

Ob vznožju in južnem delu pogorja, ki se razteza od Mirne do Krškega, je vas Raka in trije potoki, Rečna, Lokavec in Orehovec, tečejo čez njeno ozemlje in se potem zlivajo v Krko. Ime Raka naj bi izviralo odtod, ker bi naj bila nekoč na današnjih Rupah, tam, kjer je vodnjak, globoka jama, nekdanj po nemško imenovana Arche, kar po naše pomeni rako. Prvotni prebivalci Rake so bili namreč Nemci, ampak so se kasneje razselili na vse strani, novi priseljenci pa so že bili slovenskega rodu. Vas je čutila Nemce spet med drugo svetovno vojno, ko so se morali domačini izseliti v Nemčijo, doma pa je ostalo le še enajst raških družin.

Raka z devetindvajsetimi okoliškimi vasi šteje danes več kot dva tisoč prebivalcev.

Vodja krajevnega urada Jože Kranjc ni domačin, vendar je na Raki že četrto stoletja in ni ga imena krajana, ki bi mu bilo tuje. Pripoveduje mi o nekdanjih časih, ko so na Raki in v njeni okolici pridelovali čebulo in sloveli z avtorizacijo nje; danes so le še redki, ki jim je to tudi zaslužek. Veliko je bilo nekoč na Raki vinogradnikov, sadjarjev in pravih kmetov; prvih in drugih je vedno manj, ti, ki so še ostali, pridelujejo vino in sadje sodobneje kot nekoč. Vedno več je posodobljenih trtnih nasadov, novih hektarov vinogradov in tudi novih sadovnjakov, v katerih zorijo predvsem breskve.

Čistih kmetov, se pravi takšnih, ki živijo le od kmetovanja, je na Raki še prav malo. Zemlja je preskopa, da bi se dalo živeti zgolj od njenih plodov in le še redki vztrajajo samo pri kmečkem delu. Vedno več nekdanjih »pravih« kmetov odhaja v službe: v Krško se vozijo na delo, predvsem pa v novo-

meško avtomobilsko tovarno in jim je kmetovanje le popoldansko dopolnilno delo.

Je pa mehanizacija čedalje močnejša; nenehno raste število traktorjev in osebnih avtomobilov in ob nedeljskih dopoldnevih je trg pred lepo baročno cerkvijo s Tomčevim glavnim oltarjem sv. Lovrenca poln avtomobilske pločevine.

Nekoč je na Raki cvetela obrt. Bilo je precej imenitnih obrtnikov, mizarjev, čevljarjev in tudi lončarjev; prvih in drugih ni več, lončarita pa le še dva Račana, Salobirjev Leopold in Kržanov Jože, Veliko naročil dobivata, takih, ki zaležejo; s svojimi izdelki zalagata trgovine po Dolenjskem in tudi na domu kaj prodata. Jože dela tudi po zasebnih naročilih: vrče s posvetili, hudomušnimi verzi, posebne lončene posode za kuhanje kave, vaze, sklede s starinskimi vzorci, ki jih je kljub nenehnemu delu in vedno razgreti peči vedno manj, kot je povpraševanja po njih, podstavke za cvetlične lonce, ki se z narisanimi številkami prav lepo spremenijo v številčno ure, namenjene vikendski hišici ali kuhinji . . .

Obrt gre iz roda v rod; že Jožetov oče je lončaril, danes pa njegov sinko že prav lepo oblikuje glinaste hranilnike.

Na koncu vasi, ob cesti, ki pelje proti Krškemu, je na desni raški grad, ki je eden najstarejših srednjeveških gradov na Dolenjskem. Od prvega lastnika, Archar so mu rekli, ali po naše raški gospod, se jih je kar precej zvrstilo v nekaj stoletjih: Barbara Bela je bila med njimi, tista, ki je slovela po krutosti in je marsikoga velela pretpeti in privezati na sramotilni steber, ki je ohranjen do današnjih dni, Feliks plemeniti Lenck, ki se je poročil z neko bogato Američanko in bil za Rako zaslužen, ker je nasadil vinograde v Senicah, napeljal v grad iz studenca Polterja vodovod na motorni pogon in leta 1898 izposloval, da je Raka dobila telegrafsko zvezo. Zadnji grajski lastniki so bili Slovenci, Lavrenčič iz Postojne, Šerko iz Cerknice in Modic z Blok, ki so potem dokončno razprodali graščinsko zemljo.

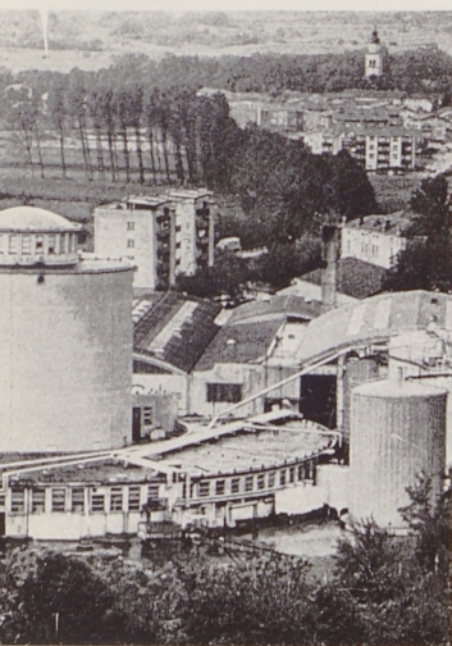
Od leta 1948 dalje so v raškem gradu usmiljene sestre redu sv. Vincencija Pavelskega in izredno lepo skrbe zanj. Petdeset jih je s prednico sestro Jakobino Mlakarjevo in vse so po dolgoletnih napornih službah po

skih sort, ki jih po strokovnih analizah ugotovijo za najprimernejše za tisto področje. Ta oblika sodelovanja poteka že vrsto let in njej je pripisati, da pred desetletjem že odmirajoči vinogradi, ki jih je bilo na Vipavskem iz leta v leto manj, pridobivajo na kvaliteti in na obsegu. Marsikje poteka obnova že v pripravah na strojno trgiranje grozdja, saj so z najemanjem sezonske delovne sile tudi težave, strojni način trgiranja pa se je ponekod že uveljavil.

Se ene zanimivosti ne smemo prezreti: Vipavsko klet vsak teden obiščeta vsaj dva avtobusa obiskovalcev, strokovnih in turističnih. Morda so prav zanje ohranili v temnem delu kleti še vrsto klasičnih hrastovih sodov, saj je sicer vino spravljeno v betonskih cisternah pa tudi že v takih iz nerjavečega jekla.

Bilo je že pozno popoldne, vreme je bilo še vedno muhasto, življenje v kleti pa ni zamrlo. Traktorji so drug za drugim vozili grozdje, znak, da gori v gorah trgajo z vsemi zmogljivostmi. Tistih nekaj dni je čas, da poberejo tisto, kar so s trudom gojili vse leto, pripravljali pa že mnogo let prej. In tako vsako leto, kajti vinski trs je muhasta rastlina, ne le za eno leto.

Janez Zrnec

Vipavska vinska klet

jugoslovanskih bolnišnicah prišle na Rako uživati svoj zasluženi pokoj. Vrt-nárijo, z ljubeznijo urejajo grajski park, s svojimi pokojninami obnavlja-jo postopoma notranjost in zunanost gradu, nadomeščajo, kadar je treba, zdravnika, ki ga zaenkrat še ni stalne- ga v vasi, in če te pot zanese k njim, so izredno gostoljubne; mojstrice za kuho in peko peciva so, sestra Kata- rina pa skuha odlično kavo . . .

Z Rake sta doma Franc Grm, stro- kovni pisatelj, defektolog, in španski borec Franc Junker. V njej je proti koncu 16. stoletja bival vikar Andrej Recelj, prevajalec gorskih bukev v slo- venščino, ki so postale podlaga za na- še narodno pravo in so prvi obsežnejši pravni spis v slovenskem jeziku, do svoje smrti pa je živel tu župnik Mati- ja Torkar, nabožni pisatelj in publicist.

Na Raki je danes marsikaj novega. Trideset let je že minilo od dne, ko je v njej prvokrat zasvetila elektrika, ne- kaj let kasneje so obnovili vodovod, asfaltirali vse pomembnejše ceste, naj- novejša pridobitev pa je nova šola. Zamenjala je prejšnjo, staro domala že osemdeset let.

»Približno devet odstotkov denarja smo zanj zbrali s samoprispevkom,« pravi ravnatelj šole Martin Lešnjak, »ostalo so prispevali občina Krško, njena izobraževalna skupnost, repub- liška izobraževalna skupnost . . . Vseli- li smo se prve dni v septembru, ob no- vem šolskem letu.«

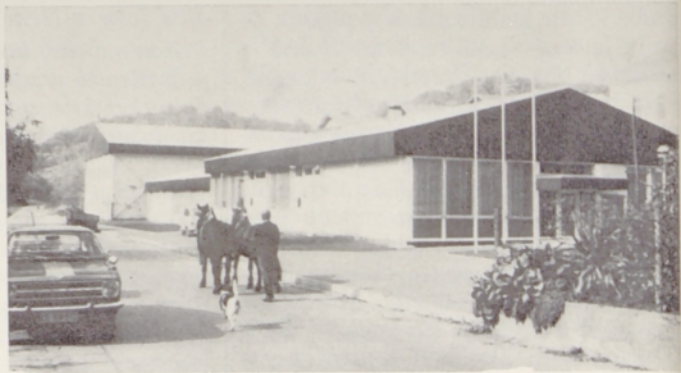
Šola je najsodobneje urejena, nizka, razpotegnjena, paviljonska, z licem na cesto in z ostalih strani obdana s cvet- jem in zelenjem. Učilnic je dovolj, ta- ko da imajo enozmzenski pouk, kar je prava blagodat za otroke in učitelje, v njej je sodobna kuhinja, iz katere prav prijetno diši, tudi lep, velik otro- ški vrtec je pod njeno streho in prostori za zdravstveno ambulanto, kamor bo zaenkrat prihajal zdravnik trikrat tedensko, razmišljajo pa že o stalni zdravniški službi. Ob šoli je hkrati zrasla telovadnica z večnamensko dvo- rano. Za šolske in drugačne prireditve, shode, sestanke.

»Računamo tudi z gostovanji umet- niških ansamblov,« pravi ravnatelj, »zdaj, ko imamo prostor za vaje, oživ- ljamo nekdanje delovno kulturnoumetni- ško društvo. Moški pevski zbor pridno vadi in je že pel ob otvoritvi šole, raz- mišljamo pa tudi o stalnem kinu.«

*Ko se od Sevnice
pripelješ do Rake,
je takle njen prvi
pozdrav*

*Najnovejša
pridobitev na Raki
je sodobno
poslopje osnovne
šole, čisto na
koncu pa je
telovadnica
z večnamensko
dvorano*

*V raškem gradu
žive danes
upokojene
usmiljene sestre
in ga po svojih
denarnih močeh
prav lepo
vzdržujejo*

Ko steče beseda o možnem turizmu na Raki, so si moji sogovorniki enih misli, da čas še ni dozorel zanj.

»Kraj je prijazen in okolica je le- pa,« pravi Jože Kranjc, »ceste so asfal- tirane, ni vasi brez vode in elektrike, imamo zdravo podnebje, dobre avto- busne zveze, a z vsem tem le ne izpol- njujemo vseh pogojev za nastanek tu- ristične dejavnosti pri nas.

Predvsem ni ljudi, ki bi se resno zavzemali zanj. Sicer smo se že mno- gokrat pogovarjali o bodočem doma- čem turizmu, potlej pa smo vedno znova ugotovili, da ga ne bo, dokler ne uredimo gostinstva. Dve zasebni gos- tilni sta v vasi, v eni imajo tudi pre- nočišča, a v nobeni ne kuhajo, pač pa samo pijače točijo. Potrebovali bi no- vo gostišče, restavracijo, nimamo pa denarja, skratka — gostinstvo nam še- pa.«

Rešitve tudi ni s kmečkim turiz- mom.

»Našim ljudem ni blizu ta oblika za- služka,« pravi šolski ravnatelj Leš- njak. »Kmetije so pri nas sorazmerno

majhne, zato vedno več nekdanjih kmetovalcev odhaja v tovarniške služ- be in v zadnjih osmih letih ni fanta in ne dekleta z dokončano osemletko, ki bi se ne zaposlil. Še pred dvanajstimi leti je bilo šest odstotkov staršev na- ših šolarjev zaposlenih v industriji ob svojih kmetijah, danes pa jih je po službah več kot polovica. Ne razmiš- ljajo o kmečkem turizmu, raje imajo osemurno delo v tovarni, v popoldne- vih po delu pa opravijo na zemlji in okoli živine vse, kar je potrebno — in zadovoljni so . . .«

Kaže, da bo minilo še nekaj časa, dokler se ne bo tudi na Raki, v lepi in na moč prijazni vasi nedaleč Krš- kega, premaknilo turizmu v prid. In seveda ob njem in zavoljo njega v prid tudi višji življenjski ravni kraja- nov.

Dotlej pa bodo želje po napredku in večji blaginji nekaj časa še prehitivale možnosti za njuno uresničitev.

MED ROJAKI PO EVROPI

VEČ ZNANJA — BOLJŠE DELO

MOŽNOSTI ZA IZOBRAŽEVANJE

Leta 1976 je zaživela jugoslovanska medrepubliško-pokrajinska koordinacijska komisija za izobraževanje naših delavcev v tujini. V dogovoru z republiški komiteji za vzgojo in izobraževanje je komisija izbrala triindvajset ustanov, ki so po njenem mnenju sposobne izobraževati delavce v tujini.

V Sloveniji je dobila to pooblastilo le Dopisna delavska univerza Univerzum s svojim centrom za izobraževanje. Ta zavod, verificiran za izobraževanje odraslih ob delu, uspešno deluje že dvajset let in je dal v tem času splošno, poklicno ali dopolnilno izobrazbo že enajstim tisočem dopisnikov.

Vse za izobraževanje izbrane jugoslovanske ustanove tvorijo skupnost, ki je zaživela s podpisom samoupravnega sporazuma junija 1976. Skupnost je nastala zato, da omogoča tudi našim državljanom v tujini boljše izobrazbo; da bi bili uspešnejši pri delu na tujih tleh in tudi po vrnitvi v domovino.

Skupnost je doslej organizirala tudi več posvetovanj, uredila enotne pogoje za vse vrste izobraževanja, določila cene in obveznosti svojih članic, kar zadeva seminarje, konsultacije, izpite in podobno. Tako je onemogočena sleherni privatizacija in izkoriščanje naših delavcev v tujini, ki so v minulih letih plačevali veliko denarja za šolnine, niso pa imeli od tega nikakršne koristi.

»Pravilno izvajanje samoupravnega sporazuma nadzorujejo naša konzularna predstavništva,« pravi direktorica centra za izobraževanje pri dopisni delavski univerzi Univerzum v Ljubljani prof. Ana Tepina. »Gre za to, da vsi naši državljani na delu v tujini imajo možnost verificiranega izobraževanja v slovenskem jeziku, čeprav so jih poti za zaslužkom odpeljale daleč od doma.

Po podpisnem sporazumu smo pričeli z delom in se lotili obdelave tistih področij, kjer živi in dela največ naših ljudi. To sta območji Zahodnega Berlina in pokrajine Baden-Württemberg. S prvega področja smo dobili 95 prijav, z drugega pa se je oglasilo 122 kandidatov. Na podlagi teh števil smo potem ustanovili študijski središči v Zahodnem Berlinu in Stuttgartu.«

Prijavljenci so se odločili za izobraževanje v višjih razredih osnovne šole, v dveletnih, triletnih in štiriletnih poklicnih šolah — administrativni, delovodski šoli kovinarske stroke, poklicni kovinarski šoli, ekonomski, gostinski in tehniški strojni in elektro šoli —, prav tako pa tudi v tečajih za tehniško risanje in skladiščenje.

Največ delavcev na tujem se je odločilo za izobraževanje na tehniški šoli obeh strok (strojna in elektro), najmanj pa jih je doslej pokazalo zanimanje za izobraževanje na delovodski in poklicno kovinarski šoli.

»Delamo po dopisni seminarski metodi,« pojasnjuje prof. Tepinova. »To pomeni, da prejmejo vsi pri nas vpisani kandidati za šolanje osnovno učno gradivo (učbenike, navodila za študij posameznih predmetov, ker temelji dopisno šolanje na samoizobraževanju), sto ur seminarjev za posamezni razred, korekture domačih nalog so tudi vštete

kot redna učna usluga, prejmejo pa tudi izredno koristno knjižico s preizkušeni napotki za učenje.

Rojaki v tujini so sprva potrebovali več seminarjev kot je bilo pri nas v navadi; mnogi med njimi so namreč že tudi po deset in več let zunaj, z jezikom so že nastale težave in tudi sicer so bili v tem času že močno odmaknjeni od slovenskega branja in študija. Bili pa so izredno prizadevni in so vsi dovolj uspešno opravili izpite čez posamezne razredne predmete. K izpitu je namreč moč priti po lastnem preudarku, tedaj ko kandidat predela učno snov posameznega predmeta. Tako ima vsakdo lepo možnost uskladiti intenzivnost študija s svojimi življenjskimi in delovnimi razmerami.«

Glede vpisa v tekoče šolsko leto pa pri centru za izobraževanje Univerzuma v Ljubljani niso kaj prida zadovoljni. Na več kot dva tisoč naslovov rojakov v tujini so poslali obvestila o možnostih dodatnega izobraževanja, a je odziv bil slabši kot minulo šolsko leto.

»Vzroke iščemo tudi v dejstvu,« pravi direktorica centra, »da — npr. — v Berlinu imajo naši ljudje pravzaprav svoj poklic in da za njegovo opravljanje ne potrebujejo dodatne izobrazbe. Zaenkrat ni velikega zanimanja za dopolnilno šolanje, morda tudi zavoljo neobveščenosti. To jesen smo pričeli z akcijo v Münchnu, čez čas bomo še kje drugje, razmišljamo namreč o mreži dopolnilnega izobraževanja...«

In še »slovarček« možnosti opravljanja poklica z dopisno pridobljenim — in seveda verificiranim — znanjem!

— Dveletna poklicna administrativna šola usposablja za strojepisce, administratorje, referente, arhivarje...

— Triletna poklicna kovinarska šola izobražuje za ključavničarje, orodjarje, strugarje, rezkalce, kleparje, brusilce, kovače, livarje, precizne mehanike in mehanike hladilnih naprav, puškarje... Nanjo se lahko vpiše vsakdo, ki je uspešno končal osnovno šolo in dela v kovinarski stroki.

— Triletna tehniška strojna šola izobražuje za poklic strojnega tehnika in štiriletna tehniška elektro šola z oddelkoma šibki in jaki tok za poklic elektrotehnika. Pravico do vpisa imajo kandidati, ki so pred tem uspešno končali triletno šolo kovinarske stroke in se želijo izobraževati ob delu.

Štiriletna ekonomska srednja šola vzgaja ekonomske tehnike za poklic v proizvodnji, trgovini, agencijah, transportu, bančništvu, skratka za delo, ki terja primerno ekonomsko razgledanost in znanje. Šola je seveda verificirana in ima javno pravno veljavnost, vključno z izdajanjem spričeval.

Oba tečaja, o katerih smo že govorili, pa sta oblika izpopolnjevanja ob delu.

In še naslov centra za izobraževanje pri dopisni delavski univerzi Univerzum: 61000 Ljubljana, Parmova 39, p. p. 106.

J. V.

O ZAPOSLOVANJU, IZOBRAŽEVANJU IN VRAČANJU IZ TUJINE

KORENINE V DOMOVINI

Republiški sekretar za delo Andrej Grahor je na seji treh zborov skupščine SR Slovenije opozoril na probleme zaposlovanja, izobraževanja in vračanja naših delavcev iz tujine.

NOVO ODKRITJE — MLADEN RODELLA POJE NAŠE MISLI

V zadnjem času smo dosegli domala polno zaposlenost, razen v nekaterih manj razvitih krajih (Pomurje itd., kjer pa zaposlenost raste hitreje od poprečja republike), je dejal uvodoma. Konec avgusta 1978 je bilo prijavljenih 10.643 iskalcev zaposlitve in preko 11.800 nezasedenih delovnih mest. Število na novo odprtih delovnih mest že nekaj let bistveno presega naravni prirastek in deagrarizacijski priliv v republiko. Zato je priseljevanje iz ostalih republik vedno močnejše.

Tovariš Grahor je zatem govoril o razdrobljenosti proizvodnje, nuji skladnejšega regionalnega razvoja in izobraževanju, ki mora biti čim bolj usklajeno s potrebami v delovnih organizacijah, zelo obširno pa je spregovoril o naših delavcih v tujini.

Pri obravnavanju tega področja zaposlovanja ni več v središču pozornosti odhajanje naših delavcev na začasno delo v tujino, saj je proces odhajanja že skoraj usahnil. Zato pa je vedno zahtevnejše področje zaščite naših delavcev v tujini in njihovega vračanja domov.

Vsestranski je naš interes, da se delavci z začasnega dela v tujini vrnejo domov, vendar smo za to doslej premalo storili. Imamo sicer jasno načrtano usmeritev glede njihovega vračanja, a smo pri njenem uresničevanju premalo učinkoviti. To potrjuje že dejstvo, da še vedno ni na voljo zanesljivih podatkov o številu in strukturi delavcev v tujini. Zato je nujno storiti vse potrebno, kar naj pripomore h konkretnejšim podatkom in boljše izdelanim osnovam za vključitev vračanja zdomcev in njihovega zaposlovanja v razvojne načrte združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti.

Delavce bomo lahko uspešno spodbujali, da se vračajo domov, če jim bomo ponudili povsem konkretne možnosti za njihovo zaposlitev in zagotovili pogoje, da bodo lahko z lastnim deležem sebi in svoji družini uredili pogoje dela in življenja. Zagotoviti moramo, da bo delavec ob svojem povratku sprejet v domovini kot naš delavec, kot enakopraven član naše družbene skupnosti.

Za uspešnejše uresničevanje tega se moramo doma bolje organizirati. V prihodnje bomo morali razširiti možnosti za vključitev otrok v različne oblike predšolske vzgoje v slovenskem jeziku, skrbeti za dopolnilni pouk slovenščine in za strokovno usposabljanje mladih doma in na tujem. Tako bomo dejansko doprinesli k vračanju druge generacije in njihovem vključevanju v združeno delo in družbeno življenje doma.

Pozornost naj velja krepitvi informativne dejavnosti med našimi na tujem, le-ta mora zajeti čim širši krog ljudi. Vsebinsko bomo morali razvijati zavest naših delavcev na tujem, pripadnost naši socialistični skupnosti, hkrati pa zagotoviti ljudem vse tiste informacije, ki jim pomagajo pri obvladovanju težav, s katerimi se srečujejo.

Službe družbenopolitičnih skupnosti in interesnih skupnosti naj poslušajo tako, da bodo delavcem olajšale urejanje vprašanj in postopkov, ki so pogojeni z njihovimi interesi, da se vrnejo v domovino.

V bistvu gre za pridobitev vsakega našega človeka v tujini. Le s pravilno usmerjenim družbenim prizadevanjem bomo kos asimilacijski politiki, ki je usmerjena zlasti na naj-sposobnejši del naših delavcev v tujini. Zdomci, ki se vračajo, morajo pognati korenine v domovini.

V züriškem Oerlikonu, blizu mednarodnega letališča, kjer se križajo zračne poti s severa na jug in z vzhoda na zahod, živi Slovenec, ki je s svojo pesmijo povezal celine med seboj.

To je MLADEN RODELLA, ki poje pesmi o drobnih občutkih naših ljudi na tujem, o hrepenenju po znanih gričih in livadah, kozolcih, krčmi, v kateri se je s prijatelji veselil in se včasih tudi jezil... Poje o materi, očetu, bratih, o naših krajih, kjer je bil srečen in kdaj tudi nesrečen, a je živel v polno...

Mladen je svojčas živel v Ljubljani in ko govori o svojih »starih časih« se mu zaiskre zasanjane temne oči. Rad pripoveduje o ljubljanski Šiški, kjer se je rodil, o Eliniju, kjer je igral in je poln zanosa ob spominu na tiste dni, »ko smo igrali za jurja in vozili inštrumente po Ljubljani kar v vozičku«.

Mladen Rodella je pravzaprav že kot štiriletni otrok vedel, kakšna bo njegova bodočnost. Takrat jo je določil, ko je — otroško nebogljen — rekel: »Mladen radio delal, radio je glasba — je tehnika...« Je zveza med ljudmi in narodi.

Mladen je danes pred diplomom na višji inženirski šoli za elektroniko HTL, hkrati pa pesni, sklada in s svojo pesmijo, ki jo poslušamo prek ljubljanskega radija, povezuje in združuje Slovence v širnem svetu.

Danes ima Mladen že ljubko družino: ženo Fani, ki ga spodbuja, šestletno hčerko Dagmar, ki že poje z njim, ima brata, njegova sestra pa je — kitara. Pravzaprav mu je to glasbilo hotela kupiti mati že v zgodnji mladosti, a je raje vzel v roke orglice, češ, saj kitaro že vsakdo igra. Kasneje mu je sicer bilo zavoljo tega žal in sklenil je, da se sam dokoplje do nje, vendar dovolj ponosen tega ni hotel na glas priznati.

Kmalu se je pokazala priložnost za uresničitev načrtov. Ko je imel petnajst let, so starši odšli v Švico, Mladen pa — ne bodi len — je stisnil zobe, jedel dan na dan sendviče prihranil denar in kupil kitaro.

Igrati nanjo je že znal, saj sta se s prijateljem Miranom, še v času, ko so bili starši v Ljubljani, učila igrati v kleti na premogu. Z lastno kitaro se je zagnal v delo s polno paro. Vpisal se je na glasbeno šolo in nekam mimogrede opravil izpite, poleg tega pa še vneto vadil in igral z orkestrom. Pravi, da je bilo denarja v tistih časih malo, tudi kolegi ga niso imeli, inštrumenti so bili stari, a vsi so želeli ustvarjati — in uspeti.

In se je Mladen odločil, da gre k staršem v Švico in je dejal fantom v slovo: »Na svidenje, kmalu pridem in prinesem inštrumente!«

Ni se vrnil v Ljubljano, na veliko žalost svojih kolegov. Mladenov oče si je verjetno mislil, da je prava tista, ki nas uči, da je »najprej sejati, potem žeti«. Spomnil se je, kako mu je sinko Mladen v otroških letih dejal, da bo »radio delal«, zato ga je vtaknil v tečaj za elektroniko v Winterthuru.

Z vrnitvijo v Ljubljano ni bilo nič. Mladen je moral pozabiti na orkester, hodil je v šolo, jo dokončal in se zaposlil, vendar ga je glasba nenehno spremljala. S Švi-

Mladen Rodella poje in igra na praznovanju dneva žena

carji je organiziral orkester; vadili so brez predaha, postali znani in se odločili, da postanejo profesionalci. Mladen je bil navdušen — končno uresničena želja!

Pa se je zataknilo pri švicarskih oblasteh, ker Mladen še ni bil dovolj dolgo v Švici in še ni smel menjati poklica.

Kolegi so odšli, Mladen je iskal možnosti dalje. Igral je v manjših zasedbah, našel nekaj Slovencev in poskusil z njimi, a niso redno hodili na vaje in so bili premalo resni, tako da si je Mladen rekel: Iz tega ne bo nič, raje ostanem sam.

Osamljen se je spominjal lepih časov v domovini, zanosa pri Eliniju . . . Stožilo se mu je po Beli krajini, kjer je dolge poletne mesece preživel pri stari mami, spomnil se je črne kave v Kranju in Karavank; vedno jasneje so se oblikovali spomini in misli so se strnile v kitice. Tako je nastala prva Mladenova pesem. Uglasbil jo je in ko je prvič stal na odru pred nami, s kitaro v roki in jo zapel, se je mnogim od nas utrnila solza v obeh, kajti pel je naše misli . . .

Mladenu želimo še mnogo uspehov, ob njegovem tridesetem rojstnem dnevu pa obilo sreče!

Breda Stepič-Cechich

NOVO DRUŠTVO? SLOVENSKO SREČANJE V HOCHDORFU

V soboto 23. septembra je bilo v Hochdoru pri Reichenbachu zanimivo srečanje Slovencev z območja oddelkov slovenskega dopolnilnega pouka v Reichenbachu, Göppingenu, Plochingenu in Esslingenu. V lepo urejeni dvorani hotela Krone v Hochdoru se je zbralo nepričakovano veliko število naših rojakov, med katerimi so bili predvsem učenci, ki obiskujejo slovenski dopolnilni pouk in njihovi starši. V vseh teh krajih vodi slovenski dopolnilni pouk slovenska učiteljica Dora Švaganova enkrat tedensko, ona pa je bila tudi pobudnik tega srečanja.

Uvodne besede na srečanju je spregovorila učiteljica Dora Švagan, ki je predstavila prizadevne učence slovenskega dopolnilnega pouka. Šolarji so pripravili zanimiv

spored recitacij, petja in igrice. Večina otrok je bila oblečena v slovenske narodne noše.

Ob koncu srečanja je spregovoril tudi jugoslovanski generalni konzul v Stuttgartu France Presetnik, ki je dejal, da so naperi naših prosvetnih delavcev med našimi rojaki v ZR Nemčiji rodili že lepe sadove, vendar pa z njihovim delom še ne moremo biti v celoti zadovoljni. Še vedno ostajajo namreč »nepokrita« področja, kraji, v katere ni prodrla slovenska šola. Še vedno obstajajo nekateri slovenski starši, ki nimajo razčiščenih mnenj do naših dopolnilnih šol. Generalni konzul France Presetnik je tudi predlagal, da bi se v omenjenih krajih postavilo temelje društvenemu delu. Rojaki so ta njegov predlog sprejeli z odobravanjem in že na samem srečanju ustanovili iniciativni odbor. Ta odbor sestavljajo rojaki: Vlado Sebič, Peter Zalokar in Ivan Mikl iz Reichenbacha, Edi Šalamun in Marija Kovačič iz Uhingena, Ciril Rejc iz Göppingena, Breda Kranjc in Zofija Štifter iz Hochdorfa, Vili Grobelšek iz Wendlingena, Olga Avbelj iz Plochingena ter Janez Benda, Fani Hvastja in Marjana Grager iz Esslingena.

Po uradnem delu prireditve se je razvila živahna razprava, v kateri je generalni konzul France Presetnik odgovarjal na številna vprašanja naših rojakov, razgovor pa se je večidel vrtel okoli carinskih olajšav, saj se namerava večina rojakov v kratkem vrniti v domovino.

Stane Tomšič, Karl Fabijan

V SPOMIN VELIKEMU MOŽU ŽUPANČIČEV VEČER V KÖPINGU

Ko v domovini proslavljajo stoto obletnico rojstva pesnika Otona Župančiča, tudi mi Slovenci v Köpingu nismo pozabili na tega velikega moža. Posvetili smo mu literarni večer.

Spomin na pesnika smo združili z dnevom naših mamic in zaključkom šolskega leta. Oder sta krasili slovenska in švedska zastava, v sredini pa sta bili sliki Otona Župančiča in njegove Bele krajine. Dvorana je bila okrašena z zelenjem in pokrajinskimi slikami, v njenem desnem kotu pa je bila razstava izdelkov slovenske dopolnilne šole.

Za začetek kulturnega sporeda so slovenski pevci zapeli Župančičevo pesem Zabučale gore in tudi skozi pripovedovanje o pesnikovem življenju in njegovi literarni ustvarjalnosti so se prepletale njegove pesmi. Član društva Franjo Breznik je zelo doživeto recitiral pesem Z vlakom, učenci slovenske šole so recitali Dumo, učenci nižjih razredov in male šole pa so duhovito predstavili pridne in obenem nagajive Župančičeve cicibane.

Trije pionirji so za najmlajše v dvorani pripravili lutkovni prizor iz igrice o treh potepuhih, ob koncu sporeda pa so se učenci pomerili v znanju. Skupina Loče je tekmovala s skupino Mlače. Vsaka skupina je morala odgovoriti na deset zastavljenih vprašanj, ki so zajemala snov o slovenskih književnikih, zemljepis in zgodovini Slovenije. Tekmovalci so pokazali lepo znanje, saj je bila razlika v izidu tekmovanja le dve točki. Tudi občinstvo je dobilo nekaj lažjih vprašanj, reševati je namreč moralo šest Župančičevih ugank.

Slovenski učenci iz Köpinga na zaključnem izletu v najlepšo švedsko pokrajino Dalarna

Spored je bil dokaj dolg, vendar ni bil suhoparen. Za vmesno povezavo in veselo vzdušje je pridno skrbel pionir Jožek s svojo harmoniko.

Našega kulturnega večera sta se udeležila tudi predstavnik za šolstvo in kulturo mag. Anton Mijatović in ravnatelj švedske osnovne šole gospod Staffau Lindholm. Tovariš Mijatović je pohvalil delo slovenskega društva in napredek v slovenski dopolnilni šoli, tekmovalcem, šestim učencem, pa je čestital in izročil knjige z Župančičevo zbirko pesmi *Mlada pota*. Te knjige nam je podarila Slovenska izseljenska matica in smo ji zelo hvaležni.

Kulturni spored je bil sklenjen z besedami gospoda Lindholma:

»Vesel sem, da sem gost tega lepega večera. Nisem vsega razumel, vendar sem mnogo spoznal. Mi Švedi veliko pridobivamo od vas, saj je vaša, slovenska kultura zelo bogata in izvirna. Čestitam!«

Naše slavje se je zavleklo globoko v noč. Ob zvokih domačega ansambla Jožeta Žvara in ob vinski kapljici smo pričakovali jutranjo zarjo.

Terezija Hlep, učiteljica slovenske dopolnilne šole, Köping

SREČANJE V NARAVI

SEPTEMBRSKI PIKNIK

SKD Planika v Malmöju je za svoje člane organiziralo že tretje tradicionalno SREČANJE V NARAVI.

Odbor je poskrbel za okusno pripravljeno specialiteto — pečenje na ražnju. Pijače so bile po nabavnih cenah. Člani so plačali le prevoz z avtobusom, ki je prav tako veljal malo denarja, voznik je bil namreč Štefan Čeke,

doma iz Lendave, ki nas je že tretjič peljal v lepo in mirno naravo.

Za veselo razpoloženje nam je igral ansambel Martina Pečovnika. Udeležba sicer ni bila polnoštevilna, a je bilo kljub temu prav veselo med slovenskimi rojaki. Dobro razpoloženi so se mladi in starejši člani društva pomerili tudi v športnih igrah.

Prirediteljem in vsem, ki so se udeležili tokratnega SREČANJA V NARAVI, se lepo zahvaljujemo. Ob slovesu smo si rekli — na svidenje spet prihodnje leto!

Naj dodam še to: na pikniku je bila tudi 75-letna Antonija Pušnik, doma iz Vrbja pri Zalcu.

Dejala nam je:

»Že tretjič sem na obisku pri sinu Jožetu. Prvič sem bila leta 1963, drugič deset let kasneje in tretjič je to leto 1978. Doslej še nisem slišala za takšna in podobna društva in si nisem mogla predstavljati, da bom doživela tak dan. Vsi ste veseli, to je lepo in gotovo ne boste pozabili svoje matične domovine. Tudi ne smete je!

Ugaja mitukaj, saj je vse lepo, a kljub temu ne zamenam domovine s tujino. Sem družinska upokojenka, doma imam še dve hčerki, živim pa s 24-letnim vnukom. Imam hišo, pomagal mi jo je sezidati sin Jože, sicer pa mi ničesar ne manjka.«

Antoniji želimo še veliko trdnega zdravja z željo, da nas še kdaj obiše!

Ivan Pucko

PESEM IN PLES NA TUJEM

PESTRA DEJAVNOST SLOVENIJE V OLOFSTRÖMU

Slovensko kulturno društvo Slovenija v Olofströmu, na skrajnem jugu Švedske, povezuje slovenske rojake na zelo velikem zemljepisnem področju. V mestecu Olofströmu in njegovi bližnji okolici živi samo petindvajset slovenskih družin, ostali člani društva (društvo šteje 117 članov) pa prihajajo tudi od 150 km daleč.

Zato društveno delo ni lahko, saj ni preprosto zbrati člane k delu v raznih sekcijah, največkrat zaradi velikih razdalj. Obenem pa tudi kulturna dejavnost med ostalimi priseljskimi in švedskimi društvi ni bila doslej najboljša. Vzrok je treba iskati v dejstvu, da leži Olofström na deželi, daleč od večjih kulturnih središč, in tudi v ugotovitvah, da občina nima na voljo večjih finančnih sredstev za podpiranje te dejavnosti.

Položaj se počasi popravlja in je nedvomno k temu pripomoglo slovensko društvo. Njegovi predstavniki so se namreč udeleževali vseh sestankov, kjer so obravnavali prav ta vprašanja, obenem pa so s svojimi otroškimi in instrumentalnimi skupinami nastopali na vseh mednarodnih in švedskih prireditvah, kjer smo prikazovali našo kulturo drugim narodom.

Po prireditvah v prvem polletju 1978 (dan žena, velika kulturna prireditev ob 100-letnici rojstva Otona Župančiča, IV. slovenski kulturni festival v Malmöju, šolski izlet in piknik na otoku Öland, dvoriščna zabava v Vilbokenu, to je mestni predel, v katerem so društveni prostori) sta otroška pevska skupina in novoustanovljena folklorna skupina nastopili na olofströmskem kulturnem dnevu. Prireditev je v živo prenašal tudi švedski lokalni radio.

KOMPAS vam pomaga spoznati domovino, kraje, kjer ste rojeni vi, vaši starši in dedje

Naša predstavništva v ZDA:
630 Fifth Ave., New York, N.Y. 10020 (212) 265-8210
3711 Long Beach Blvd., Long Beach, Ca. 90807 (213) 424-9928

Kadar pristanete z letalom na ljubljanskem letališču Brnik, vas popelje Kompasov šofer Rent a Car službe do enega izmed naših hotelov. Gorenjci se bodo odločili za Kranjsko goro, Bled, Bohinj, Ljubelj; Korošci in Štajerci se bodo ustavili v hotelih Pohorje in Korotan v Slovenj Gradcu, kjer imajo športno letališče in zimski turistični center Kope z vlečnicami in žičnicami. Ljubljano si boste najlažje ogledali, če se namestite v Kompasovem hotelu, 100 m oddaljenem od železniške postaje. Motel Medno je primeren za večje skupine. Če se odločite za spoznavanje Mediterana, vas popelje letalo do Dubrovnika, kjer vas čaka Kompasov hotel z zimskim bazenom. Na sončnem otoku Pagu pa lahko obiščete Kompasovo turistično središče v Novalji, ki slovi po svoji klimi, plažah in naravnih lepotah.

Lovcem nudijo bogata lovišča v Petrovcih pri Murski Soboti lepe trofeje: jelena, divjo svinjo, srno, zajce in fazane, ki jih gojijo.

Kompas vam nudi velika potovanja – ture po Jugoslaviji, privatne sobe, bungalove in apartmaje; kompletne usluge s svojimi avtobusi, vodniki, rezervacijami in menjalnicami; posredujemo vam bencinske bone; stroške potovanja boste poravnali po sodobnem sistemu Eurocard.

Svojo domovino boste najlažje spoznali, če se udeležite ture:
THE BEST OF YUGOSLAVIA.

Na mejnih prehodih v Šentilju, Fernetičih, Škofijah, Ljubelju... vam nudimo vse, kar potrebuje sodobni turist!

Informacije dajejo Kompasove poslovalnice po vseh večjih mestih in turističnih krajih v Jugoslaviji.

KOMPAS
JUGOSLAVIJA

Turistično in gostinsko podjetje
61001 Ljubljana, Pražakova 4
Tel.: (061) 327-661, 327-761
Telex: 31-209

Otroška pevska skupina nastopa že več let na različnih prireditvah, za folklorno skupino pa je bil to prvi javni nastop. Čeravno utrujeni, samo uro poprej so se vrnili iz Malmöja, so uspešno nastopili; zapeli so dve pesmi in zaplesali belokranjska plesa Lepa Anka in Šrotiš. S tem nastopom so tudi širši švedski javnosti prikazali delček zakladnice slovenske pesmi in plesov.

Stefan Zrinski

SLOVESNA PRAZNOVANJA

SLOVENCİ V BELGIJI

Tradicionalne jesenske prireditve slovenskih društev v Belgiji so se začele s slovenskim dnevom društva Slomšek konec septembra. Zbralo se je okrog petsto ljudi, za zabavo pa je igral ansambel Statenberg.

Oktobra je bila v Eisdnu v organizaciji društva Sv. Barbara vinska trgatev, pred zabavo s plesom pa so zavrteli jugoslovanski film Sutjeska. Novembra meseca je bila prireditev Vesele mladine, praznovalo pa je tudi društvo Jadran iz Charlevoija.

Po sklepu koordinacijskega odbora jugoslovanskih društev in klubov v Belgiji smo tudi posebno slovesno počastili letošnji dan republike v vseh večjih mestnih središčih Belgije.

Člani odbora društva Sv. Barbara so se te dni oglasili na našem veleposlaništvu v Bruslju in se pogovarjali o praznovanju 50-letnice društva. Novi veleposlanik je obljubil vso pomoč in nasploh kaže precej zanimanja in simpatij do slovenskih izseljencev v Belgiji.

Lucija Užmah

UVOZ RABLJENIH MOTORNİH VOZIL

Znano je, da carinski predpisi prepovedujejo uvoz motornih vozil na lastno pest; izjemoma lahko store to tisti državljeni SFRJ, ki so delali v tujini neprekinjeno več kot dve leti ali pa so živeli v tujini najmanj pet let.

Kadar naši državljeni uvažajo rabljeno motorno vozilo, upoštevajo cariniki pri carinjenju rabljenost. Le-ta ne sme po predpisih presegati 50 odstotkov vrednosti novega motornega vozila. V zveznem uradnem listu št. 15/78 so predpisane devizne cene motornih vozil za skoraj vsa nova vozila. Po uradnem tečaju zveznega izvršnega sveta, ki je v rabi le za carinske organe, devizna sredstva preračunajo na to v dinarsko vrednost.

Vsa vozila, zlasti novi lanski modeli, niso ocenjena v uradnem listu, zato ugotavljajo cariniki pri takšnih vozilih njihovo vrednost na osnovi poprečnih cen vozil na svetovnem tržišču.

Vrednost rabljenih vozil na trgu ugotavljajo glede na leto izdelave in čas uporabe. Zavoljo tega tudi omogočajo carinski predpisi uvoz rabljenih motornih vozil ob upoštevanju nekoliko zmanjšane vrednosti vozila. Čas uporabe vozila se šteje od dneva prve registracije. Njen datum ugotavljajo cariniki iz prometne listine vozila ali na kak drugačen način. Kadar ni moč natančno ugotoviti, koliko časa je vozilo že v rabi, štejejo cariniki za začetek uporabe vozila leto, v katerem je bilo motorno vozilo izdelano.

Poleg letnih stopenj obrabe so predpisane tudi mesečne stopnje iztrošenosti motornih vozil. Pri uvozu rabljenega avtomobila, v katerega so vdeleni bistveni novi deli, ki zvišujejo vrednost vozila (motor, šasija, školjka, kabina, osi in podobno), ugotavljajo cariniki odstotek izrabljenosti na podlagi stanja vozila.

DOM SI GRADITE IN SE ODLOČATE ZA NAKUP OKEN, VRAT, OKENSKIH
SENČIL, KAR VSE SODI V PODROČJE STAVBNEGA POHIŠTVA.
SEVEDA GRADIMO ENKRAT ZA VSELEJ – TOREJ HOČEMO KVALITETO
Z NAJMODERNEJŠIMI REŠITVAMI: TO JE STAVBNO POHIŠTVO

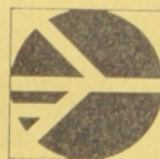
JELOVICA – ŠKOFJA LOKA

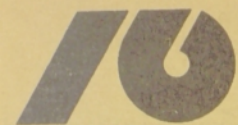
JELOVICA IZDELUJE MED DRUGIM TUDI FINALIZIRANA
OKNA IN BALKONSKA VRATA, FURNIRANA NOTRANJA,
VRATA, POLKNA, ŽALUZIJE, VHODNA IN GARAŽNA VRATA,
MONTAŽNE STANOVANJSKE HIŠE IN WEEKENDE, RAZNE
MONTAŽNE POSLOVNE OBJEKTE, ITD.

LASTNA TRGOVSKA MREŽA V JUGOSLAVIJI

ŠKOFJA LOKA, KIDRIČEVA 58, TEL. 064 61-361
ZAGREB, SESVETE, ZAGREBAČKA bb, TEL. 041 253-259
NOVA GRADIŠKA, KRAJAČIČEVA 31, TEL. 055 81-123
PULA, FIŽELA 7a (NA STOJI), TEL. 052 23-976
CRIKVENICA, VINODOLSKA 31, TEL. 051 831-115
ZADAR, BIOGRADSKA bb, TEL. 057 23-815
ŠIBENIK, UL. BRATSTVA I JEDINSTVA 98, TEL. 059 23-876
DUVNO, BORIŠE KOVAČEVIČA bb, TEL. 080 72-179
SARAJEVO, RAJLOVAC, UL. 21. MAJA 147, TEL. 071 526-338
STARA PAZOVA, SAMENJAROVA 29, TEL. 022 81-666
NIŠ, UL. NIKODIJA STOJANOVIČA (TATKA), TEL. 018 65-930
SKOPJE, MADJARI, UL. 821 br. 3, TEL. 091 61-104
SPLIT, KOVANJINOVA 1, TEL. 058 48-780
OSIJEK, ČEPINSKA bb, TEL. 054 31-922
KRAGUJEVAC, BELOŠEVAC, M. BANKOVIČA bb, TEL. 034 66-235
VALJEVO, KOLUBARSKA bb, TEL. 21-222
BAR, TEL. 085 22-189

JELOVICA

Ljubljanska banka

V procesu uveljavljanja ustavnih določil, zakona o združenem delu ter zakon o temeljih kreditnega in bančnega sistema so bile v letu 1977 opravljene velike spremembe v družbenoekonomskih odnosih na področju bančnega in kreditnega sistema. Tako so se v začetku leta 1978 temeljne in druge organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge družbene pravne osebe, ki so prek podružnic in centrale Ljubljanske banke opravljale bančne, kreditne in druge posle, združile v temeljne banke kot samoupravne finančne organizacije, da bi na posameznih območjih prek njih z združevanjem sredstev in njihovo uporabo povečevali svoj in skupni dohodek. Ta dohodek povečujejo v povezanosti z drugimi subjekti v procesu gospodarjenja in pridobivanja dohodka in v skladu s skupnimi interesi in odgovornostmi na določenem območju, kjer si delovni ljudje in občani zagotavljajo osnovne pogoje življenja in dela.

Temeljne banke posvečajo pomemben del svoje aktivnosti delovnim ljudem in občanom in zanje opravljajo naslednje kreditne in bančne posle:

zbiranje denarnih depozitov in hranilnih vlog,
združevanje denarnih sredstev za določene namene,
dajanje kreditov,
devizne in devizno valutne posle,
posamezne posle plačilnega prometa,
določene bančne posle v imenu in za račun občanov.

Članice temeljnih bank pa so se na podlagi samoupravnega sporazuma združile v Ljubljansko banko – združeno banko kot samoupravno finančno organizacijo njenih članic, da bi v njej uresničevale dogovorjene skupne cilje in interese. V združeni banki se opravljajo dejavnosti združevanja dela in sredstev za dogovorjene namene iz planov članic temeljnih bank, za izpolnjevanje obveznosti iz planov družbenopolitičnih skupnosti in opravljajo se tisti bančni in kreditni posli, za katere imajo vse temeljne banke trajnejši interes.

Združena banka je tudi mesto stalnega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o zadevah, ki so v interesu temeljnih bank. Združena banka prav tako v imenu in za račun svojih članic organizira varčevalno dejavnost med delavci, ki so na začasnem delu v tujini. Članice Ljubljanske banke – združene banke so poleg podružnic Ljubljanske banke postale tudi Kreditna banka Koper, Kreditna banka Maribor in Podravska banka Koprivnica. V Ljubljansko banko – združeno banko so se združile naslednje temeljne banke:

Osnovna banka »Lju-banka« Beograd, Splošna banka Celje, Banka Domžale, Splošna banka Koper, Podravska banka Koprivnica, Temeljna banka Gorenjske Kranj, Temeljna posavska banka Krško, Gospodarska banka Ljubljana, Stanovanjsko-komunalna banka Ljubljana, Kreditna banka Maribor, Temeljna pomurska banka Murska Sobota, Temeljna banka Nova Gorica, Osnovna banka Novi Sad, Temeljna dolenska banka Novo mesto, Osnovna banka u Sarajevu, Osnovna banka Skopje, Temeljna koroška banka Slovenj Gradec, Temeljna banka Zasavje Trbovlje, Temeljna banka Velenje, Osnovna banka Zagreb.

Nekatere dosedanje podružnice Ljubljanske banke kot npr. Slovenska Bistrica, Priština, Titograd, Kamnik, Kočevje in Črnomelj pa poslujejo kot poslovne enote v sestavi temeljnih bank, tako da imajo temeljne banke 32 poslovnih enot ter 265 ekspozitur, agencij in izdvojenih blagajniških mest.

Ljubljanska banka ima v tujini 12 predstavništev ter 26 informacijskih birojev v devetih državah, kjer ima organizirano varčevalno dejavnost med začasno zaposlenimi v tujini. Poleg tega je banka član nekaterih mešanih bank v tujini.

PARTIE EN FRANÇAIS

NOUS N'ATTAQUERONS PERSONNE

Récemment, le Président de la République, Josip Broz Tito, a visité Kragujevac, où il a vu l'usine d'automobiles «Crvena zastava» (Le drapeau rouge), et quelques autres localités de cette partie de la Serbie. Dans un entretien avec les représentants de la vie politique de Kragujevac, il a dit entre autre que notre peuple a déjà prouvé qu'il était préparé à s'opposer avec succès à toute attaque contre notre liberté, notre voie indépendante du développement socialiste autogestionnaire et notre politique non-alignée. Le Président Tito a souligné aussi que notre pays n'attaquera jamais personne, mais qu'il continuera à fortifier ses capacités pour la défense des acquisitions de la Révolution.

LA NOUVELLE VOITURE DE ZASTAVA

La Jugobanka a accordé, ensemble avec quelques autres banques, un prêt important pour le financement du programme de production de la nouvelle «Zastava 102» de l'usine «Crvena zastava». Le prototype de cette voiture, qui est l'oeuvre exclusive des spécialistes yougoslaves, est déjà exécuté et, selon les prévisions, la production régulière commencerait en 1980.

Récemment, cette usine a déjà vendu un million et demi de véhicules.

LE PATRIMOINE NATUREL

En Yougoslavie, il y a au total 1008 ouvrages naturels protégés qui occupent une superficie d'environ 565.000 hectares, soit 2,2 % du territoire yougoslave global. Tel est le résultat du recensement du patrimoine naturel entier de notre pays.

La Slovénie possède 51 ouvrages naturels protégés sur une superficie globale de 9090 ha ou 0,4 % du territoire slovène. En ce moment, nous avons en Slovénie un parc national, quatre parcs régionaux, neuf réserves naturelles, neuf monuments naturels, un monument commémoratif et 27 monuments façonnés.

NOTRE TOURISME A CONQUIS L'EUROPE

D'après les données qui ne sont pas encore définitives, la saison touristique de cette année en Yougoslavie a été une saison record et, selon toute apparence, pas seulement de caractère transitoire. Selon certaines estimations, le tourisme étranger nous aurait apporté cette année un milliard de dollars USA et encore environ 300 millions de dollars de devises non enregistrées.

Les données statistiques nous apprennent que le trafic touristique entier des huit premiers mois de cette année, en comparaison avec l'année dernière, s'est accru de 13 %, dont 19 % pour le trafic étranger et 8 % pour le trafic domestique. L'arrivée des étrangers s'est accru pour ainsi dire de tous les pays, mais a augmenté le plus le nombre des touristes de la Grande-Bretagne (61 %), de la France (34), de la RFA (26), des pays scandinaves (18), de l'Autriche (12), de l'Italie (7), etc.

LA FAMILLE SLOVENE DE BRUXELLES

Jusqu'ici on n'avait pas beaucoup entendu parler de nos compatriotes vivant dans la capitale belge, Bruxelles. Chaque fois qu'on parlait des Slovènes en Belgique, on pensait à nos compatriotes du Limbourg et de Charleroi. Même quand on a commencé les préparatifs pour la fondation d'une section de l'école complémentaire slovène à Bruxelles, plus d'un haussait les épaules, pensant qu'on n'y trouverait pas assez d'enfants slovènes. Le résultat, cependant, fut surprenant: il y eut bientôt assez d'élèves pour une section autonome de l'école complémentaire slovène que dirige la diligente institutrice Lucija Užman. Sous sa direction, à la fin de l'année scolaire, les élèves ont préparé une production très réussie. Cette année, cette section poursuit son travail et il semble qu'elle sera le noyau d'un nouveau centre de nos compatriotes slovènes qui déjà maintenant collaborent entre eux comme une grande famille.

LE CHANT DE ŠIMEN SIROTNIK

Dans le dernier numéro 3/4 de cette année de la publication «Le livre slovène» édité par l'Association des écrivains et des traducteurs littéraires slovènes et le Pen-Club, nous avons publié en traduction française un vaste choix de poèmes slovènes inspirés par la Résistance (1916—1965), où l'on rencontre les noms de poètes slovènes connus, comme Bor, Kajuh, Klopčič, Kocbek, Kosovel, Gradnik, Seliškar, Cene Vipotnik, pour n'en citer que quelques-uns.

C'est de Cene Vipotnik, mon ami décédé il y a 5 ans, que je prendrai un poème pour vous, chers lecteurs de notre «Glèbe natale».

Reconnais-moi, frère! Je suis Sirotnik.

Dans mes cheveux dort le souffle des forêts du Pohorié.

Les pierres du Karst ont fatigué mes pieds,

j'ai passé mille ans à gué — je suis encore

jusqu'à la ceinture dans la souffrance grise!

Je suis déployé par-dessus le Triglav et la Sotla,

je suis à la maison, mais j'en cherche seulement le chemin.

Regarde à travers moi et étonne-toi:

une goutte énorme, une cascade pétrifiée

de sang, de larmes et le pressentiment de tous les siècles,

dans ma poitrine d'homme de peine est suspendu mon

coeur.

Et comme les mésanges sur la glèbe labourée,

le désir ardent agité passe par-dessus lui.

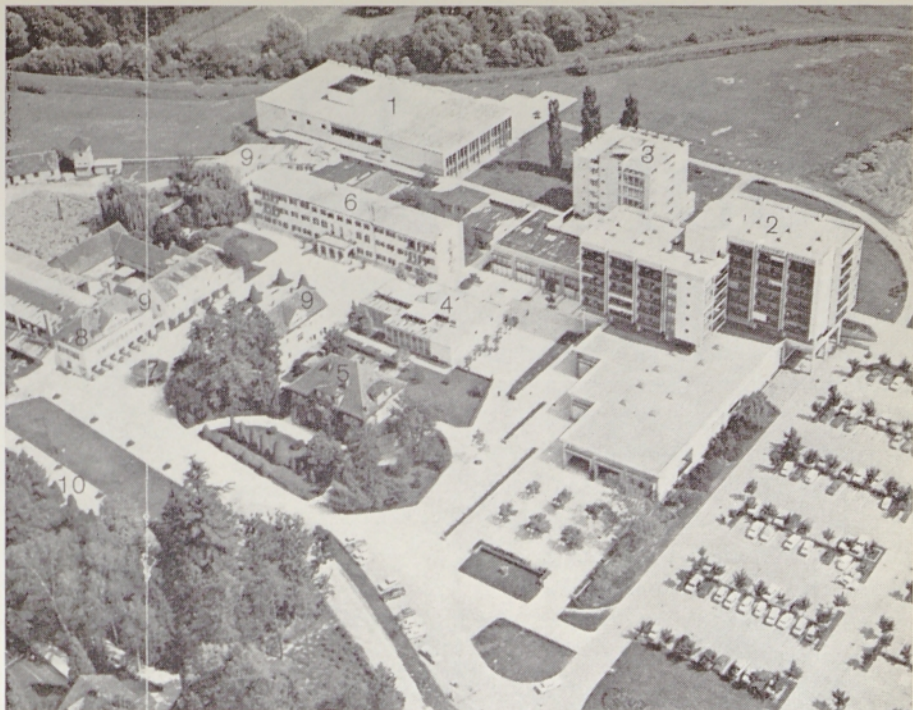
Frère, me connais-tu? C'est moi! Sirotnik!

Aïeul de tout ce qui fut sombre,

enfant de tout ce que tendent de clair

par-dessus la terre nos magnifiques temps.

V. Jesenik

RADENCI ZA TISTE, KI IŠČEJO ZDRAVJA, IN ZA TISTE, KI GA ŽELIJO OHRANITI

Ste že kdaj obiskali Pomurje, območje v najsevernejšem delu Slovenije, ki je znano po številnih vrelih mineralne vode in po številnih termalnih kopališčih? Tu ležijo Radenci, zdraviliški in turistični kraj, znan daleč onstran meja. Ležijo v bližini sodobnih prometnih poti in vseeno odmaknjeno od hrupa in onesnaženega zraka.

Zdravilišče v Radencih je znano že od nekdaj, v zadnjih letih pa se je razvilo v zdravstveno rehabilitacijski in preventivni center, ki se lahko po opremljenosti primerja z najsodobnejšimi v svetu. Ob sodobnih diagnostičnih in fizikalno terapevtskih postopkih se uspešno izvaja tudi vzporedna terapija z mineralno vodo. Kure z mineralnimi kopelmi so najbolj znane pri boleznih srca, ožilja in pri menagerskih boleznih. Kura, pri kateri se mineralna voda pije, se uspešno uporablja pri ledvičnih boleznih in pri presnovnih ter prebavnih motnjah.

V Radence prihaja tudi vedno več ljudi, ki jih vsakdanji ritem resno ogroža in ki v Radencih svojemu duhu in telesu posvetijo toliko pozornosti, da se izognejo pretečim menagerskim boleznim. Vsem tem gostom, ki pridejo v Radence bodisi zaradi zdravljenja bodisi na oddih, nudimo poleg prekrasnih hotelov A in B kategorije tudi obilico priložnosti za šport in rekreacijo. Našim gostom so na razpolago igrišča za košarko, roket, odbojko, mini golf, avtomatsko kegljišče, igrišča za tenis, bazeni in še bi lahko naštevali. Prekrasna okolica Radenc z njenimi vinorodnimi griči nudi gostom veliko priložnosti za izlete, lovcem pa obilico lovskega užitka, saj je znana po velikem številu divjadi in srnjadi.

Radenci pa prav gotovo ne bi bili to, kar so, če ne bi njihovega razvoja pospeševalo povpraševanje po znani vodi s tremi srci, saj je »Radenska« največji izvoznik mineralne vode v Jugoslaviji in drugi največji izvoznik mineralne vode v svetu. Danes lahko pijete Radensko s tremi srci na 4 kontinentih in v 14 različnih državah, povpraševanje po njej je iz dneva v dan večje. »Radenska« je tudi največji proizvajalec nizkokaloričnih brezalkoholnih pijač na svetu.

Vsa ta aktivnost ni mogla ostati neopažena, o čemer pričajo stalna mednarodna in domača priznanja, ki jih prejema »Radenska«.

IGOR MODIC

Igor Modic je že nekaj let zaposlen kot retušer pri Delu v Ljubljani, a že od mladih nog razmišlja o fotografiji. V zadnjih razredih osemletke ga je pri tem opogumljal njegov profesor Franc Habe in mu tudi dal dragoceno osnovo za ravnanje s kamero, zares pa se je začelo po osemnajstem letu. Modic je Notranjec, z Rakeka je doma, zato je njegova motivika najčesče naslovljena na domačo pokrajino; vendar potuje rad tudi po ožji in širši domovini in zavzeto beleži njene sedanje trenutke. Cerkniško jezero je njegov ljubljeneč; vidi ga s trsjem obdano, lesketajoče se v zahajajočem soncu, nemo in mehko žalostno z osamljenim čolnom v pristanu . . .

Veliko je krajinarstva pri Igorju Modicu; razodeva ga z arhitekturo senenih kopic, prostranstvom sočnozelenih livad, skalnatimi pobočji, starožitnimi kmečkimi domačijami, kaščami, kozolci . . .

Da je tako vdan naravi, je krivo mesto, v katerem mora živeti, a ga ne mara in če le more, mu pokaže hrbet.

Tudi sonca ne mara pri fotografiranju; sence zavoljo sonca, — sončne sence —, so mu odveč in mu kazijo ubranost motiva. Obledijo izraznost in izničijo vtis.

Doslej je v Ljubljani že trikrat sodeloval na skupinskih razstavah fotografije in ga samostojna razstava še le čaka. Precej sodeluje pri oblikovanju koledarjev in prospektov, pri Delu pa zavzeto pomaga ustanavljati fotoklub.

Nekoč je jahal tudi slikarskega konjička in obiskoval tečaje na akademiji za likovno umetnost, pa ga je kamera tako prevzela, da je pozabil na slikarski čopič.

Mir ob jezeru

J. V. Cerkniško polje I

Ob Cerkniškem jezeru

Kozolci

Poezija cvetja

Notranjske ostrnice

Ivan Gradišnik — 80-letnik

Ob odhodu ansambla Lorenz iz Brazilije. Na skrajni desni — Janez Hlebanja, na levi Bogdan Šalej iz Bello Horizonte, poleg njega član ansambla Lorenz, v sredini pa Ciril Smerkolj z ženo

FRANCIJA

JUBILEJ DOPISNIKA

V januarju slavi življenjski jubilej, 80-letnico znani sodelavec Rodne grude Ivan Gradišnik iz Sains en Gohelle (Pas de Calais) v Franciji. V naši reviji je bila objavljena že vrsta zgodb, ki jih je napisal ta rojak, sicer upokojeni rudar. Pisati je začel že pred dobrih petdesetimi leti. Dopisoval je v več časopisov, kjer je poročal o drobnih dogodkih iz življenja slovenskih rudarjev v tem delu Francije; oglašal se je tudi nekaterim slovenskim listom v Združenih državah Amerike. Več let je bil tudi tajnik slovenskega rudarskega društva.

Članke in povesti je Ivan Gradišnik ves čas pisal iz lastnega zadovoljstva in na prigovarjanje drugih rojakov, za objavljene zgodbe oziroma članke pa nikoli ni prejel honorarja. Prepričani smo, da Ivan Gradišnik, kljub visokim letom še ne bo odložil peresa.

Ob lepem življenjskem jubileju mu iskreno čestitamo in mu želimo še veliko srečnih let!

BRAZILIJA

KDO JE YANES HLEBANJA?

Malokdo izmed jugoslovanskih rojakov, ki žive v Braziliji, vsaj po imenu ne pozna Janeza Hlebanja, obenem pa malokdo kaj več ve o njegovem življenju in delu. Od kod je pravzaprav prišel, kako mu je uspelo, da je dosegel take uspehe v brazilskem poslovnem življenju? Res je, da velja slovenska naselbina v Braziliji za naj-

naprednejšo tudi v gospodarskem pogledu.

Priložnost, da bi se srečal z Janezom Hlebanjo, se mi je ponudila ob gostovanju znanega ljubljanskega tria Lorenz v Sao Paulu. Ponosni smo bili, da je njihov koncert prenašala tudi ena izmed naših televizijskih postaj. Slovenska naselbina je ob tej priložnosti priredila tudi družabni večer v Jantar Dancante, kamor je povabila tudi brate Lorenz. Ta dogodek sem opisal tudi za list *Jornal de Imigrante*. Tistega večera sem se tudi dogovoril z Janezom Hlebanjo, da bi se malo več pogovorila za Rodno grudo. Nekaj dni za tem me je sprejel v svoji pisarni.

Podjetje Metal Yanes S/A je dobro organizirana tovarna metalurške stroke z več sto delavci in strokovnjaki. Sedež ima v Santo Amaro, v predmestju Sao Paula. Ob obvezni kavici se je začel najin pogovor.

— Katerega leta ste zapustili Slovenijo in se naselili v Braziliji?

»Rojen sem bil v Kranjski gori leta 1928. V Brazilijo sem prišel leta 1954 v upanju, da bom lahko začel delati na svoje, kar je bila moja velika želja in kar so mi pisali prijatelji iz te dežele.«

— Kaj ste najprej delali v vaši novi domovini?

»Začel sem kot mehanik v tovarni Squibb, kemična predelava, v Santo Amaro v Sao Paulu. Potem, čez nekaj časa, pa sem šel v tovarno mehaničnih strojev v mestu Santa Barbara d'Oeste.«

— Kdaj ste se odločili za lastno tovarno in kako ste začeli?

»Kot dober strokovnjak-mehanik sem vedno mislil na to, da bi začel delati na svoje takoj, ko bi se mi za to ponudila priložnost. Tako sem leta 1959 odprl majhno delavnico in začel delati na svoj račun. To je bila strojno-ključavničarska delavnica.

— Koliko delavcev in uslužbencev imate v vaši tovarni danes in s čim se ukvarja vaša „metalurgija“?

»Okrog osemsto. Izdelujemo gasilne aparate, opremo za kampiranje, plinske ventile in drugo.«

— Ali ste poročeni?

»Sem. Poročil sem se leta 1962 s Sandro Mariani in v zakonu imava tri otroke: Yanes, 15 let, Aleksander, 14 let in Rosana, 13 let. Vsi hodijo še v šolo.«

— Ali ste se že kdaj vrnil v staro domovino?

»Seveda! Skoraj vsako leto grem tja, saj tam še živi moja mati, tam pa imam še številne sorodnike in prijatelje.«

Še sva se pogovarjala v njegovem uradu in tako je minil tudi delovni čas v tovarni. Vprašal me je, kje stanujem in ko sem mu povedal, je takoj poklical šoferja ter mu naročil, naj me odpelje do doma, da bi se tako izognil največji prometni konici.

Janez Hlebanja — Yanes je ena izmed najuglednejših oseb slovenske in jugoslovanske naselbine v Sao Paulu. Veliko zaslug ima tudi pri organizaciji družabnega in kulturnega življenja naših izseljencev.

Kvartet pevskega zbora Prešeren — Konrad Novak, Marianne Murray, Slavica Fišer in Andy Bavec. V sredini dirigent Frank Kubina, ki vodi zbor že 44 let

ZDA ZLATI JUBILEJ PEVSKEGA ZBORA PREŠEREN

S slovesnim koncertom v dvorani Sokol-Tabor v Berwinu, Ill., je 8. oktobra lani proslavil petdesetletnico svojega plodnega dela slovenski pevski zbor Prešeren iz Chicaga. Ta jubilejni koncert — v času, kot to pišemo, še nismo prejeli poročil o njem — je bil prav gotovo nov uspeh v polstoletni zgodovini tega svojevrstnega pevskega zbora.

Ustanovni sestanek pred petdesetimi leti je sklical Martin Mihelich z namenom, da bi osnovali moški pevski zbor. V tistem času je delovalo v Chicagu in okolici ducat pevskih zborov, ki pa so bili večinoma mešani. Sprva so predlagali, naj bi se zbor imenoval Pevski zbor SNPJ, na poznejših sestankih pa je prevladalo ime Franceta Prešerna. Prvi pevovodja je bil Martin Janežič, ki ga je vodil 4 leta, za njim je prevzel delo zborovodja Anton Kvedras, 2 leti, nato pa je zbor prevzel izobraženi zborovodja češkega porekla Frank Kubina, ki ga vodi še danes, torej že polnih 44 let. Predsednik zbora je bil dolga leta ustanovitelj Martin Mihelich, od njega pa je prevzel te dolžnosti Frank Japich, ki je pred nekaj leti umrl v Ljubljani. Zdaj mu že nekaj let predseduje Andy Bavetz.

Na višku svoje umetniške moči je bil zbor Prešeren ob svoji dvajsetletnici, ko je v njem pelo 42 pevcev, večina iz prvega izseljenskega rodu. Sodelovali so na mnogih prireditvah

v številnih slovenskih naselbinah po ZDA. Zbor je uspešno nastopal tudi v letih najhujše gospodarske krize.

Danes je pevski zbor Prešeren mešani zbor, ki ima zelo dobre soliste ter kvartet, trio in duo. Prav dejstvo, da je danes Prešeren mešani zbor, je zagotovilo, da se bo obdržal pri življenju še mnogo let. Pri njegovem obstoju veliko pomagajo tudi podporni člani ter vsi ljubitelji lepe slovenske pesmi.

PRIZNANJA DOPISNIKOM

Na glavni lanski proslavi dnevov SNPJ v rekreacijskih prostorih SNPJ so podelili tudi nagrade najzvestejšim dopisnikom priljubljenega slovenskega lista Prosveta. Nagrade so prejeli: Frances Vodopivec, ki poleg dopisovanja neumorno zbira tudi prispevke v tiskovni sklad, Frank Česen in Louis Kaferle. Vsi trije pišejo v slovenščini. Za dopise v angleščini sta prejela nagradi: Pete Elish in Louis Yartz, s področja društvenega poročanja pa so prejeli nagrade Mary Pezdirc, Mary Roginski, Joseph Plesivec, Frank Bonardi, Frances Rak in Emily Goyeneche.

JESENSKI KONCERT ZARJE

V Slovenskem delavskem domu v Euclidu, Ohio, je bil v nedeljo 29. oktobra lani tradicionalni jesenski koncert slovenskega pevskega zbora Zarja, na katerega so se pevci in pevke dobro pripravili. V prvem delu sporeda so izvajali odlomke iz Smetanove opere Prodana nevesta, v drugem delu pa so se zvrstile priljubljene melodije, ki jih je temu zboru podaril pevski zbor Tabor iz Cerknice.

Miss SNPJ 1979 Carol Morvetz iz Herminieja, Pa.

MISS SNPJ ZA LETO 1979

Na lanski proslavi dneva SNPJ so izvolili tudi tradicionalno lepoticu SNPJ. Izmed prijavljenih deklet je bila za Miss SNPJ izvoljena Carol Morvetz iz Herminieja v Pennsylvaniji, ki je bila hkrati izvoljena tudi za miss aktivnosti, za miss talenta pa je bila izvoljena Anne Renne Koval iz Youngstowna, Ohio.

PRED MEDNARODNIM SLAVJEM V LORAINU

Minili sta dve leti, odkar je prevzel v svoje roke upravljanje Slovenskega narodnega doma v Lorainu, O., mlajši rod. Že v tem času so pokazali, da so sposobni upravljati dom in tako skrbeti za izročilo, ki so jim ga zapustili njihovi starši.

Kakor že v vseh zadnjih 12 letih, bo tudi letos mesto Lorain priredilo mednarodno slavlje (International Festival Week). Letos je prišla vrsta na Slovence, da pokažemo, kaj zmoremo na kulturnem področju kakor tudi na drugih področjih narodnostnega dela. V Lorainu živi 55 narodnostnih skupin, ki lepo sodelujejo. Vse narodnosti vsako leto izberejo tudi »princeso« in štiri pomočnice. Doslej je ta čast doletela tudi Slovenko Cheryl Gorenssek, ki je bila izbrana leta 1976.

Naša prva letošnja naloga bo priprava zajtrka za nad 300 gostov, med katerimi bodo številni častni gostje. Pred mestno hišo bodo visele zastave vseh zastopanih narodnosti. V tem času bo organiziran tudi turnir v golfu in jadrnanju na jezeru Erie. Upamo, da bomo tudi pri tem dosegli lepe uspehe.

Zlatoporočenca John in Albina Grimsich iz Los Gatos, Calif.

Pričakujemo tudi, da nam bodo naše kuharice prinesle dovolj peciva za prodajo. Glavni odborniki za organizacijo tega festivala so: Jack Lavriha, Jimmie Kamnikar, Adolf Ravnikar in še nekaj drugih v raznih odborih.

*John in Vida Kumse,
Lorain, O.*

ZLATA POROKA V LOS GATOSU

Pred kratkim sta v Los Gatosu v Kaliforniji slavila zlati jubilej skupnega življenja John in Albina Grimsich. Sinova in njune družine ter številni prijatelji so ju presenetili z dobrim kosilom v klubu History v Los Gatosu.

John in Albina Grimsich sta se poročila v Žužemberku v Suhi krajini, v Ameriko pa sta se preselila pred 47 leti.

Zlatima jubilentoma iskreno čestitamo tudi v imenu našega uredništva.

KANADA KOROŠKI DAN V MONTREALU

Na slovenski pristavi blizu Montreala smo imeli Slovenci, ki živimo v tem delu Kanade »koroški dan«, katerega čisti dobiček je bil namenjen revnim dijakom celovške slovenske gimnazije. Ob tej priložnosti je govoril znani slovenski društveni delavec v Montrealu Vladimir Urbanc, ki je med drugim dejal:

»Rad bi se zahvalil rojaku Petkovšku, katerega zasluga je, da je bil organiziran ta »koroški dan«. Zahvalo smo mu dolžni tudi v imenu nezlomljivega duha tistih naših rojakov, ki že

Predsednik odseka 12 VPZ Bled izroča darilo prvemu članu in ustanovitelju odseka Ladku Dimu

stoletja kljubujejo nemškemu pritisku in katerim se imamo zahvaliti, da smo danes Slovenci etnična enota.

Naši Koroški bi lahko rekli zibelka slovenstva. Ozemlje, ki smo ga Slovenci naselili v 6. in 7. stoletju, je bilo izredno obsežno. Pred nekako 1200 leti se omenja meja Slovencev blizu današnjega Linza na zgornjem Avstrijskem. Zgodovina pa tudi omenja, da so Slovenci izgubili približno dve tretjini ozemlja, ki so ga takrat naselili.

Vladimir Urbanc, sam po poreklu Korošec, katerega starši so se po plebiscitu naselili v Ljubljani, je za tem na kratko spregovoril o zgodovini koroških Slovencev do današnjih dni in zaključil svoje besede z geslom: »Podprimo slovenstvo na Koroškem, kjer se kot ranjeni vitez naš rod bori proti nadmočnemu zmaju nemštva!«

»Koroški dan« v Montrealu je lepo uspel. Za podporo slovenskim dijakom pa se je zbralo prek tisoč dolarjev.

Milan Kamnik, Montreal, P. Q.

JUBILEJ V ST. CATHARINESU

Odsek št. 12 Vzajemne podporne zveze Bled v St. Catharinesu je lani slovesno proslavil 30-letnico obstoja. Znano je, da je bila zveza ustanovljena leta 1933 na pobudo slovenskih rudarjev v mestu Kirkland Lake. Po drugi svetovni vojni se je v to največjo slovensko organizacijo v Kanadi vključilo tudi veliko novjših priseljencev, ki so močno poživili tako njeno podporno kot tudi

Najstarejši članici odseka št. 12 VPZ Bled Mariji Petrič so izročili šopek cvetja

kulturno delo. Zveza posluje izključno v slovenskem jeziku.

Odsek št. 12 VPZ v St. Catharinesu poleg podpornih opravlja tudi pomembno poslanstvo povezovanja naših rojakov na tem področju Kanade. Pri svojem delu sodeluje tudi z drugim slovenskim društvom v tem kraju, z »Lipa-Parkom«. Predsednik odseka je že nekaj let znani društveni delavec Frank Kukovica.

Mary Kukovica, St. Catharines, Ont.

POUK MAKEDONŠČINE

V okviru katedre za slavistiko se je na univerzi v Torontu začel pouk makedonščine. Za učenje jezika se je že dolgo časa kazala velika potreba, saj v Torontu in pokrajini Ontario živi mnogo izseljencev iz raznih krajev Makedonije.

Univerza v Torontu je že dalj časa želela odpreti skupino za učenje makedonskega jezika, vendar niso imeli ustreznega predavatelja. Zdaj predava profesor Anastas Ralevski, izseljenec, ki je ob pomoči makedonske izseljenške matice končal filozofsko fakulteto v Skopju.

AVSTRALIJA SLOVENSKO DRUŠTVO V PERTHU

V Rodni grudi smo septembra 1976 poročali, da Slovenci v Zahodni Avstraliji pogrešajo slovensko društvo. Naše dolgoletne želje so se pred nekaj meseci uresničile. Tudi Slovenci v Perthu smo dobili svoje društvo. V trajnem spominu nam bo ostal zlasti

*Odbor slovenskega društva v Perthu
(na sliki manjka Stefan Hozjan)*

2. julij 1978, ko smo se na pobudo Toneta Križmana zbrali na njegovem domu na prvem sestanku. Bilo nas je le dvanajst, v glavnem prijateljev, ki smo se občasno sestajali že več let.

Pogovorili smo se, kako bomo izvedli zamisel o društvu in kakšno naj bi bilo to društvo. Sporazumeli smo se, da društvo ne bi imelo ne političnega ne verskega značaja, temveč naj bi bilo predvsem žarišče slovenske kulture in prosvete, kjer bi se rojaki sestajali, gojili slovenski jezik in kjer bi našli kosček domovine. Želeli bi povezavo s Slovensko izseljensko matico in z drugimi slovenskimi društvi v Avstraliji ter drugod po svetu. V Perthu bi se želeli vključiti v etnični radijski program, za pomoč pri socialnem in športnem delu pa naj bi vključili čim več mladine.

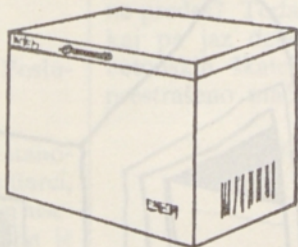
Vabilom na prvi občni zbor, ki je bil 29. julija v majhni najeti dvorani, se je odzvalo prek petdeset rojakov in rojakinj. Navzoče je v angleškem jeziku pozdravil Silvo Bezgovšek, v slovenskem pa Lojze Kossi. Oba govornika sta izrazila zadovoljstvo nad tolikšnim številom udeležencev in pojasnila namen sestanka. Zamisel za ustanovitev slovenskega društva v Perthu

so vsi navzoči toplo pozdravili in z navdušenjem izvolili prvi odbor. V odbor so bili izvoljeni: Lojze Kossi, podpredsednik je Franc Paulin, tajnica Jožica Halozar, predsednik društva je Tone Križman, blagajnik Martin Halozar, odbornika pa še Fernand Pestotnik in Stefan Hozjan.

Ledina je tako zorana, dobre volje in zavzetosti ne manjka. Vendar pa so to šele skromni začetki. Društvo še nima lastnih prostorov in se mora za sestanke posluževati zasebnih domov, za prireditve pa najetih dvoran. Novi odbor bo imel še veliko dela. Vsa denarna sredstva so namenjena za izgradnjo bodočega slovenskega doma. Upamo, da se bodo nekoč uresničile naše skrite želje in da bomo ta naš dom zares zgradili v lepem, sončnem Perthu.

Vse rojake, ki se želijo včlaniti v novo društvo, vabimo, da se oglasijo na naslov: Jožica Halozar (tajnica), 40 Petersburg Cr., Marley, W. A. 6062.

Rajko Kunej, Perth, W. A.

Poleg zamrzovalnih skrinj proizvaja LTH hladilno opremo za gostinstvo, turizem in trgovino ter brusilne stroje. Za kooperantsko industrijo ima LTH livarno z zahtevnim programom.

LTH

Loške tovarne
hladilnikov
Škofja Loka
tel. 064-091

25 murka

25 murka

ZA MLADE PO SRCU

LIZIKA

Uide lizika iz slaščičarne in se rado-vedno odpravi v širni svet.

Na poti skozi zeleni gozd jo sreča sladkosnedi medved in vpraša: »Te lahko polížem?«

Lizika odvrne: »Le políži, samo ne preveč!«

Medved liže, liže in jo políže skoraj polovico. Nato godrnjaje odhlača v temni brlog.

Lizika nadaljuje pot.

Ob cvetočem travniku jo sreča dolgouhi zajec. Dvigne prednji tački ter prosi: »Te lahko malo polížem?«

»Kar políži, zato sem tu!« dovoli lizika; približa se njegovemu gobčku in počaka.

Zajec liže in políže polovico ostan-ka. Ko konča, se zahvali ter odskaklja proti dolgi njivi, polni sončne repe in debelega korenja.

Lizika hodi in hodi, dokler ne pri-spe do prvih vaških hiš. Tu sreča miško.

Miška zacvili: »Tako rada bi te polízala! Smem?«

»Seveda smeš, le políži!« privoli dobra lizika in sede na bližnji kamen.

Liže miška, liže in políže liziko do kraja. Takrat pa jo nekaj prestraši, da urno smukne v zidno luknjo starega skednja.

Lizika ostane sama. Zdaj ni drugega kot vitka lesena paličica. Sladkor so polízali medved, zajec in miš.

Še danes nihče ne ve, če je tako tanka odšla k vžigalicam ali k zobotrebce.

Vojan Tihomir Arhar

MAČKA V BLOKU

Ne bom natančneje razlagal, kako smo prišli s podeželja v mesto in kako smo prišli do stanovanja v bloku. Kar nekam gosposki smo se počutili, ko

smo se peljali z dvigalom v peto, to je zadnje nadstropje. Kamorkoli po-gledaš, vidiš le sosednji blok in okna in ljudi za njimi. Zelo so si podobni tako zelo, da sem nekajkrat, ko sem se pozno vračal domov, zašel v drug blok in tam pozvonil. Šele ko so me tuji ljudje začudeni pogledali, sem se opravičil in odšel.

Z ženo še nekako živiva v teh be-tonskehih škatlah, le hčerkica dostikrat joka in si želi nazaj na deželo, kjer je imela prijateljice, travo, kostanj v je-seni in gobe pa sosedovega Rolfija in drugo. Med bloki je samo asfalt in malo trave, na katero pa ne smeš stopiti.

Rada bi imela psa in muco, da bi se igrala. Seveda ne moremo ustreči nje-nim željam; imeti živali v tem našem stanovanju je res hudir.

Sicer pa zdaj tudi ne sili več z ži-valmi, ko vidi, kakšna je usoda edine

mačke, ki je v našem bloku. Nihče prav ne ve, kdo je privlekel tisto mačo v blok. Najbrž katera od strank, potem pa jo je nagnala, ker ji je delala zgago. Tako je vsaj trdila hišnica. Mogoče pa se je od kod zavlekla v naš blok. Nenadoma pač ni imela več doma. Mačka se je drla po stopnicah, ponesnažila kakšen predpražnik in vsi smo jo preganjali in topli. Mogoče jo je hotel kdaj pobožati kak otrok, a se je le prestrašila in skrila v kak kot ali v klet, če je bila odprta.

Mislím pa, da so jo kmalu preganjali tudi otroci, po zgledu odraslih pač.

Neko noč nas je zbudil strašen ropot v sosednjem stanovanju. Skozi stene se vse sliši. Tudi če kdo potegne vodo v stranišču. Ker stanujemo na vrhu bloka, sem najprej mislil, da se kaj dogaja na strehi. Mogoče se kdo pretepa na hodniku, slišali so se samo udarci.

»Slišiš?« me je vprašala žena, ki se je tudi zbudila.

»Slišim.«

»Kaj je?«

»Ne vem.«

»Se tepejo?«

»Saj ti pravim, da ne vem. Poslušajva!«

»Pri sosedih je.«

Res, iz predsobe v sosednjem stanovanju so prihajale kletve in udarci, nekdo je z nekakšnim predmetom usekal tudi po steni naše sobe. Žena je vstala, prižgala luč in previdno odprla vrata na hodnik. Tudi sosedovi so prav takrat odprli vrata in vrgli na hodnik pretepeno mačo, ki se je potem tiho nekam odplazilo.

Naslednji dan sem se vračal iz službe. Bilo je že popoldne. V veži v pritličju je ždela mačka. Bele barve je in ima nekakšne rumene in črne lise. Ko je najprej zaslutila, potem pa zagledala človeka, je stekla v prvo nadstropje. Ko je mačka slišala, da prihajam v prvo nadstropje, je hitro zbežala v drugo in iskala, kam bi se lahko skrila. Toda v takem bloku ni skrivališča.

Jaz v tretje nastropje, mače v strahu teče v četrto. Išče kako luknjo, pa je ni. Vsa vrata, za katerimi zdaj ljudje kósjó in poslušajo želje po radiu, so zaprta. Mače ne zbere korajže, da bi se pognalo mimo mene ali pa mi med nogami smuknilo navzdol. Pobriše jo v peto nadstropje, ko prisopiham v četrto. Pokličem »muca«, pa mi ne zaupa.

Je že v petem nadstropju, išče skrivališče v kotu vrat. Toda vse je golo, tudi rož ni na hodniku, ker bi v temi poginile. Stiska se v kot, jaz pa prihajam v peto nadstropje. Skrči se, da bi bila manjša. Pravzaprav so jo še samo velike, prestrašene oči. Pri-pognem se, da bi jo pobožal, potem pa vidim, kako nenadoma zapiha in zbeži mimo mene navzdol po stopnicah. Ne ustavi se v četrtem, tretjem, drugem, prvem nadstropju, marveč zdirja ven iz bloka na asfalt. Kaj bo tam, ne vem.

Zvečer dolgo nisem mogel zaspati. Na sosednji posteljici je hitro in sunkovito dihala hčerkica. Mogoče se ji je kaj hudega sanjalo. Mislil sem na mačko. Ubogo mačo, kdo te je privlekel v ta blok in kaj imaš od življenja, zakaj ne pobegneš nekam v stran. Toda kam? Tu je nevarnost, ki jo poznaš, drugod bi te bilo še bolj strah. Kdo te je privlekel in potem nagnal? Kaj delaš tu, zakaj nisi nekje zunaj in ne loviš miši, kar je tvoje poslanstvo? V bloku te vsi tepejo. Zakaj nisi nekje zunaj, res, in ne ležiš leno na soncu in ne predeš? Toda potem vprašam sebe, kaj pa jaz delam tu sredi teh sivih betonskih škotel? Si nisva podobna, prestrašeno mačo . . .?

Tone Partljič

Ilustracije: Matjaž Schmidt

Otroci v domovini

MALI NOVINARJI

Nekoč si šolarji niso upali dopisovati časopisom. Danes ne pišejo samo v svoje mladinske časopise Ciciban, Kurirček, Pionirski list in Pionir, ampak tudi v številne časopise za odrasle. Pišejo o tem, kar doživljajo, besede pa pogosto podkrepe še z risbami. Tudi odrasli radi berejo, kaj doživljajo in kaj mislijo otroci. V slovenskih šolah se otroci, ki radi vihtijo pero, združujejo v novinarskih krožkih. Najboljši mladi novinarji so se pred kratkim že desetič zbrali na svojem vsakoletnem velikem srečanju, ki je bilo tokrat v Ljubljani. Prišlo je več sto mladih dopisnikov iz vse Slovenije. Zdi se, da bo v bližnji prihodnosti v Sloveniji mrgolelo dobrih časnikarjev, pesnikov in pisateljev!

Ljubivoje Ršumović

DOMOVINA SE BRANI Z LEPOTO

Domovina se brani z reko
In z ribo v vodi
In z visoko tanko smreko
Ki raste v svobodi

Domovina se brani s cvetom
In s čebelo na cvetu
Z makom in s sončnico
In s ptico v letu

Domovina se brani s knjigo
In s pesmijo o nebu
S sestrično solzo z materino skrbjo
In s tisto moko v hlebu

Domovina se brani z lepoto
In s častjo in z znanjem
Domovina se brani z življenjem
In z lepim ravnanjem

Prevedla Kristina Brenkova

Helena Bizjak-Paš

UGANKE

Na strehi čepi,
sliko lovi.

Antena

Na železni nogi pločevinast obraz
za šoferja je — ukaz!

Semafor

Vodo pije, prah požira,
obrača, prevrača,
kuha in bruha.

Pralni stroj

Polna učenosti sva,
a drugega ne —
kot nositi zna.

Aktovka

Kratke noge ima,
a hoditi ne zna;
ne mara je tak,
ki je korenjak.

Laž

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

NA DEŽELI

Obiskala sem starega očeta in mamo na kmetiji. Ko je mama molzla krave, sem jo prosila, da bi še mene naučila. Z vso močjo sem stiskala vimena, mleko pa ni priteklo. Mislila sem že nehati, takrat pa sem zagledala kapljico mleka. Bila sem zelo vesela.

Ivanka Voršič, 2. r., Ulm

OMICA, DAJ KRUHA . . .

V poletnih počitnicah grem vedno k omici na deželo. Stara je že, zato ji rada pomagam. Ob petkih je v veliki stari peči vedno pekla kruh. Prinesla sem ji drva. Komaj sem čakala, da bi bil kruh pečen. Takega kruha nikoli ne dobimo v naši pekarni. Ugriznila sem v trdo zapečeno skorjo. Kruh je teknil tudi Iztoku in Miranu.

Omica je bila zadovoljna. Gledala nas je in se smejala.

*Tatjana Zalokar, 2. r.,
Reichenbach/Fils*

SPEKLO ME JE

Sonce je močno pripekalo. Skočil sem v prozorno morskó vodo. Osvežil sem se. Počasi sem plaval proti obali. Prestrašil sem se in zakričal. Speklo me je nekaj. Pomislil sem na koprive ob tetini hiši. Enako bolečino sem čutil kot takrat, ko sem hodil med koprivami in segal po sladkih jagodah.

Gledal sem okoli sebe. Pred mano in za mano so plavali majhni klobučki. Nisem mogel verjeti, da so prav te lepe stvarce prizadele meni in drugim plavalcem take bolečine. Tudi mamica in očka sta imela opekline. Očka je bil opečen od sonca, mamico so opekle meduze, jaz pa sem nosil na hrbtu sončne in meduzine opekline.

Naj vam povem, da sem bil dvakrat opečen, toda morská voda me je še vedno mikala. Zaplaval sem in se predal morskim valovom.

*Danilo Kranjc, 4. r.,
Reichenbach*

BILA SEM ZVONČEK

Tovarišica Dora me je izbrala. Prvič sem nastopala in plesala. Naša tovarišica zna igrati na harmoniko. Ona je igrala, me pa smo plesale. Bile smo rožice. Jaz sem bila zvonček. Mamica me je gledala in mi je rekla, da sem bila lepa.

*Brigita Cipot, 1. r.,
Reichenbach/Fils*

DAN MLADOSTI

Kot vsako leto smo tudi letos učenci slovenskega dopolnilnega pouka praznovali 25. maj — rojstni dan tovariša Tita. 27. maja je društvo svete

Barbare v dvorani Jagersbourg praznovalo tudi materinski dan. V počastitev obeh praznikov smo učenci iz Eisdna, Bruslja in Charleroiija pripravili bogat kulturni program pesmi in recitacij. Med nastopom najmlajših smo doživeli še malo smeha; Bojan in Nejka Sintič, brat in sestra, sta ob prihodu na oder začela svoj nastop s smehom in nista mogla nehati. Drug drugega sta nagovarjala, da bi začel, končno se je Bojan le pomiril in opogumil ter zelo lepo povedal svoje pesmi, Nejka pa se ni mogla pomiriti in ni zapela svojih pesmic. Nekateri gledalci v dvorani so mislili, da je bilo to v programu predvideno, ker je Nejka še čisto majhna, in so jima močno ploskali. Pravo presenečenje za vse je bila tudi šestletna Irena Fele iz Bruslja, ki je ob spremljavi bratove harmonike zapela priljubljeno pesem »Jaz sem mala roža«. Recitali in peli smo tudi ostali, še posebno lepo pa naša dekleta iz Eisdna, ki jih vodi in spremlja na harmoniko Frida Čater. Celoten program je trajal več kot eno uro v veliko zadovoljstvo vseh gledalcev.

Po programu se je začela zabava z ansambлом »Soike«. Za ples, jedáčo in pijačo je bilo v redu poskrbljeno. Jaz sem bil natakár, dela sem imel kar veliko. Na zabavi je bila tudi Irena iz Ljubljane, pa ni pila drugega kot navadno vodo. Zabava je bila zelo prijetna, saj je trajala do ene ure ponoči. Ob zadnji melodiji smo zaplesali vsi skupaj in se poslovili.

Evgenij Kastigar, Eisdna, Belgija

TOVARIŠU TITU ZA ROJSTNI DAN

Dragi tovariš Tito! Želimo vam vse najboljše za vaš 86. rojstni dan. Želimo vam, da bi še dolgo živeli in vodili Jugoslavijo. Nismo vas še videli, pa vas vseeno poznamo. Veliko smo se učili o vas v slovenski šoli. Na slikah pa smo vas videli in tudi na belgijski televiziji, v Pionirskem listu, v Rodni grudi in v drugih slovenskih časopisih. Tudi mi vas spoštujemo in vas imamo radi. Prisrčno vas pozdravlja

Carin Bevc, Eisdna, Belgija

NAGRADO

za najboljši dopis je uredništvo tokrat prisodilo Evgeniju Kastigarju iz Belgije za zanimivo poročilo o prireditvi. Knjigo mu bomo poslali po pošti.

Ellen Koprivnik, 14 let, Stuttgart: »Ko bom odrasla, si bom zgradila hišo ob morju.«

UMETNIŠKA BESEDA

ODKRITJE SVETLOBE

Cankarjeva založba v Ljubljani je izdala dokumentarni biografski roman o slovenskem slikarju Ivanu Groharju. Delo, ki ne razkriva samo dramatičnega življenja enega najboljših slovenskih slikarjev, ampak razgrinja pred nami vso začetno dobo in prvi vzpon slovenskega modernega umetništva, je napisal Janez Kajzer in nosi naslov MACESEN. Avtor prvega slovenskega biografskega romana o kakem upodablajočem umetniku je pred tem izdal eno samo knjigo humorne proze z naslovom Mimo dnevnega načrta (1960), za katero je prejel Levstikovo nagrado. Kot novinar Mladine, Tovariša, Tedenske tribune, Dela, Ilustriranega tečnika Dela in Rodne grude je objavljaval v prvi vrsti kulturno-historične feljtone. V odlomku iz romana MACESEN, ki ga posredujemo bralcem Rodne grude, slikarju Ivanu Groharju po dolgotrajnem iskanju prvokrat uspe najti svoj slikarski izrazni način.

Ivan Grohar je zdaj končno doma, na Gorenjskem, pod gorami, v svoji najljubši domovini, svoj med svojimi. Zložljivo stojalo si je postavil sredi polj pod Koprivnikom. Kmetje, ki ga vidijo stati na vročem, pekočem soncu, se sprva kdaj ozrejo nanj, a se obnašajo tako, kot da je eden izmed njih. Vsakdo pri svojem delu. Ne poznajo globljega pomena njegovega opravila, vendar ne hodijo okrog njega, kakor hodijo mestni ljudje. Ne gledajo mu na platno, ne vrtajo vanj z vprašanji. Naj dela, kar pač dela. Bo že vedel, zakaj je to dobro.

Blizu Ivana je njiva z ržjo. Del rži je že na tleh. Žanjice in žanjci pravkar južinajo. Dekle v kričeče modrem krilu, skoraj vijoličastem, je razpelo rdeč sončnik, da bi v njegovem zavetju lažje pripravilo hrano. Najbolj utrujen žanjec je legel na trebuh in se v takšnem položaju pomenkuje s tovarišicami. Za njimi je vodnjak. Še bolj v ozadju so raztresene hiše samotne vasi. Očem se ponujajo predvsem dvojni kozolci s koničastimi strehami. Vmes je videti tudi cerkev s prav tako koničasto streho in s špičastim zvonikom. Tod vse teži v višino. Za vzvalovljeno zeleno površino travnikov in žitnih njiv se začenjajo hribi: zeleni, zeleno modri, rumeno zeleni. Zelena barva lije s tal v nebo. Beli oblaki, ki lebde nad pokrajino, dajejo zelenilu na tleh nove odtenke. Svetloba trepete, valovi in se pretaka. Če za hip zapreš oči, te naslednji trenutek zalijejo valovi slepeče svetlobe.

Pravi greh bi bil, če bi to slikovito svetlobno scenarijo naslikal po starem, če bi hišam, kozolcem, dekletom

vemu krilu, sončniku in njivam namenil na sliki samo njihovo predmetno barvo, če bi spregledal medsebojno vplivanje barv, če bi prezrl njihovo neprestano pretakanje in spreminjanje. Vsa pokrajina žari v soncu. Ko pa se oblaki zgrnejo skupaj, lije na pokrajino drobna, fina svetloba. Zdi se, kot bi prehajala skozi cedilo. In ko se naslednji oblaki spet razpro, dobiva pokrajina nove, neznane, ščemeče, silne barve, kakršnih sploh nima na paleti.

To je prav takšna alpska pokrajina, kakršno je tako nedosežno slikal italijanski slikar Segantini. Podobno je razgibana, polna je figur, prav tako kot pri Segantiniju. Ljudje so oblečeni v barvita, slikovita oblačila, ki jih ostro ločijo od pokrajine. Za slikanje takšne pokrajine je mogoč en sam način — Segantinijev. Njegove podobe mu ždijo pred očmi v vseh podrobnostih. Natanko se spominja njegovih krepkih, že kar s silo vlečenih potez, položениh drugo zraven druge. Tisoči barvnih lis so ustvarjali zaželen nadih. Pokrajina ni bila več mrtev predmet, ampak je živel in dihala.

O Segantinijevem načinu je premislil že stokrat in se sam pri sebi že zdavnaj odločil, da ga povzame. V njegovem načinu, ki mu je tako blizek, bo podal svojo pokrajino in svoje ljudi. Ko zdaj stoji pred svežim platnom, na katerega je nanešena samo temeljna barva, se skoraj boji začeti. Boji se, da bi se mu slikovit in resničen naravni prizor, v katerega zre, spodmaknil in se mu prelevil v kaj drugega. Žanjice, ki so še malo prej počivale, so zdaj že spet pri delu. Skozi pokrajino stopajo nove figure. Oblaki so se premak-

nili, svetloba je spet drugačna. Figure si je sicer že prej skiciral na papir in jih bo lahko pozneje naslikal na pravih mestih. Toda svetloba: ta ne miruje niti za trenutek. Kar je bilo malo prej še zeleno, je v senci oblakov modrikasto, naslednji hip se skoraj razleze od rumenila. Za podobo pa je potreben čas, veliko časa. Kako ujeti hipne vtise v prave barve, ko pa bi moral po vseh pravilih izdelovati sliko vsaj mesec dni!

Poteze s čopičem so tenke. Nikoli ne bo končal slike! Menda se da nanašati barvo tudi z lopatico. Poskusi. Nenaša barvo na debelo. Debele barvne lise se vrste druga zraven druge. Sprva je še ves neroden in nespreten. Več barve ima na rokah in na obleki kot na lopatici. Sam sebi se smili, ko mu gre naenkrat toliko barve. Pri tem načinu se svetle krone sproti spreminjajo v barvne ploskve. Toda delo gre hitro od rok. Če preprežejo nebo oblaki, počaka, da se spet razprše in da pada na njive in travnike enaka svetloba kot prej.

Višja je ura, bolj se spreminja svetloba. Opoldne, ko sije sonce navpično, se zave, da je po obrazu že ves opečen. Tudi sam bi potreboval sončnik, kakršnega ima žanjica. Spomni se, kako sta se z Jakopičem še pred kratkim smejala Jami. Jama slika s svojo ženo nekje na Hrvaškem, ob Sotli. Tja je zvalil tudi Jakopiča, češ da so na voljo imenitni motivi. Pisal mu je tudi, naj prinese s seboj sončnik, da mu bo prav prišel v soncu ali dežju. Dostavil je še, naj ne pozabi na špiritni kuhalnik. Tam, kjer slika, je čista samota, nobenih hiš daleč naokrog. Sama z ženo si morata pripravljati hrano. Prizadevna pismena navodila natančneža so se zdela njemu in Jakopiču smešna in komaj potrebna. Zdaj pa občuti, da bi utegnila biti koristna. Vsaj sončnik, takšnega z dolgim držajem, da ga bo lahko zapičil v zemljo, si bo moral omisliti ob prvi priložnosti. Ne bo ga opeklo sonce, pa tudi svetloba, ki bo padala na platno, bo znosnejša. Povrhu je opazil, da se barva v hudi pripeki prehitro suši. Špiritni gorilnik — kaj bi z njim, ko pa nima kaj dejati v lonec! Brez gorilnika lahko shaja.

Podobe ne uspe naslikati tako hitro, kot bi želel. Več dni zapovrstjo hodi na polje in čaka, da nastopi ustrezna svetloba. Jezi se, ko vročino prežene deževno vreme in ko je namesto žare-

če pokrajine videti sivo, skisano razglednico. Na srečo poleti deževje ne traja dolgo. Ko spet posije sonce, je takoj na polju. Od jutra do večera prestopi na močnem soncu, komaj da se utegne kdaj pa kdaj odžejati. Na hrano sploh ne misli. Mu povsem zadostuje, če dobi zjutraj in zvečer kaj za pod zob. Kdor preveč je, temu se možgani polene, se tolaži.

Še čez dva tedna hodi popravljat nekatera mesta na sliki, ki se mu ne zde najbolj uspela. Slednjič je motiv končan. Skušaja si sliko ogledati kot neprižadet gledalec, ki jo ugleda prvič. Bi ga prevzela? Bi ga navdušila? Bi mu dala pravo predstavo o lepem Koprivniku? Ne ve si odgovoriti. Ni zadovoljen. Končana podoba se razlikuje od tistega, kar je v resnici videl in občutil, toda vsaj slutnja tistega je. Čeprav je naslikal hiše in kozolce prav tam, kjer v resnici stoje, občuti, da se zde na njegovi sliki malce trdo in umetno položeni; podobno, kot v jaslicah učinkujejo trdo iz kartona izrezane figure. Hotel je, da bi njegova slika delovala tako, kot deluje resnična pokrajina: ena sama usklajena in v sončni svetlobi vtopljen enota; stavbe in figure in plot in vodnjak so neločljivi sestavni deli te pokrajine in slike v nobenem primeru ne bi smeli motiti.

V naslednjih dneh se loteva svoje druge in tretje in četrte slike. Zaloga barv hitro kopni. A ne varčuje z njimi. V debelejših plasteh kot kdajkoli prej jih z lopatico nanaša na svoja platna. Zares se boji, da mu poletje uide in z njim vse te žareče sončne lepote. Zdaj se loteva Koprivnika z druge strani. Na pokončnem platnu bo naslikal samo zeleno strmino in samotne kmetije, ki se stiskajo v bregove. Zavestno se odreče figuram. Zdi se mu, da mu je tokrat stvar bolj uspela, čeprav je brez figur tudi bolj pusta in manj privlačna.

Čas košnje je. Vsepovsod odmeva klepanje kos, celo v Dravljah, na pragu Ljubljane in Gorenjske. Čemu bi hodil iskat motive daleč, ko se mu ponujajo pred nosom. V veselje draveljskih fantov tudi sam prime za koso. Vidi omalovažujoče poglede, češ kaj bo le naredil gosposki človek! Še kose ne bo znal prav prijati. Z roko pogladi kosišče, sposodi si oselnik in oslo. S še nepozabljeno spretnostjo nabrusi svojo koso. Zatem zamahne na široko, da se mu nekaj fantov brž

umakne spod nog. Sluti odobravajoče poglede. Ta ni gospod, si oddahnejo ljudje. Noben gosposki človek ne bi znal tako zamahniti. Ivan se ni hotel le razkazovati. Kosi v vrsti z drugimi, tako kot včasih. Med prvimi je, tako kot nekoč. Trmasto se naperja, da bi bil prvi. Toda to mu ne uspe. Je že precej dolgo, odkar je zadnjikrat kosil. Ves preznojen je kot drugi, skupaj z drugimi vriska in se veseli lepega dne. Vsi vroči so in razparjeni, ko prihite grabljice s polnimi košarami. Tudi Ivan je deležen kmečkih dobrot. Samo se mu smeje, ko spravlja vase slastne štruklje. Kaj tako dobrega že dolgo ni jedel. Njemu ni potreben špiritni gorilnik, naj si z njim pomaga Jama, če si že mora.

Pokošena zelena trava, ki je še malo prej čvrsto stala pokonci, se zdaj spodrezana v redek vidno suši in mrvi. Ostra zelena barva se spreminja v nežno zeleno, nežno zelena v rumeno zeleno, ta v rumenkasto. Iz redi se dviga soparica. Grabljice hite s spretnimi, privajenimi gibi obračat redi. Dekleta nosijo krila skoraj do tal in bele predpasnike in rdeče rute na glavi. Kdaj pa kdaj si otro pot v predpasnik. Venomer ponavljajo enake gibe, podobne delovnemu plesu. Saj to v resnici je ples dela. Vse figure se gibljejo v enakem, usklajenem ritmu. Le da je namesto razkošnega odra v zaprti dvorani za prizorišče razkošno osvetljena prostrana domača pokrajina. Namesto kulis so v ozadju z žitóm napolnjeni kozolci in za njimi so že draveljske hiše, v katerih se odvija drugačno delo v podobnem ritmu in kjer gospodinje že na vso moč skrbe, da kosci in grabljice ne ostanejo lačni. Na obzorju je venec Kamniških planin.

Ivan si mrzlično skicira figure. Na tej sliki bodo v ospredju grabljice, to bo slika samih figur. Naslikal jih bo čez vse platno, tako da bodo s svojimi gibi obvladovale vso pokrajino. Skozi figure bo ščemela v oči močna rumena barva sušeče se trave: rumeno zelena, rumeno rjava, rumeno rdečkasta. Rumeno se bo razlilo tudi po vseh drugih figurah na podobi in seglo bo celo na nebo. Da bi le prekmalu ne porabil vseh barv! Lopatica jih žre trikrat, petkrat, desetkrat toliko kot čopič.

Doma, v svojem trnovskem stanovanju, se počuti neznansko utrujenega. Zdi se mu, da se je ob zadnjih slikah ves izrabil. Zdaj šele sprevidi, koliko

miselnega napora je bilo treba, da se je odločil stopiti na novo pot in začel slikati drugače; kako težko mu je bilo opustiti čopič in prijati v roke lopatico. Vse prej kot zadovoljen je s svojimi novimi slikami. Vesel je, da se jih je sploh lotil, da je začel preskušati svoje moči v tej negotovi in neznani smeri.

Ob vsem delu ni ničesar izkupil. Nima denarja za nove barve, ne za potrebne okvirje, nima denarja za plačilo najemnine. Nima denarja niti za pošten zajtrk. Tisti, ki ga imajo, govorijo tako, kot da bi bili še bolj suhi od njega. Prav nikogar ni mogoče *napumpati*. Od jutra do večera ždi v sobi in razmišlja, kje bi staknil kake krone. Ničesar pametnega mu ne pride na misel. Spet preskuša, koliko časa je mogoče živeti brez hrane. Nekje je bral, da so ljudje vzdržali ob sami vodi tudi po dva tedna in dalj. Gospodinja mu na njegovo željo ne prinaša več zajtrka. Njen pogled se mu je zdel očitajoč. Z odpovedjo zajtrka jo skuša potolažiti, ker je v zaostanku z najemnino. Tja do poldneva se še da prestat. V času kosila, ko se tudi v zaprto sobo pritihotapi vonj po kuhani hrani, se mu želodec na glas krči. Večino časa prespi. Sili se, da bi prespal tudi čas večerje in se zbudil šele zjutraj. Spanje pa je le dremavica. Vsak hip se vrste pred njim moreče sanjske podobe. Ob času večerje je buden kot zjutraj. Tako prvi dan, tako drugi dan, tako že tretji dan.

MARINKA

Po tridesetih letih mojega bivanja v daljni Argentini, v jeseni življenja, bi rada opisala prijateljico Marinko. Živela je nasproti naše hiše, bila je vdova, stara in sama. To, kar bom opisala, se je godilo še pred prvo svetovno vojno.

Marinka je bila milega in dobrega obraza, imela je sive lase, srednjo postavo, bila je zelo pridna in čista in vedno je bila čedno oblečena. Ko sem bila še čisto majhna deklica, sem bila zelo rada pri njej. Imela me je rada in jaz njo, saj je imela v žepu predpasnika vedno kaj zame. Včasih je bilo to jabolko, včasih par orehov ali lešnikov ali kaj drugega.

Včasih sem šla z njo tudi do njenih njivic, malo večjih kot rjuhe. Sama si je s kamenjem ogradila svoje imetje, tipično po kraško. To se je namreč dogajalo pod velikim vrhom nad Renčami, vasica, kjer sem se rodila, pa se je imenovala Venišče. Marinka je bila vesela, kadar sem šla z njo, doma pa so bili takrat tudi brez skrbi, saj sem bila drugače zelo veselo in razposajeno dekletce.

Marinka mi je pogosto pripovedovala o živalih, posebno divjih, kot so kače, zajčki, ptički. Vse je poznala, znala pa je tudi lepo pripovedovati. Tako zanimivo je bilo, da mi je še do starosti ostalo v spominu. Marinka je živela od lastnega zaslužka — v Trst je nosila prodajat jajca. Imela je velik okrogel jerbas in svitek. Ko je nabrala poln jerbas, se je odpravila na dolgo pot peš prek kraških gmajn, po slabih kolovozih in stezah. Ob zori je poklicala mojega očeta, da bi ji pomagal dvigniti jerbas na glavo. Oče je zadovoljno vstal, saj je vedel, da bo dobil skodelico prave kave z malo žganja. Ko je odšla, je oče zaprl nje-no majhno hišico in ključ shranil pri nas. Ko je bila vrh gmajnega griča, nam je pomahala v pozdrav. Videli je nismo po teden ali dva.

Ko se je vrnila, je sedla na svoj prag in počivala. Takoj sem ji nesla ključ. A ko sem videla njene noge, kako so bile otečene in ožuljene, mi je bilo hudo pri srcu. Vedela sem, da večino poti prehodi bosa, čevlje pa nosi prek rame in si jih obuje samo v mestu.

Ko se je okrepcala s skodelico mlečne kave, je segla v žep in mi ljubeče

dala pomarančo in bonbone. Vedela sem, da mi tega nikoli ne bo pozabila prinesti.

Po končani prvi svetovni vojni smo se vrnili iz begunstva, kjer smo bili v Šmarjeti pri Novem mestu. Za Marinko nisem vedela, kje je bila tisti čas. Zelo je bila postarana. Lasje niso bili več samo sivi, kar nekako pozlatili so se ji in njen hrbet je bil že globoko upognjen. Takrat mi je bilo že osem let in sem že lahko pomagala pri delu doma, poleg tega pa sem še hodila v šolo in zato nisem več mogla tolikokrat k Marinki.

Hiše so bile vse porušene do tal. Na srečo so nam vojaki pustili lesene barake, ki pa so bile polne stenic. Vselili smo se tja in se borili z nadležnimi stenicami.

K sreči žive v Renčah sami zidarji, ki so se hitro znašli in tako so s pridnostjo in podjetnostjo v nekaj letih povsem pozidali Venišče. Vse hiše so bile iz kamna.

Tudi stari Marinki so sezidali čisto majhno hišico. Spodaj je bila kuhinja, vrh te pa sobica, v katero se je prišlo po ozkih lesenih stopnicah. Hišica ni bila ometana in je imela čisto majhna

Na polje (foto: Janez Zrnec)

okenca. V kuhinji je imela ognjišče z dimnikom na sredi in vse je bilo zaka-jeno. Pozimi je bilo v hišici zelo mrzlo.

Od takrat je živel Marinka od mi-loščine. Ni prosila, a vsi smo ji dajali od naših skromnih pridelkov. Spomla-di devetnajstega leta ni več odprla vrat. Stekla sem k očetu in mu pove-dala. Pritekli so možje in s silo odprli vrata. Marinka je bila živa, a ponoči jo je zadel mrtvoud. Ko so mi pove-dali, sem zajokala. Moja draga Ma-rinka je bila hudo bolna.

Odrasli niso imeli časa, zato smo ji otroci pomagali, ji prinašali jedi in jo pitali kot otroka. Ni mogla več govo-riti, samo njene oči so me ljubeznivo gledale.

Kot vedno, so se znašli njeni sorod-niki in so hoteli, da napravi oporoko. Prišli so možje, a nihče je ni razumel, samo jaz, ki sem bila največ v njeni bližini, sem jo razumela in ji s tem pomagala. Drugi dan jo je sosed z vo-zom odpeljal v goriško bolnišnico. Pred odhodom me je še prosila, naj ji prinesem njen rožni venec. Nikoli več je nisem videla. V mojem srcu pa je ostal nanjo neizbrisen spomin.

Manjka še prvi del te majhne zgod-be, to pa mi je povedala moja mama, saj mene takrat še ni bilo na svetu.

Marinka je bila doma s Krasa in je v svoji mladosti veljala za izredno lepo dekle. V Trstu je spoznala našega so-seda, katerega priimek je bil Kralj. Zaljubila sta se in vse je bilo tako, kot se dogaja še danes. Na dan njune poroke so ju vaški fantje in dekleta želeli iznenaditi in so v gozdu nabrali mah, s katerim so posuli ozko pot izpod hriba do Kraljeve hiše. Marinka je prišla v krinolini in s sončnikom in vsa je bila nasmejana od presene-čenja, saj jo je pred vasjo pozdravil slavolok z napisom »Dobrodošla Kra-ljica«.

Petrina Žigon Trojer, Buenos Aires,
Argentina

TU V DALJAVI

*Tu v daljavi preko meje
usta suha so brez žeje.
Srce prazno brez ljubezni,
tu bolan si brez bolezn.*

*Kje je voda rodne zemlje?
Kje ljubezen, tvoja mati,
ki mi leka znala dati
je v bolezn?*

*Vse je daleč proč od mene.
In ko vetrič tu zaveje,
čutim, kot da ti mi, mati,
roko bi hotela dati.*

*In ti, mati, kaj ne čutiš,
da ti vetrič boža lice,
ti pozdrave nosi moje
in poljub od hčerke tvoje?*

*Križ na čelo, usta, grudi —
tak spomin naj me prebudi
vsako jutro, draga mati,
da ne bom se bala vstati.*

*Pa saj niste proč od mene,
oče, mati, brat in sestre.
Saj tu zopet sonce greje,
tu v daljavi, preko meje.*

Vlasta Tekavec — Radišek
(V Avstriji, 1954)

DRAGIM

*Mirno spite v gomili tihi,
telesa vaša trudna so,
a duh vaš blagi neminljivi
vsak dan nas k novemu življenju
dviga.*

*Ne, niso blodnje to —
brez vas bi tudi naša pot
že davno se končala;*

*ste mar odšli,
da nam ohranite življenje?
Saj vaša nas ljubezen
zdaj močnejše druž.*

Marija Poklukar, Švica

TRENUTEK

*Le za trenutek — midva sva se
ljubila,
le za trenutek — življenja srečo
pila.
Le za trenutek — nama roka je
zastala
ob slovesu zadnjem.*

*Spoznala sva se
in usoda časa
dala nama je le malo —
en sam trenutek.*

*A ta trenutek
v srcu mojem je ostal za vedno.
Na vekomaj me bo spominjal nate.
Kako pa ti?
Se tudi ti spominjaš
tistega trenutka?
Ah, saj nisem te vprašala,
ali sploh veš, kdo piše ti.
Na ta trenutek verjetno si pozabil.
In kaj bi ne!
To zate bil je le trenutek,
za mene pa —
trenutek sreče.*

Vlasta T. Radišek, Euclid, Ohio

TRI ŠALE O ŠKOTIH

Dva Škota se srečata na železniški postaji. Prvi vpraša drugega:

»Od kod prihajaš?«

»Bil sem na poročnem potovanju v Benetkah.«

»Pa kar sam? Brez žene?«

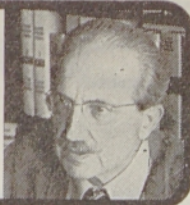
»Ona je bila tam že prej.«

Škot daje še zadnje nauke sinu pred odhodom v šolo v mesto:

»Tako, sin moj, upam, da si si za-pomnil vse, kar sem te učil. Priporo-čam ti tudi, da si ne pozabiš sneti očal, kadar se ne boš učil...«

Škot se je razjezil na uredništvo ne-kega časopisa, da bo — če ne bodo prenehali objavljati šal na njihov račun — prenehal brati njihov časopis — pri sosedu.

Zapisala:
Julija Sarajlich, Alvesta, Švedska

POVEJMO SLOVENSKO

Odgovarjam na vprašanje rojakinje Pat Madison iz Clevelanda, ki je želela zvedeti, iz katerih knjig se je samouku mogoče naučiti slovenščine ali vsaj obnoviti pomanjkljivo znanje.

Ker je takih knjig več, kakor je mogoče sama pomislila, ima moj odgovor več nadaljevanj.

Danes si oglejmo eno takih knjig, in sicer POVEJMO SLOVENSKO, ki so jo napisali Ema Andoljšek, Ludvik Jevšenak in Tomo Korošec. Založila jo je Državna založba Slovenije 1973. Učbenik pa je pripravila Delavska univerza »Boris Kidrič« v Ljubljani, in sicer je namenjen »pripadnikom jugoslovanskih narodnosti in drugih narodov, ki se žele naučiti« slovenščine.

Knjiga sloni predvsem na temeljni vadnici, v kateri je dvajset »izbranih pogovorov iz vsakdanjega življenja«. To so: Srečanje, Pri Novakovih, Pogovor na cesti, Urad za informacije, Ob televizorju, Poslovni pomenek, V hotelu, Na pošti, Pred nakupovanjem, V veleblagovnici, Pripraviva mizo, Po maturi, Razvedrilo, Obisk pri bolniku, Pri mehaniku, V stari domovini, V kavarni, Večer na kmetiji, Gregor si ureja sobo, Spet v službi.

Že ta izbor priča o zelo sodobno zasnovanih pogovorih. Temu primeren je tudi jezik precej pogovorno živ, tu pa tam kar posloven. Ob pogovorih, ki so predvsem seznam najnujnejših besed in stavčnih vzorcev, so dodane vaje, ki poskušajo slovnico urediti in utrditi gradivo glede na oblikoslovje in skladnjo in so »namenjene govornemu »drilu«.

Zelo pomembno je, da so knjigi POVEJMO SLOVENSKO vse pomembnejše vaje dodane tudi na štirih kasetah, da je tako podatek zapisan ne le na papir za branje, temveč tudi na trak za poslušanje. Vaje so razmeroma lahke in naloge hitro rešljive z vstavljanjem predvidenih oblik ali besed.

Po podatkih avtorjev obsega učbenik »približno 1600 pojmov, ki se nanašajo na najpogostejše situacije vsakdanjega življenja, kar že zadošča za osnovno sporazumevanje v slovenskem jeziku«. Se pravi, da je približno po deset novih besed ali pojmov vključenih na vsaki strani ali bolje rečeno: po osemdeset v vsak pogovor, saj se potem v lekcijah in vajah besede ponavljajo v raznih oblikah in zvezah.

Celotno besedilo je potem povzeto v slovnčnih tabelah po besednih vrstah.

Knjiga je na videz sicer namenjena tudi samoukom, ker so dodane kasete, vendar je na tihem gotovo bolj preračunana za učitelja, deloma zaradi preskopih tehničnih opozoril glede uporabe celotnega učbenika, zlasti pa zaradi kar nerodnega varčevanja s prostorom tam, kjer ni prostorsko nič pridobljenega, učni uspeh pa je brez potrebe skaljen, na primer pri sklanjatvi, kjer je za šesti sklon naveden zgled: »s oz. z hišo (hčerko)«, ne da bi bilo razloženo, da je mogoča samo zveza »s hišo, s hčerko«, predlog z pa uporaben le pred besedami, ki se začenjajo z zvnečimi nezvočniki.

Podobna nerodnost se je primerila avtorjem pri navajanju sklanjatve pridevnika, ko skrajšujejo informacijo tako, da lahko zapelje v zadrego ali pomoto, na primer: »nov(o) hotel (stanovanje)«, namesto da bi navedli jasneje in preprosteje: nov hotel, novo stanovanje«. To bi jim ne vzelo po vrsticah čisto nič več prostora. Podobno nerodno je še: »nova(i) hotela (stanovanji), novi(a) hoteli (stanovanja), nove(a) hotele (stanovanja)«, ko bi bilo veliko preprosteje: »nova hotela, novi stanovanji; novi hoteli, nova stanovanja; nove hotele, nova stanovanja«.

Učbenik POVEJMO SLOVENSKO je v celoti zasnovan v slovenščini, kakor da gre za ponavljanje in obnavljanje slovenščine pri odraslih učencih, ki si ne želijo pri tem pomagati z nobenim drugim jezikom. To načelo pa je po svoje kršeno z dodanim Slovarčkom, kjer so v knjigi obravnavane besede prevedene v angleščino, nemščino in italijanščino. Sprašujem se pa, koliko in komu utegne Slovarček koristiti, saj je veliko preskop, da bi mogel vsebinsko zajeti posamezne pojme (ponekod pa daje tudi povsem napačne pojme ali preveč opisen prevod, na primer: za slovenski veznik *a* navaja v italijanščini *o*; za slovenski pridevnik *bencinski* navaja v angleščini *petrol*, v nemščini *Tank-*, v italijanščini *di benzina*; za slovenski pridevnik *betonski* pa v angleščini *concrete*, v nemščini *aus Beton*, v italijanščini *di cemento armato*, čeprav vemo, da bi morala biti oba pridevnika v posameznih jezikih še malo drugače prevedena, če naj bi ustrezalo slovenskem pojmu *bencinski* in *betonski*). Po drugi strani pa je Slovarček urejen po abecedi samo po slovenskih izrazih, tako da je za tujca praktično manj uporaben.

Kljub vsem tem drobnim pomanjkljivostim ali tudi spodrsljajem pa je učbenik POVEJMO SLOVENSKO ena od knjig, ki tudi samouku lahko dá nekaj temeljnih napotkov za učenje slovenščine.

VODNIK PO PARTIZANSKIH POTEH, založba Borec, 450 dinarjev. Osem let ga je pisalo trideset avtorjev in je edinstven v Jugoslaviji. V njem je opisanih okrog pet tisoč spomenikov in dogodkov narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem, predrevolucionarnega obdobja in naprednega delavskega gibanja. Urejen je po pokrajinah in občinah, gradivu pa so dodane številne fotografije. Knjiga opozarja na vrednote revolucije, ki so še danes spodbuda gospodarskemu in kulturnemu napredku.

MATEVŽ HACE: KMETIJE NA PREPIHU, Državna založba Slovenije, 180 dinarjev. Kronika, ki postavlja pred nas življenje treh rodov Krčanove kmetije, je prikazana kot trda, a v bistvu idilična podoba življenja. Od časov zadnjih luteranov na Notranjskem do prvega dne druge svetovne vojne sta popisana čas in življenje, vrednost knjige pa je iskati v iskreno in nepotvorjeno orisani elementarni podobi časa.

VLASTA KOREN: SOBOŠKI MUZEJ II. — Pri založbi Obzorja je v zbirki Kulturni in naravni spomeniki Slovenije izšel vodnik po etnografskem oddelku pokrajinskega muzeja v Murski Soboti. Obiskovalca muzeja in vsakogar, ki ga zanima narodopisje, seznanja z značilnostmi ljudske kulture Pomurja, obenem pa opozarja na še ohranjene in žive ostaline na območju, za katerega skrbi ta muzej. V njegovem etnološkem oddelku je razstavljenih nad 600 muzealij iz Prekmurja in Prlekije, o katerih je govor v knjižnici, ki velja 12 dinarjev.

IVO ANDRIČ: ZNAMENJA OB POTI, Državna založba Slovenije, prevod Janka Modra. Gre za štirinajsto knjigo zbranih del jugoslovanskega nobelovca. V tistem delu knjige, ki nosi naslov Slike, prizori, razpoloženja, spoznavamo Andričev literarni svet, svet slikovite Bosne, Drine in Travnička. Sicer pa knjiga izpričuje umetniško misel: pisatelj naj piše in pripoveduje, a sebe naj potisne čimbolj v ozadje.

MISLIMO NA GLAS

TOKRAT PA ZARES

Je že tako v navadi, da ob pomembnih življenskih prelomnicah radi pregledamo svoje dosedanje početje in največkrat ugotovimo, da nismo uresničili kopice dobrih sklepov, se razžalostimo in seveda v hipu sklenemo — in sami sebi prisežemo —, da bo tokrat zares in neizodbitno vse drugače.

Imenitna priložnost za takšno samoizpoved so običajno rojstni dnevi; ob njih se namreč nostalgичno zavemo, da nam življenska leta kot droban pesek neslišno in nezadržno polzijo skozi dlani, nismo pa jih znali dodobra izkoristiti. Še hujša priložnost za bridko lastno kritičnost je silvestrska bilanca. Kaj vse smo bili sklenili pred dobrim letom, vpričo veselo naletavajočih snežink, pa se nas je na poti, dolgi 365 dni, lotila utrujenost. Potem smo opešali in vsi dobri sklepi so šli v pozabo.

Kaj pa, če si nismo znali prav organizirati načina svojega življenja in usklajati prostega časa z delovnimi obveznostmi, nepričakovano bolezen z rednim likanjem, nenadno službeno pot z nadzorstvom nad otroškimi šolskimi nalogami, vsega skupaj pa z lastno telesno zmogljivostjo?

Najbrž pa smo v sveželetnem navdušenju zastavili same sebi preveč ciljev in jih obenem določili pretoge oblike.

Naj bo torej letos drugače, manj kruto za izpolnjevanje, zato pa bolj uresničljivo — in uresničeno.

Ne bomo obiskovali dveh tečajev tujega jezika, marveč le enega. Tako bo znanja — celovitejšega in globljega — več kot ga je bilo doslej, manj pa bo izostankov z doma, odsotnosti od otrok in več bo prisrčnih družinskih večerov.

Vsak mesec bomo dale v posebno kuverto denar, namenjen počitnicam ali kakšnim prikupnim izletom. Lansko leto smo sklenile, da bo vsakega prvega odhajalo v imenovano kuverto deset odstotkov mesečnih dohodkov pa je bila kuverta ob Silvestrovem napol prazna; polnimo jo raje mesečno s petimi odstotki denarja, a zares, pa bodo počitnice verjetnejše in uresničljive.

Lansko leto smo tudi sklenile, da bomo redno nadzorovale svojo težo, a smo tik pred veselim silvestrovanjem ugotovile, da nam je lanska slavnostna obleka, dovolj moderna, obupno pretesna. Torej bomo letos kupile tehtnico za v kopalnico; vsakodnevno jutranje tehtanje bo najboljšo opozorilo za nujne jogurtove večere in v teflonski ponvi ocvrte goveje zrezke.

Minula pomlad in jesen sta nas odpravila brez vozniškega izpita, vabljujejša sta bila nov kostim in komplet domačih gramofonskih plošč kot pa avtomobilski volan. Letos raje vrtimo evergreene in skrajšajmo (ali podaljšajmo) krilo lanskoletnega kostima kot pa da bi ne vedele, kje je avtu plin in kje ročna zavora in kako se je ravnati na avtnih cestah, ki peljejo proti domovini.

In še so možni dobronamerni sklepi . . . Redni obiski pri zobozdravniku na primer. Ne, ne, saj ni treba k njemu na ogled vsak mesec! Vesel nas bo tudi dvakrat letno, le da bomo njegove redne obiskovalke . . . Vsako jutro bomo — čisto zares — spile kozarec grenivkinega soka. Za dobro počutje, lepšo polt . . . Spale bomo vsaj sedem nočnih ur; ne le zavoljo večjega delovnega učinka, marveč tudi zavoljo zdravja . . . Načrtovale bomo poletne počitnice vsaj do meseca maja . . . Vsak večer pomile kuhinjsko posodo in po jutranjem prebujenju prihajale »mirne vesti« in dobre volje v lastno — pospravljeno — kuhinjo . . . Sproti bomo obnavljale kozarčni in krožnični inventar . . . Sedle vsaj enkrat na mesec na stol v gledališču ali koncertni dvorani, se udeležile prireditvev domačega društva v tujini, prebrale vsaj dvajst knjig (to pomeni, da je vsak mesec le ena knjiga na naši nočni omarici) do naslednjega decembra . . .

Tu in tam bomo tudi zašle v kino, čeprav je televizijski filmski zaslon dejansko prav dobra in pristna kinoteka . . . Iztržile iz modnih muhavosti, ki obvladujejo tekočo modno sezono, le tisto, kar nas utegne polepšati in ne osmešiti . . .

Tokrat naj gredo dobri sklepi zares svojo pot uresničenja! Manj naj jih bo, zato pa naj bodo temeljitejši — in uresničeni.

SLOVENSKI LONEC

SVATOVSKA JUHA Z ZLATIMI NITKAMI

Potrebujemo pol kokoši in pol kg goveje vratovine, jušno zelenjavo (peteršilj, zeleno, rdeč korenček, nekaj kolerabe ali cvetače in četrť ohrovtove glavice) ščep žafrana ali dva sveža paradižnika, nekaj zrn popra, sol in dva beljaka.

Govejo vratovino dobro sesekljamo ali zmeljemo, solimo, popramo in skupaj z beljakoma dobro zmešamo. Iz zmesi oblikujemo kot drobna jabolka velike kepice. Oprano kokoš razrežemo na manjše kose in jo damo kuhat v primerno velik lonec, v katerega nalijemo tri do štiri litre hladne vode. Ko začne kokoš vreti, dodamo mesne kepe in počakamo, da juha ponovno zavre, zatem solimo, odpenimo beljakovine ter pustimo juho pol ure počasi vreti. Šele potem dodamo očiščeno narezano jušno zelenjavo, nekaj zrn celega popra in žafran ali paradižnik. Juha naj potem zelo počasi vre dobri dve uri. Nato jo odstavimo, ji prilijemo nekaj žlic mrzle vode in pustimo, da se umiri.

Medtem ko se juha kuha, naredimo zlate nitke. Iz 30 dkg mehke moke, enega jajca, dveh rumenjakov, za žlico smetane in za žlico belega vina zamesimo rezančevo testo, ki ga tanko razvaljamo, prav malo posušimo, nato pa zrežemo na tanke rezance. Te takoj zlatorumeno ocvremo v rahlo vroči masti. Porjaveti ne smejo.

Juho odcedimo. Paziti moramo, da ostane kristalno čista. Za boljši okus ji dodamo kozarec močnega belega vina, zatem pa še zlate nitke in z juho postrežemo.

NADEVANA KOKOŠ PO ŠTAJERSKO

Očiščeno tolsto mlado kokoško položimo na hrbet ter jo nasolimo. Zatem ji pri vratu na obeh straneh s prsti in držajem od žlice privzdignemo kožico skoraj do bedere in naredimo odprtine za nadev. Za nadev raztopimo v kozici 5 dkg masla in mu dodamo 4 žlice pšeničnega zdroba, ki naj na maslu rahlo zarumeni. Zatem ga zalijemo s kozarcem mleka in mešamo, da se zdrob zgosti. Nato ga odstavimo in pustimo ohladiti. Na masti hitro opečemo cela piščančeva jetra, ki jih zatem narežemo. Prav tako narežemo košček (3 dkg) prekajenega svinjskega jezika ali šunke in 5 dkg vloženi gobice. Ohlajenemu zdrobu primešamo dva rumenjaka, dodamo na kocke narezana jetra, jezik in gobice, trd sneg dveh beljakov ter vse začnimo s poprom, nastrganim oreščkom in sesekljanim zelenim peteršiljem. S tem nadevom nadevamo kokoš, ki jo nato položimo v globoko kozico, v katero smo dali žlico masti in nekaj žlic vode, kozico pokrijemo in počasi pečemo v pečici. Med pečenjem jo večkrat oblijemo z lastnim sokom. Ko postane kokoš mehka, jo odkrijemo, da lepše zarumeni, soku pa dodamo ščep moke, košček masla in kozarec belega vina. Pustimo jo v pečici še dobrih deset minut, nato jo razkosamo in jo postrežemo obilito s sokom, v katerem se je pekla.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

XXIX. KONGRES IAF

30. septembra je Skupnost jugoslovanskih PTT izdala večbarvno znamko za 4.90 din s sliko severne in južne zvezdne hemisfere v počastitev 29. kongresa Mednarodne astronavične federacije (IAF). Kongres je bil od 1. do 8. oktobra pod pokroviteljstvom predsednika republike Josipa Broza Tita v Dubrovniku. Na njem je sodelovalo preko 1.000 znanstvenikov in strokovnjakov s področja raziskovanja vesolja in z vseh področij znanosti in tehnike, ki so kakorkoli v zvezi z osvajanjem vesolja. Med udeleženci so bili tudi vesoljci.

Osnutek za znamko je delo slikarja Dušana Lučića iz Beograda. Znamke pa so natisnjene v običajnih prodajnih polah po 9 kosov v ofsetnem tisku.

RADOST EVROPE

2. oktobra je Skupnost JPTT izdala serijo dveh večbarvnih znamk ob X. srečanju otrok »Radost Evrope« v Beogradu. Na znamki za 4.90 in 10 din je reproducirala risbi devetletnih učenek Ivane Balen iz Beograda in Vincent Christel iz Francije. Vsako leto v začetku oktobra prireja mesto Beograd srečanje otrok Evrope pod nazivom »Radost Evrope« ob proslavi mednarodnega dneva otroka.

Risbi je po fotografijah V. Popovića priredil za tisk slikar Andrija Milenković iz Beograda. Kakor prejšnjo je tudi ti dve znamki natisnila tiskarna »VEB Wertpapierdruckerei« iz Leipziga, DR Nemčija, v štiribarvnem ofsetnem tisku v običajnih polah po 9 kosov.

KRESNENSKA VSTAJA

V počastitev stoletnice Kresnenske vstaje v Pirinski Makedoniji pa je 5. oktobra izšla večbarvna znamka za 2 din s sliko pečata načelnika štaba upornikov. Zaradi turškega terorja so se 5. oktobra 1878 uprli makedonski kmetje in napadli turško vojaško posadko v Kresni.

Osnutek za znamko je naredil slikar Andrija Milenković iz Beograda.

Po skupini FRANCA MIHELIČA iz Sodažice pri Ribnici, ki te dni kroži med kanadskimi Slovenci (Miheličevo turnejo je pripravila Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave iz Toronta), bo pred Silvestrom odrinil čez lužo še drugi slovenski ansambel domačih napevov! Gre za slovenjegraške ŠTIRI KOVAČE, ki bodo 31. decembra nastopili na slovenskem silvestrovanju pod streho Franška Strleta ter njegovega, v Clevelandu in daleč naokrog priznanega lokala »Slovenian Country House«, do sredine januarja pa bodo s koncertnim programom obredli še več ameriških mest, kjer žive Slovenci.

Ob tem še razveseljiva vest za prijatelje Miheličevega ansambla: pred poletom razigranega Ribničana prek Atlantika je prišla na prodajne police plošča »Polka, vince in pesem«, četrta samostojna »izdaja« Miheličevih godcev z dvanajstimi skladbami. V kratkem ji bo sledila še kasetna z istim naslovom.

Izteka se jubilejnih dvanajst mesecev srebrne obletnice ansambla bratov AVSENIK. Poleg rednih turnej po evropskih deželah ter številnih nastopov po Sloveniji so jubilatnje sredi decembra dočakali tudi izid jubilejnega albuma »Po klančku gor, po klančku dol — 25 let ansambla Avsenik«. Album z dvema LP ploščama je izdala tovarna gramofonskih plošč Helidon — Obzorja, večina od 24 novih napevov izpod peresa bratov Slavka in Vilka Avsenika pa je že sestavni del programa, s katerim Avseniki nastopajo na turnejah. Med njihovimi zadnjimi nastopi sta najbolj izstopala dva — ob 50-letnici ljubljanskega radia v Ljubljani ter v zagrebški koncertni palači Vatroslav Lisinski.

Produkcija kaset in plošč RTV Ljubljana je pred iztekom letošnjega leta pripravila prireditve »Zlata kasetna 78«, na kateri so najbolj uspešnim (z drugimi besedami — najbolj prodanim) izvajalcem svojih programov podelili tradicionalna priznanja — zlate in srebrne kasete ter zlate in srebrne plošče.

Od slovenskih izvajalcev, ki imajo s PKP pogodbeno razmerje, sta bila nagrajena ansambla PEPEL IN KRI ter VESELI PLANŠARJI. Slednji za LP ploščo, ki so jo izdali lani ob 20-letnici ansambla.

Ansambel SLOVENIJA, eno najbolj prijetnih presenečenj letošnjega ptujkega festivala domače glasbe, bo začel leto 1979 sila spodbudno: že prve dni po novoletnih praznikih je obljubljen izid njihove male plošče z obema vižama s ptujkega festivala (valčkom »Tebi, Slovenija« ter polko »Gosli, citre, orglice«), nato pa še prve velike plošče z dvanajstimi posnetki. Obeh se bodo ljubitelji domačih viž gotovo razveselili, saj je Slovenija ansambel s svojsko instrumentalno zasedbo (gosli, citre in ogrlice so učinkovito zamenjale trabento, klarinet itd.) ter z obiljem razposajenih viž. Presenečeni boste!

MALI OGLASI

Zazidljivo zemljišče v Guncljah (blizu Ljubljane) v izmeri 1.050 m² je naprodaj. Interesenti naj kličejo v ZR Nemčijo na telefonsko številko 02126/3723.

Gostišče s stanovanjem in z vsemi priključki nad Črnim vrhom pri Idriji, ob asfaltni cesti, ob avtobusni postaji, s prostorom za veliko delavnico, prodamo. Cena in odplačilo po dogovoru. Naslov: *Jože Kodolja, gostilna »Vodnjak«, Strmec 1, 65274 Črni vrh nad Idrijo, tel.: 065 77-001 (ob sredah in četrkih zaprto).*

Hiša (možnost preureditve) z vinogradom v neposredni bližini Celja ugodno naprodaj. Ponudbe pošljite na naslov Rodne grude pod oznako »Weekend«.

DRAGI ROJAKI — SLOVENC V ZDA!

Rojen sem bil ob koncu 1. svetovne vojne in me je mati še kot majhnega dala v rejo. Tako sem odrasel sam in do nedavnega nisem poznal nikogar od svojih sorodnikov.

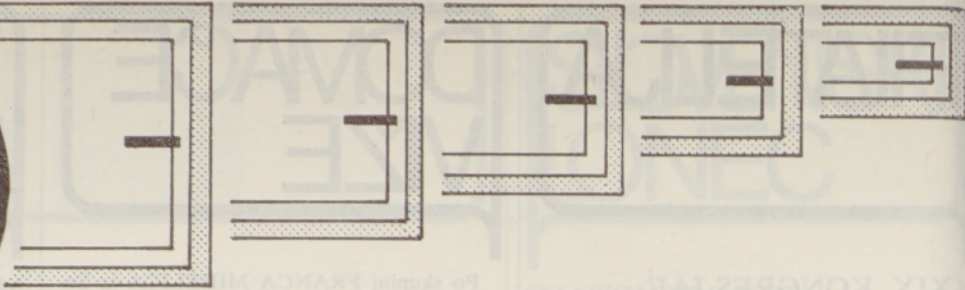
Vedno me je zanimalo, kam je odšla moja mati. Zdaj, po 60 letih sem zvedel, da je odšla v Ameriko in tam kmalu umrla. Zvedel pa sem tudi, da tam še vedno živi moja polbrata, za katera sploh nisem vedel, da ju imam. Verjetno tudi onadva zame ne vesta.

Izselili so se leta 1918/19, ko sta bila stara približno 4 oziroma 7 let.

Zato vas prosim, če karkoli veste o *SMODEJ IVANU* in *SMODEJ VIKTORJU*, stara sta okoli 60 let in živita nekje v ZDA, sporočite na naslov: *GRADIŠAR ANTON, Ul. 24. junija 42, 61231 ČRNUČE — SLOVENIJA — JUGOSLAVIJA*

Naši materi je bilo ime *SMODEJ TEREZIJA* roj. *GRADIŠAR* v Šentjanžu na Dolenjskem, leta 1884.

Za vsako novico vam bom zelo hvaležen!

LOGATEC

SLOVENIJALES

KOMBINAT

LESNE

INDUSTRIJE

LOGATEC

N. SOL. O.

61370 LOGATEC

TELEFON:

(061) 74-333

TELEX:

31 656 YU KLI

DELOVNO

ORGANIZACIJO

SESTAVLJAJO:

TOZD

ŽAGA

ŽAGAN

LES

TOZD

DROBNO

POHIŠTVO

KOLONIALNO

POHIŠTVO

TOZD

STAVBNO

POHIŠTVO

FINALIZIRANA

OKNA

IN ROLETE

TOZD

ESO

STROJI

IN NAPRAVE

ZA LESNO

INDUSTRIJO

DOBRODOŠLI V BELI KRAJINI

Bela krajina ima med slovenskimi pokrajinami posebno mesto. To je deželica, ki jo moraš imeti rad, tako te je že ob tvojem prvem obisku očarala in te pritegnila. Pravimo ji deželica belih brez, sonca in vinogradov, vse bolj pa jo poudarjamo tudi kot deželico neokrnjene narave in svežega zraka. Preteklo jesen, ko smo se mudili tam, smo na vseh cestah in poteh srečevali trgače in vozila s kadmi, polnimi obranega grozdja. Tam, kjer ni bilo grozdja, pa smo srečevali nabiralce kostanja pa lovce in ribiče.

Celotna Slovenija je v zadnjih desetletjih spremenila svoj videz in spremenila ga je tudi Bela krajina, a morda še najmanj od vseh. Na račun pospešenega gospodarskega razvoja, lahko rečemo, ni trpela njena pokrajinska podoba. Ljudje so znali svojo deželico ohraniti tako, kakršna je bila v preteklih desetletjih in stoletjih, a vendar je povsod očitno, da težke more revščine, ki je še pred drugo svetovno vojno visela nad Belokranjci, zdaj ni več. Iz majhnih delavnic in obratov so se razvili industrijski obrati, ki so dali domačinom večji kos kruha. Konec leta 1977 je bilo v Beli krajini zaposlenih 7.800 delavcev od celotnega števila okrog 25.000 prebivalcev. Približno ena tretjina prebivalcev se še vedno ukvarja s kmetijstvom.

V tej številki naše revije pa ne nameravamo govoriti o gospodarskem in družbenem razvoju Bele krajine, temveč predvsem o njenem turizmu, o tem, kam se lahko obrne domači ali tuji gost, ko dopotuje v Belo krajino.

Celotno turistično dejavnost v Beli krajini povezuje delovna organizacija Golfturnist v sklopu sozd SAP-VIATOR oziroma temeljna organizacija združenega dela »Bela krajina« Črnomelj. V tem okviru delujejo naslednji hoteli, penzioni, gostišča in kampinzi:

- hotel »Bela krajina« Metlika, C kat., 53 ležišč,
- camping »Breza« Metlika, III. kat., kapaciteta 100 šotorov, gostišče,
- gostišče »Drage« Metlika, kapaciteta 70 oseb,
- gostišče »Veselica« Metlika, kapaciteta 50 oseb,
- penzion »Smuk« Semič, I. kat., 16 ležišč,
- penzion »Lahinja« Črnomelj, III. kat., 42 ležišč,
- restavracija »Grad« Črnomelj, kapaciteta 150 oseb,
- gostišče »Kolbezen« Črnomelj, kapaciteta 50 oseb,
- camping »Kolpa« Vinica, III. kat., 150 šotorov, restavracija, kapaciteta 50 oseb v zaprtem prostoru in 250 na pokritem vrtu.

Zdaj je čas, da razmislite o tem, da obiščete Belo krajino spomladi, ko je tam tudi vrsta privlačnih turistično-folklornih prireditev. Med drugim naj omenimo revijo belokranjske kulture z nastopi pevskih zborov, dramskih in folklornih skupin in mladinskih prireditev.

V tem času, od marca naprej, je že možno kampiranje v počitniških prikolicah, izredne možnosti pa so za ribolov in lov v bližnjih gozdovih, ki so znani kot eni izmed najboljših v Sloveniji. Ogledate si lahko tudi številne belokranjske znamenitosti iz bližnje in daljne preteklosti. V prvih dneh maja bo v Semiču tudi tradicionalna razstava belokranjskih vin in belokranjskih kuharskih posebnosti.

Bela krajina vas bo vedno sprejela gostoljubno!

Penzion »Smuk« v Semiču

30
LET

- VRATA
- OBLOGE
- ISO-SPAN
- OPAŽNE PLOŠČE
- POHIŠTVO

**lip
bled**

lesna industrija

64260 bled, ljubljanska

telefon: 064 - 77-384

telegram: lip bled

telex: 34525 yu lipex

RODNA GRUDA 1

SLOVENIJA

ENGLISH SECTION,
PAGES 19-25

KOVINOPLASTIKA LOŽ

INDUSTRIJA KOVINSKIH IN PLASTIČNIH IZDELKOV

KOVINOPLASTIKA
LOŽ

Industrija
kovinskih
in plastičnih
izdelkov

Proizvodni
program:

1. Gradbeno okovje
2. Karnise vseh vrst
3. Program nerjavečih proizvodov za gospodinjstvo
4. Toaletno sanitarni program
5. Plastična embalaža

ENGLISH SECTION

HISTORIAN, VINCENT LAUTER ADVOCATES LEARNING SECOND LANGUAGE

Editor's Note: The following article was made available to the Barberton Herald from well-known Barberton historian, Vincent Lauter. He says it was found in a Slovene Annual Almanac of almost 50 years ago and is apropos even today. According to Lauter, most people during that time understood two or three languages and English was taught from the fifth grade onward. French was the universal language used in Yugoslavia before World War II. Since then English has become the universal language, Lauter said.

"Why should I learn another language?"

"The more languages I know the further I will go."

It seems that this adage was written for little nations only. Big nations like to pound their chest with pride and say, "What is the use of knowing too many languages, when I can reach the end of the world with mine?"

Little nations have to bow in humility and say, "If I care to understand my neighbor and understand his culture I'll have to get down to business and learn his ABC's."

In reality this proverb should be applied to the French, to the Italian and Americans as well as to the Slovenes, Bohemians, and Poles, and other midget nationalities in this world of ours. It should be applied to the intelligent who has university degrees as well as to the average person who didn't have the luck to see any other school walls other than the ones of his elementary grades.

The intellectual who knows only the language of his own people, and be they the great Americans, appears to me as an embryo, undeveloped and dependent.

He can't breathe, he can't expand, even if he would like to. He is just like a rooster on a fence, seeing the big wide world before him, but he doesn't dare jump across the fence on the neighbor's property lest the neighbor be waiting for him in ambush with a big tough stick.

Picture an intellectual, who cannot boast of knowing more languages than his own! He is tied down to his own barnyard. As soon as he would dare to find out more about his neighbor's culture his complex of not knowing the neighbor's language will disarm him.

A common person of any nationality goes further with two or three languages than the one who puts his trust into the omnipotence of the one and only language he knows.

I can brag that I understand the Czech, Croatian, the Pole, Bohemian, Slovak, Bulgarian, Serbian, Macedonian,

Ukrainian, Lithuanian. We are all brothers by the tie of our language and blood. It is disharmony that divides us.

The German from the North does not understand the Germans from the South, but, the Russian understands the Serbian and the Slovenian can understand the inhabitant from White Russia and the Mongol from North Siberia.

I have a story to relate. It happened in the days of the first World War. Old Austria had soldiers of many different nationalities. In its armies you could have found Poles, Slovenes, Bohemians, and Ruthenians.

After an offensive, many wounded soldiers were taken in to the improvised hospital. The doctor couldn't diagnose many cases because he couldn't get the history of the patients.

The trouble was that he did not understand the soldiers. He was of the opinion that the German language would open the way to the hearts and tongues of the soldiers. He was sadly mistaken.

For over 30 minutes he was vexing the soldiers with questions but to no avail. At last he asked, "For God's sake, is there anyone here who understands these poor barbarians who do not know our language?"

There was a little man in the corner with the answer: "I can understand them."

Ask the first one, "Where he comes from."

He asks and he answers, "From Lemberg, Polish nationality."

"Next case?"

"From Galicia, of White Russian nationality."

"Third case?"

"From Bosnia."

"Fourth case?"

"From Hercegovina, on the Serbian Border."

"Fifth case?"

"From Istria, on the Italian Border".

"Sixth case?"

"Mohamedan from Vojvodina."

"Seventh case?"

"A Slovenian from Hungary."

"Eight case?"

"Cossack, from Georgia in Russia."

"For heaven's sake," said the physician in charge, "Where did you get all these languages?"

The soldier answered, "Two languages is all I know, the German and the Slovenian, but the Slovenian opens the door to the homes of all our Slav neighbors."

The doctor just stared, wide-eyed.

A true story, but truer yet is the fact, that there is a close relation between the Slav languages and whoever masters one will have no hardship to understand his Slav neighbors and brothers. I could write books on this but I have to limit myself to two or three spare lines.

I would like to probe both assertions but not enough space was given me. Whoever knows the Slav soul will have to affirm: "He is right." You can't estimate the Slovene language with the value of a penny or a nickel. If you don't care to know your Slovenian language for the sake of the beautiful lullabys your mother used to sing to you, learn it for profit's sake.

Every language is the key to happiness and success. Isn't

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren
(responsible Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and
8 are published together as a double issue.
Yearly subscription for overseas countries is 8. — U. S.,
10. — Canadian or 7. — Australian dollars. Payment can
be made direct to our Account, No. 50100-620-010-32002-
-2818/5
at Ljubljanska banka, or by international money order,
or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter

it better that you have two or three such keys instead of only one? The English language is not the skeleton key to the culture of the world . . . it is just an ordinary key, just as ordinary as all the other languages. The Slovenian language is the key to the Great Slavic soul and spirit which will some day embrace continents.

The drums of the great apocalyptic drummer are coming from the East. History wills it. When Russia arises from the ruins of Communism we Slavs shall march into a new future. Experience teaches, and life tells us, the more languages you know the further you will go.

Latin had a similar proverb "Lingua dux pedis," "The language is the leader of your feet." The more languages I know the more I can expect that the path of my life will be strewn with success.

Our youth place great confidence in the English language. True, he should know well the language of the New World because this is the language that is going to be his capital which will bring him a twofold interest of happiness and success.

But can I say that I can't make use of the Slovenian language? Overlooking the fact, that the Slovene language is my mother-tongue, and that the respect for my parents and the fatherland from which they came demands my knowing it, let me answer the question, "Does it pay to learn Slovene?"

Is it true that I will amount to more if I know the language of a nation two-million head strong? First, let me emphasize, the Slovene language is the key to the rich Slovenian letters and arts, which is equal to the literature of other nations and surpasses proportionately the literature of the Great United States.

There are only two million of us, and we compete with America which has more than a 200 million population but does not have as many such spirited men and women as the Slovene nation. Don't say that my assertion is too audacious, for I can prove it to you. The proportion is one to a hundred.

Slovene isn't only the key to our own home-land, and its life. It will open the borders to a hundred more cultured peoples who are related to us by blood, word and name. Who masters the Slovene language will find it very easy to talk with his Slav neighbors.

Finding the above article is in my estimation one of the best finds in my over 50 years of research on the Slovene's and our language. Inasmuch as I teach Slovene, this article gives the learning of the language an added boost. We hope that when you read this article you too will realize how important it is to know more than one language.

Sometime ago I was in Slovenia on a two week junket and had an occasion to visit the Slovene School Museum in Ljubljana. I was pleasantly surprised to find Dr. Franc Ostanek, the Director, who I have known for quite some time and who is a very pleasant and helpful person and keeps me abreast on the latest findings of interest to Slovenes. He had just read an article in an old German book which stated that the Slovene language was taught by the Opati, a religious order of monks whose monastery was located in Salzburg Austrian Tyrol in the year of 769. I located a map printed in early sixteen hundreds in the Capucian monastery in Škofja Loka. At the bottom of this

map there was printed the mileage chart of distance between the large cities of Europe including Carigrad, Constantinople now (in Slovene it would be Czars Castle). The mileage was listed just as it is on the maps that you get at your local gasoline station.

From "The Barberton Herald"

NEWS

YUGOSLAVIA WILL NOT ATTACK ANYBODY

At the beginning of October the President of S. F. R. Yugoslavia, Josip Broz Tito, visited Kragujevac, where he toured the automobile factory "Crvena zastava", and visited several other places in that part of Serbia. During his talks with the representatives of political life in Kragujevac he said that our people have proved that they are ready to successfully resist any attack on our freedom, our independent course of socialist self-management development and independent foreign policy based on non-alignment. At the same time he pointed out that although our country will never attack anybody, it will continue to strengthen its capability for defending the achievements of our revolution.

A NEW »ZASTAVA« CAR

The "Jugobanka" bank has, together with some other banks, granted a considerable loan for the financing of the programme for the manufacture of a new car model, the "Zastava 102", by the "Crvena zastava" automobile factory. The prototype of this vehicle, which has been designed by exclusively Yugoslav experts, has already been assembled and regular production is to start in 1980.

Recently the 1.5 millionth car left this factory.

THE YUGOSLAV NATURAL HERITAGE

In the whole of Yugoslavia there are 1,008 protected areas of outstanding natural beauty or interest, which occupy an area of some 565 thousand hectares or 2.2 % of the whole Yugoslav territory. These are the final figures obtained by a survey of the entire natural heritage of our country.

Slovenia has 51 protected areas of natural beauty or interest, covering altogether 9,090 hectares of land, which is 0.4 % of the territory of Slovenia. In Slovenia there are, at present, the following: one national park, four district parks, nine nature reserves, nine natural monuments, one memorial monument and twenty-seven monuments of formed nature.

YUGOSLAV TOURISM CONQUERS EUROPE

According to the as yet not finalized data, this year's tourist season in Yugoslavia was a record one and it seems that this success was not of a passing nature only. It is estimated that this year the tourist trade has brought us one milliard dollars plus another 300 million dollars' worth of unregistered foreign currency.

Statistics show that the total tourist trade has increased in the first eight months of this year by 13 % as compared with the same period in 1977. The share of the increase contributed by foreign tourists amounts to 19 % and that

contributed by Yugoslav tourists to 8 0/0. The number of foreign visitors has increased with respect to almost every country, the greatest increase being recorded among tourists coming from Great Britain (61 0/0), followed by France (34 0/0), West Germany (26 0/0), the Scandinavian Countries (18 0/0), Austria (12 0/0), and Italy (7 0/0).

A SUCCESSFUL VISIT

At the end of September a delegation of the Yugoslav Chamber of Commerce, led by the latter's President, Ilija Vakić, paid a week's visit to the United States. The talks held by our economists and their American partners will contribute towards closer economic cooperation between the two countries. The American partners showed their readiness for cooperation primarily in the field of industrial cooperation, joint-investments, the direct transfer of technological know-how, joint-appearances on third markets and more favourable credit conditions.

VISIT BY SWEDISH KING TO YUGOSLAVIA

The Swedish King, Karel XVI. Gustav, and Queen Silvia spent five days in Yugoslavia on an official and friendly visit in September. During their stay in our country the Royal Couple were received by among others President Tito, and they visited Zagreb, Dubrovnik, Ohrid and Belgrade.

MODERN ELECTRONICS '78«

This year's jubilee 25th fair entitled "Modern Electronics", held at the Ljubljana Exhibition-Grounds from October 2nd to October 6th, surpassed all its predecessors. As many as 500 firms exhibited their most recent achievements in the field of electronics; 71 exhibitors came from Yugoslavia, 127 from West Germany, 76 from the United States, 36 from Austria, Switzerland and Great Britain, etc.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN SLOVENIA

The Year 1978 will probably go down in the annals as an explosion of tourists. Reports of record figures came in from all directions, hotels at the seaside were over one hundred percent full. Something which is physically impossible became possible and feasible for hoteliers. Feelings of warm satisfaction thrill us. But not only our hoteliers are rubbing their hands, but the beaches and hotels of Spain, Italy and Greece have been full, too. According to the data of "Spiegel" (33—78) a total of 1250 million journeys were made in 1977, and in 1978 25 million Germans departed on a journey, and left 25,000 million Deutchemarks behind them. The army of tourists now amounts to over 300 million people. That makes nearly every tenth inhabitant of the World, a blind statistician might say. But in actual fact maybe only every hundredth, as there are hardly any travellers from Asia, Africa and South America, except for well-off individuals and, of course, the Japanese.

What drives this great army of nomadic tourists away from home? What reasons do they have for leaving behind

a quiet, organized home environment and going out into the foreign world, where cramped accomodation, different food and water (with accompanying digestive troubles) await them, not to mention mosquitoes, sea-porcupines and similar. Last year the tourist flood wasn't slowed down even by the news of the catastrophe on the coast of Spain, by the desperate jamming of all main roads, and they are not restrained by news about stolen and broken-into cars, about pickpockets and all kinds of hooligans, who have multiplied like rats at a port. Is this drive of the modern nomads similar to the instinct which raises migrating birds from the ground or gigantic clouds of locusts?

The prevailing opinion about Yugoslavia is that we are in the sense of tourism a receptive country, poor but beautiful. It is the visitors from richer and less beautiful countries who are supposed to be visiting us. Wrong. For in Yugoslavia, too, the scales have tipped in the direction of emittive tourism. In 1976 a total of 15,647,351 tourists visited our country, whereas a total of as many as 16,013,072 of our citizens crossed the border. Of course the figure represents the number of border crossings made, individual travellers having crossed the border as many as 10 or 20 times. We are also emittive in the financial sense.

This year, at the sound of foreign-exchange fanfares, we shall be getting excited about that magic milliard of dollars which has flowed into our country with foreign tourists. But according to data supplied by the State Bank already the year before last we took out of the country one milliard and 100 million dollars. That's the amount that we took out of our personal foreign-exchange accounts and paid out in the form of per diems for business journeys abroad. In principle business journeys really are not of a touristic character, and the private foreign exchange of our citizens is used for the purchase of goods.

Yugoslavia's share in tourism amounts to only 4 1/2 to 5 0/0, in other words only every twentieth dollar drops into our purse, and not even one percent stays in Slovenia. Our little country is for foreign tourists just a channel through which they hurry on their way to the South and East. Ninety percent of foreigners only drive through Slovenia. We make our roads available to them, they leave behind us their empty tins.

SLOVENIA — A TOURISTIC MICROCOSM

The tourist building has three main floors: natural beauty-spots, hotels, inns and other buildings for tourists, and recreation facilities.

As far as the primary elements of tourist attraction are concerned no one can say we're not well off. The fairytale about the origin of our country sentimentally relates: when beautiful places were being distributed around the world we were forgotten, and when this was noticed they threw out of the bag some of the crumbs which were left. So we have something from every kind of beauty, but not too much of anything. Great topographical variety, the conjunction of the Adriatic Sea with the Alps, of the Dinara mountains with the Pannonian Plain. Mountain uplands and alpine pastures, white waterfalls flowing down from the mountains, deep gorges, underground Karst caves (already almost 4000 have been discovered), the very varied

vertical and horizontal form of our geographical relief, all these are gifts which are not just entrance-tickets but wide gates to tourism.

Twenty five thousand five hundred Slovenia's would be needed to cover the whole surface of the earth, but on this small patch of the earth at least 25,500 various places of interest can be found. As far as natural beauty is concerned Slovenia is a real touristic microcosm, a panopticum of interesting things to see.

The "secondary elements" have an independent function, but of course they develop mainly where there is an abundance as hotels, restaurants, inns, spots facilities, shop dance of primary elements and natural beauty. Among the secondary elements of tourist facilities we can include buildings such as hotels, restaurants, inns, sports facilities, shops and communications.

BIG HOTEL BUILDINGS ARE BECOMING OBSOLETE

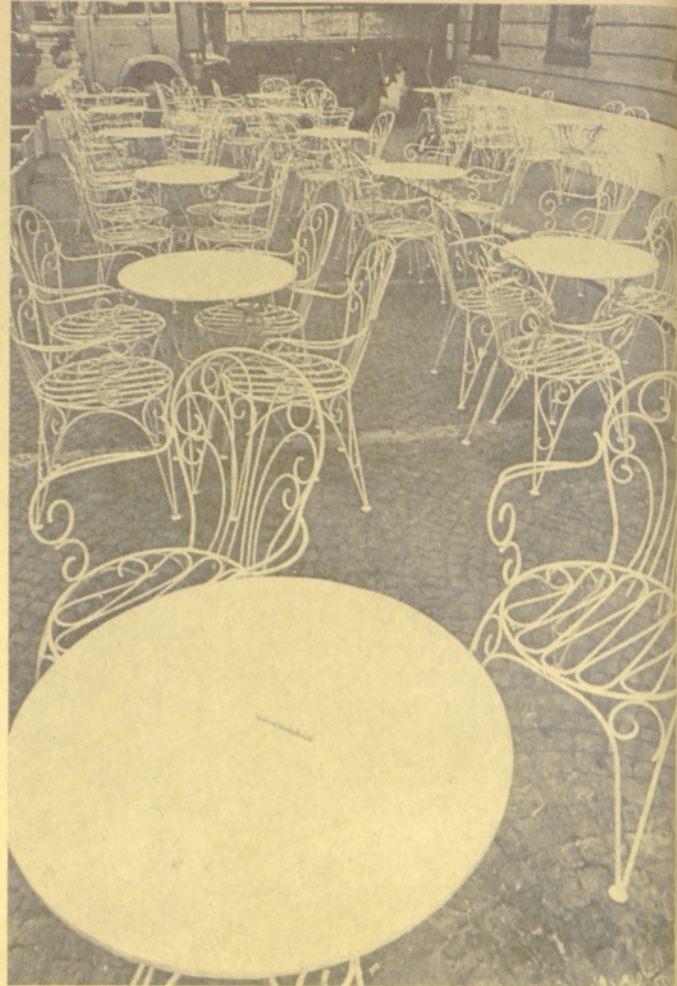
If we take as a measure for the degree of development of tourist accomodation the number of beds available per thousand inhabitants then we can see that in Yugoslavia there are 10.1 beds per 1000 inhabitants, 13.7 in Slovenia, 25.2 in Italy, 41.5 in Switzerland and as many as 77.6 in Austria.

However it must be mentioned that our overnight accomodation capacities are very young. In Yugoslavia hardly every fourth hotel building is older than 10 years, in Slovenia only every second building. There is roughly the same average age in Italy, worse in Austria and Switzerland, and worst in France. The development of hotel capacities is proceeding almost twice as fast in Yugoslavia as a whole as in Slovenia. There are few hotels in Slovenia with suitable parking space, and even fewer with their own garage facilities. This is all the more painful information if we realize that 74 % of tourists come to Yugoslavia by car. A characteristic example is Hotel Slon in Ljubljana, whose former investors forgot both these facts. The hotel has an excellent position in the centre of the city, but for today's tourists it has a very bad position for today's needs, as a hotel guest cannot find room either in the hotel or nearby to park his car. So the hotel is losing trade.

Everything indicates that at least in the seaside resorts the giant hotels will have to get down from their thrones, as a large number of visitors (45 % according to a survey) wish to stay in smaller buildings, among trees and bushes, in bungalows. The majority of holiday-makers come from big urban and industrial centres and would like to spend their holidays in a more natural environment, which should bear the least possible resemblance to serial, made-to-measure everydayness. Big hotels will stay on in the bigger cities, of course, as they are used mainly by travelling businessmen.

TOO FEW SMALLER-SIZED INNS AND RESTAURANTS

Smaller-sized inns and restaurants are vitally necessary for the needs and wishes of visitors. Many of them really like to sneak out of their hotels and find in a nearby street a bar or restaurant where they can feel like individuals

The tourist season is over . . . (photo by Janez Zrnc)

again and experience the local attractions. And there are just too few catering facilities of this kind in Slovenia. In the Eighteenth Century Ljubljana had a population of 10,000 and 167 inns, which made one inn for every 60 inhabitants, whereas nowadays there is only one inn or restaurant per 1000 inhabitants. On the other hand the purchasing power of modern man has increased by a factor of 5 or 10 and the number of working hours has only in this century been reduced by 1700 per year. Thus he has more time and money, but there are fewer inns and restaurants, and even these are often closed, for instance on Sundays and in the summer months.

According the latest, as yet unpublished data of the Institute for Statistics of S. R. Slovenia a total of 304,642 inhabitants were living in the area of the five urban districts of Ljubljana in July 1978. In this same area a total of 155 privately-owned and 154 socially-owned inns and restaurants were operating, a total of 309, which makes one inn or restaurant per 986 inhabitants. This is surprisingly few if we find in another place the data that in Slovenia there are on average 513 inhabitants to one inn or restaurant.

The elements of tertiary touristic facilities are predominantly of a non-material character; they should help to increase the variety and attraction of staying in a foreign town or village. They include facilities for recreation, entertainment, sport, outings, and events such as games, dances, souvenirs, etc. The former skittling-alleys have almost disappeared and billiards are hardly of interest any more. But automatic bowling-alleys have been introduced, and there are covered swimming-pools with heated water, saunas, jukeboxes for the young and slot-machines.

Tourist agencies arrange trips to Lipica, to Postojna Cave, and to Bled, as well as to Trieste and Venice. Bigger

hotels have dance-bands, but this is often a sword which cuts two ways. There orchestras are expensive and attractive mainly for young people, whereas older guests in the hotel have to close their windows in the summer heat and put cotton-wool in their ears because of the deafening music.

Certainly it would be a good thing if at least in the bigger hotels a sort of organizer was employed. He should have imagination and enterprise, and would think up all sorts of entertainments, trips, events, meetings and arrange them, too. He would collect groups of people together according to their interests and help people to enjoy to the full their hobbies. He should be a link between individual tourists, who come together but otherwise remain foreigners one to another; we are foreigners to them and they are foreigners to us, of course are far as feelings are concerned. Only in this way will a visitor experience a fuller assertion of his own personality, his identity.

Next to the hotels of Slovenia we have today 74 swimming-pools and 146 sports-recreational grounds. That is very encouraging and praiseworthy. The construction of such facilities has cost a lot of money and demanded a lot of effort, but in spite of this they satisfy only the more overt traits of man's mind. If we go on trying our best in the direction of tertiary facilities, i. e. if we keep trying to satisfy the core of our visitors' desires, then we shall be able to hope that we have carried out task well.

INTERNATIONAL RELATIONS: YUGOSLAVIA AND CHINA

In August the top Chinese party and state delegation, led by President Hua Kuo-feng, visited our country. This visit, which was a continuation and rounding-off of President Tito's visit to China last year, has resulted in the final and all-round normalization of relations between Yugoslavia and China both on party and state levels. At the same time, it has heralded a new period of good relations and fruitful cooperation. For this reason the visit was considered, by both sides, to be an event of historical significance.

As far as Yugoslavia is concerned normalization of its relations with China has consolidated and stabilized its position with respect to the three Super-Powers, the United States, the Soviet Union and China. This, of course, is extremely important for our country, which, by promoting contacts, cooperation and good relations with all three Super-Powers, expands its possibilities and asserts itself in the world, at the same time obtaining new, important recognition and approval of its independent non-aligned position.

By a normalization of inter-party relations with the Communist Party of China, the League of Communists of Yugoslavia has expanded its wide range of contacts and cooperation with Communist parties, which now includes practically all important trends in the present-day international workers' and communist movement. Our country has thus considerably strengthened its position in this respect

as well and has improved its possibilities in the struggle for such relations between socialist countries and communist parties which are in accordance with the basic interests of Yugoslavia and its League of Communists. These are, of course, relations based on full independence, equality, observance of differences and particularities, and non-interference in the internal affairs of other countries.

We must further mention the great new economic possibilities which the normalization of relations with China has opened up for Yugoslavia. Here is involved not only better trade but also higher forms of economic cooperation. At present China is living in a period of a search for new, more efficient ways of internal development and, in doing this, it has turned a great deal towards knowledge and experience from abroad. During their visit to Yugoslavia the Chinese delegation showed great interest in the Yugoslav experience concerning the development of industry, agriculture and the economy in general. They were obviously greatly impressed by what they saw and they suggested that Yugoslavia should sell to China, apart from its commercial goods, also its technology and know-how and provide training for Chinese specialists in our country. Several contracts of this kind have already been signed.

It is interesting and important to note that the Chinese guests were greatly impressed by our system of workers' self-management. President Hua Kuo-feng and other members of the delegation were very interested in the detailed working of self-management. Special delegations of experts have already stayed in Yugoslavia — and there are more coming — to study self-management and other Yugoslav experience. In China a lot has recently been written about Yugoslavia and a great deal of Yugoslav theoretical and political literature is being published. Thus, for instance, preparations are on the way for the publishing of President Tito's Collected Works and the Program of the League of Communists of Yugoslavia.

In short, after President Mao's death and the political victory over the extremists two years ago, China has embarked on a new course in both its home and foreign policy. This country, with almost one milliard inhabitants, has begun to treat Yugoslavia in an essentially different way and to seek contacts with her. One reason for this obviously lies in the fact that China is interested in the Yugoslav experience; the other has to do with Yugoslavia's position in the world, where our country is one of the most influential ones in the non-aligned movement and China, while opening herself out to the world, is trying to find its place in this very movement.

Thus the interests of both countries coincide to a great extent, which is a reliable and firm foundation for good relations and fruitful cooperation.

THE LITERATURE OF AMERICAN SLOVENES

In the field of literary endeavour we American Slovenes are quite modest in comparison with our fellow-countrymen living in the native country. Still the list of original and translated books and publications exceeds 300 units if we include various almanachs and calendars. Over a hun-

dred writers, publicists and collaborators have contributed to these books short stories, narratives, articles and important historical data. In short, these books have been a mirror of our life. With respect to their content they differ a lot; they reflect socialist, liberal and catholic orientation.

Most of the books were published by the authors themselves, and some by Slovene newspapers, church and other support organizations. Among the publishers we can mention Književna matica SNPJ, Prosvetna matica JSZ and the following newspapers: Glas svobode, Glas naroda, Enakopravnost, Ameriška domovina, Delavec and Amerikanski Slovenec.

After this first period of publishing activity we had a long break. It was only in 1968 that two books written in English but with a Slovene background appeared in print: a biography of the opera singer and leader of our singing choirs, Tnton Šubelj, entitled "From Carniola to Carnegie Hall", by Dr. G. E. Gobec, and a book about American Slovenes, "From Slovenia to America", written by Marie Prislant. Both books contain a number of photographs as well.

In 1976 the carefully compiled "Slovenian Language Manual", written by the sisters Milena Gobec and Breda Lončar, was published. It met with such success that next year another book by the same authors was published.

Three more books, written in English, were published in 1977. The first book "Immigrant Woman" by Mary Molek, is a book of recollections of the hard life of our coalminers in Kansas and the suffering of an immigrant woman. This book is actually an autobiography.

The next book in English, "Polka King" was written by Robert Dolgan and it describes the life and work of the wellknown musician Frank Jankovič and his success in the field of popular entertainment music. The book thus includes a small part of our history, too.

The third book, "Anthology of Slovene American Literature" was written by Dr. Edi Gobec and published by the Slovenian-American Institute. The book contains abstracts from the works of Slovenian American writers and poets who have enriched the American mozaic with the Slovenian heritage.

The American Slovenian and poetess Anna Krasna, who now lives at Ajdovščina in Vipavsko, has published a book in Slovene entitled "Med dvema domovinama" ("Between Two Homelands"), which is to be put on sale in the United States as well. The book is undoubtedly a very interesting one, for the writer has a great deal of experience of and insight into the life of both Slovenians living in America and Slovenia. Mrs. Krasna was also the editor of the paper "Glas naroda" ("The Voice of the People").

A book written in 1932 by the well-known writer and journalist Ivan Molek, entitled "Dva svetova" ("Two Worlds"), has now been translated into English by his wife, Mary Molek, and has recently been published. The book, written in popular style, describes the life of a Slovene settler in America and, partly, at his home in Bela Krajina. At the same time it offers a vivid picture of the life of Slovene boarders and the conditions of workers in the steelworks of Pennsylvania and their suffering in the mines of Michigan and Minnesota.

Finally, we can look forward to an interesting book by the well-known journalist and public worker, Vatro Gričar. He had lived in Cleveland for many years but his heart yearned for his native land where he and his wife Ann settled in Ljubljana. He died after a short illness when he was on his way back to America for a visit.

Dr. Edi Gobec is writing a new book about Slovenes too. It deals with the Slovenes who have contributed, in one way or another, to technical, cultural, economic and literary progress not only in America but in other parts of the world, too.

Most of these books contain a certain amount of historical data, which will in the future be most useful to the writer of a history of American Slovenes. We hope we won't have to wait for such a work for too long.

Frank Čese

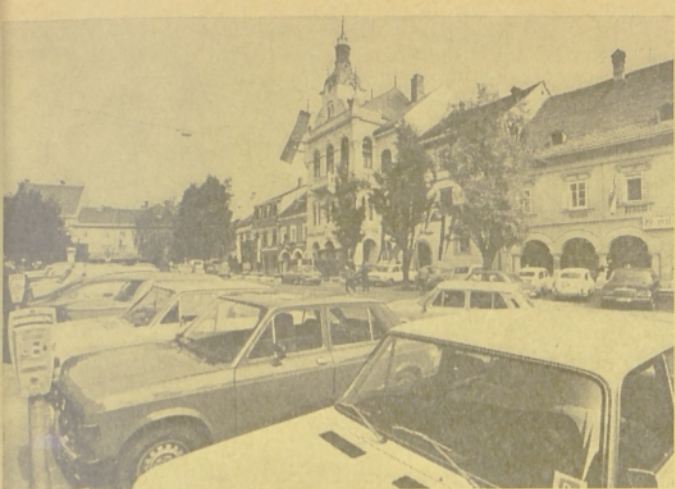
AN ARTICLE AT YOUR REQUEST THE MILLS ARE NOW SUMMER HOUSES

Quite a lot of people have left their Graben, Golo brdo or Babni dol, as this village has been variously called. They are said to have been driven away by the new factories for flax oil production which kept springing up at Zablodovo near Kranj like mushrooms after rain, and which began to threaten the existence of millers in Zlebe, Sv. Katarina and Graben. The fact that the flax oil trade along the Mareščica Stream had prospered for two hundred years didn't help much. In Trieste, at the Hrovats' in Ljubljana and at the Medic's in Medvode they used to produce 5% more flax oil than the people of Graben with handworked presses. The income which the people of Graben had earned up till then began to decrease and gradually their presses stopped working one after another and anxiety about the future filled their hearts.

"The times have changed and have done away with all the old things, including the mills", recalls Franc Trampuž of No. 6 Golo brdo. "Our presses used to run day and night when we were in a hurry to supply the oil. We used to buy the flax in Ljubljana from the merchants from Dolensko whereas the factory owners got their supplies from India and Brasil". Franc Trampuž paused. He waved his hand as if to drive away the memories of the past when he worked in his mill and when his children were still at home.

"But they went away to Canada, both my daughter and my son. Last year we visited them and we asked our son to come back and take over the farm, for my wife and I have got too old to cope with all the work on the land. And what did he answer? That he can't come back for another eight years because he has to wait to earn his pension". Trampuž still remembers what his son told him before he left. He said that he would like to see the world and it would be too far for him to go to work from Graben every day. He has seen the world all right, but now he drives to work as far as if he drove from Graben to Zagreb.

Those who have stayed at home now live in one of the most beautiful parts of Slovenia, among the foothills of Katarina, the protected nature park. It is here that every

Novo mesto — Glavni trg (Main Square) — photo by Janez Zrnc

weekend great hords of people, fed up with busy roads, concrete and polluted town air, rush to. The crowds of weekend visitors drive to "Slavkov dom", whence they walk to Katarina and then come back for lunch.

"I can't complain", says the present keeper of "Slavkov dom", Danica Pugelj. "There are always enough visitors. They are probably attracted by the excellent food prepared by Manda Gerkič, a real master of her trade. Every day they can offer fresh smoked ham with sauerkraut and »žganci«, chicken, steak and above all, the speciality of "Slavkov dom", fried bull's testes. Since the old building, attacked by dry rot, was pulled down eight years ago and there are no rooms for overnight accomodation, "Slavkov dom" has been even more pleasant. It has recently attracted enthusiasts of the sport of hang-gliding, who first run with their gliders for a short while on the ground to "pick up" the wind and then take off and glide over the valley. The place is actually suitable only for beginners, who practice landings and often they fall wherever the case may be, usually at Graben, to the great annoyance of the local people.

The last farm at Golo brdo still belongs to the Babnik family, which used to be a numerous one. Now two children are in Switzerland, but the elder son has stayed at home to the great joy of his parents. He is going to take over the bee-hives after his father, Alojz Bukovšek, who has not once parted with his bees since he was fourteen. He now owns over a hundred bee-hives and works partly in cooperation with the honey-processing enterprise "Medex". His wife Slavka helps him and she can't help wondering: "How fast bee-keeping is developing! If I didn't see the progress with my own eyes I couldn't believe it. Only fifteen years ago I think nobody knew of the special white substance collected by bees, the so-called "mleček" ("bee's milk"). The French bee-keepers were the first to assess its value. I'll never forget how our bee-keepers laughed at the idea of "milking bees", as they put it. And look at the situation now; I've been making artificial honeycombs for two days only so as to be able to scrape off the "milk" which the bees will bring. And then, the propolis! We always used to throw away this brown tar-like substance, whereas now we dissolve it in alcohol. It is excellent against sore throats and tonsillitis".

Slavka can hardly stop enumerating all the new things. She mentions the so-called "Apikomplex", a mixture of honey and propolis. Her husband sells all these products at Šiška market every Friday. "It is said that everything produced by bees is good for the health, their poison included. We haven't started to collect the latter yet but

bee-keepers abroad have", says Slavka, explaining what still awaits her in the future.

A short distance away from the Babniks the path ascends towards Katarina, to the area of summer houses. Now nobody is allowed to build summer houses anymore in this area, where even the streams had to get adjusted to the people who lived along them. Thus there are two streams: Babišnica, which flows across Babnik's land, and Mavelščica, flowing across Mavel's land, now owned by the Trampuž family. It is interesting, however, that even the underground waters seem to be trying to forget the old times. There is less and less water in the streams so that they wouldn't be able to drive the mills as they used to. It is said that they were affected by the earthquake and, even more, by the 1927 floods.

The local people have mostly turned their mills into flats, whereas some of them, like Trampuž, have sold them. Today he perhaps regrets it because his family might be more likely to come back if a rebuilt mill was waiting for them. "Who would have thought that the professor from Ljubljana to whom I sold my mill would have turned it into such a splendid summer cottage", Trampuž relates, full of praise for the owner of the cottage who is not the only one in the village. There are quite a few and, consequently, they cause quite some trouble.

"We don't dare to go barefoot on the grass", complain the farmers, fed up with discarded bottles, tins and other litter left by the weekend visitors, which cover the fields and meadows.

Despite the different way of life the land is well cultivated. It is not easy to part with the land overnight. However, the parents of those who have left it do not blame them: "Our young people only sleep and eat at home, but they earn a lot of money in the factory". They mostly work at "Color" in Medvode, "Skip" at Šentvid and in Ljubljana.

In the early morning, when the fog above Graben has not yet lifted a small queue of cars can be seen heading towards the nearby factories and offices. Today times have really changed and it is sensible to look for a steady income which is not affected by hail, frost and other unfavourable weather conditions. The number of those who don't yet agree with this is steadily decreasing. Those who are left stubbornly stick to the few head of cattle which they have, till the land and watch the others build new houses and, if there is some time left, help their parents with the farmwork. In the old village of Graben the young generation has won. Less and less often they talk about the hard life of their ancestors, relatives and friends who have left their homes. The young mothers can just about tell their children about the old mills, Joško's, Smodin's, Janez's, Jože's, Jurij's and Berce's which is still standing. The oldest one belonged to Premože. The mills of the Upper and Lower Babnik have stopped working, too; Mavel's is now occupied by the professor from Ljubljana and Dobnikar's could still work if there was enough water. The best flour used to be Šuštar's because he always washed the grain and let it dry in the sun before grinding it.

Nevenka Škrlj

PÁGINA EN ESPAÑOL

ACONTECIMIENTOS

NUEVO AUTO DE ZASTAVA

Yugobanka ha otorgado junto con otros bancos una gran suma de dinero (crédito) para la financiación del programa de producción del nuevo automóvil »Zastava 102« el cual se construirá en la fábrica de automóviles »Crvena Zastava« (Bandera roja). El prototipo de este nuevo vehículo es el trabajo integral del expertos yugoslavos. Ya está construido y se comenzará con la producción en cadena del mismo aproximadamente a principios del año 1980.

Hace poco que ya ha salido de esta fábrica el automóvil número 1.500.000.

HERENCIA NATURAL

En Yugoslavia tenemos bajo protección un conjunto de 1008 parques nacionales. Estos ocupan casi 565 mil hectáreas o sea el 2,2 por ciento de la totalidad del territorio yugoslavo.

Este es el resultado final del censo total que se realizara en su oportunidad de la herencia natural de nuestra nación. La naturaleza en Yugoslavia es de una belleza excepcional.

Eslovenia en particular tiene bajo protección 51 centros de reserva natural con una capacidad total de 9090 hectáreas o 0,4 por ciento del territorio esloveno. Momentáneamente tenemos en Eslovenia un parque nacional, cuatro parques regionales, nueve reservaciones naturales, nueve monumentos naturales (parques o protectorados históricos), un parque conmemorativo o monumento natural histórico-nacional y 27 monumentos naturales que están incluidos dentro del grupo de curiosidades naturales según las formas adquiridas (erosión) dentro de la naturaleza del suelo yugoslavo.

NUESTRO TURISMO CONQUISTO A EUROPA

Según datos todavía no del todo elaborados la temporada turística yugoslava ha batido en lo que va del año todos los cálculos hechos de antemano. Y lo que es alentador es que sigue superándose.

Por los datos y valoraciones efectuadas el turismo extranjero arrojará este año un total de un millar de dólares americanos, además claro está cerca de 300 millones de dólares convertibles (divisas no registradas).

Los datos estadísticos non demuestran que el movimiento turístico en general aumentó, en los ocho meses del año en curso, si lo comparamos con el del año anterior en un 13 %, de los cuales corresponden el 19 para los extranjeros y el 8 % para el turismo casero. El ingreso de turistas extranjeros ha aumentado también en lo que respecta al origen de los distintos países que nos visitan. El mayor aumento de turistas según su nacionalidad son por orden de cantidad los siguientes: Gran Bretaña 61 %, Francia 34 %, Rep. Fed. Alemana 26 %, países bálticos 18 %, Austria 12 %, Italia 7 % etc.

NO ATACAREMOS A NADIE

El presidente de la república Josip Broz Tito visitó hace poco la localidad de Kragujevac, donde aprovechó la oportunidad para contemplar la fábrica de automóviles »Crvena Zastava« y otros importantes lugares de esta región serbia. En las conversaciones que mantuvo con los representantes políticos de Kragujevac entre otras cosas agregó que nuestro pueblo ya ha demostrado estar preparado ante cualquier agresión. Y también ahora está preparado para enfrentar con éxito cualquier ataque a nuestra libertad, nuestra independencia socialista que se dirige hacia un constante progreso de autogestión y a nuestra política exterior de no alineados. Al mismo tiempo el presidente Tito recalcó que nuestro país nunca atacará a nadie, sin embargo seguirá siempre aumentando y consolidando sus capacidades defensivas por la revolución obtenida.

EL POETA IGO GRUDEN

Este notable poeta esloveno será recordado con la inauguración de un monumento en su pueblo natal.

En el pueblo natal del »poeta del Carso« — Igo Gruden — Nablježine cerca de Trieste, los miembros y socios de la Unión Cultural que lleva el nombre del poeta, hace poco de esto que han puesto la piedra fundamental donde será instalado el monumento al conocido compatriota esloveno Poeta que cantó las angustias y sacrificios de la tierra esclavizada de Primorje.

Fue además el iniciador de las poesías revolucionarias de las realidades sociales y aspiraciones de las generaciones futuras. Igo Gruden nació el 18 de abril de 1897 en Nablježine, murió el 29 de noviembre del 1948 después de una breve y dolorosa enfermedad, que fuera consecuencia de los sufrimientos pasados en los campos de concentración fascistas. El 30. aniversario de su muerte será recordado por sus compatriotas en Nablježine. También se unirán al acto los representantes de Primorska. Se realizarán además varias conmemoraciones y actos recordatorios que serán la introducción de la posterior inauguración del monumento. Uno de los actos tendrá lugar este mes en el gimnasio cerrado de la municipalidad de Nablježine. La Unión Cultural »Igo Gruden« decidió organizar para tal festejo una tarde de fiesta bajo el título »Algo para cada uno«. Colaborarán varios conjuntos y solistas que harán así de la fiesta un espectáculo que atraerá al público en general. El festejo tendrá además un sentido especial: todo el dinero recaudado será dedicado al fondo para la inauguración del monumento a Gruden. El monumento a Igo Gruden será al mismo tiempo una adquisición de importancia para Nablježine.

Será puesto en uno de puntos más pintorescos de esta zona. Tendrá en su alrededor un hermoso parque natural y estará hecho de acuerdo con la naturaleza que rodea al mismo. Los lugareños conocen este lugar como uno de los paseos más viejos y lindos de Nablježine.

DOBRODOŠLI V BELI KRAJINI

Bela krajina ima med slovenskimi pokrajinami posebno mesto. To je deželica, ki jo moraš imeti rad, tako te je že ob tvojem prvem obisku očarala in te pritegnila. Pravimo ji deželica belih brez, sonca in vinogradov, vse bolj pa jo poudarjamo tudi kot deželico neokrnjene narave in svežega zraka. Preteklo jesen, ko smo se mudili tam, smo na vseh cestah in poteh srečevali trgače in vozila s kadmí, polnimi obranega grozdja. Tam, kjer ni bilo grozdja, pa smo srečevali nabiralce kostanja pa lovce in ribiče.

Celotna Slovenija je v zadnjih desetletjih spremenila svoj videz in spremenila ga je tudi Bela krajina, a morda še najmanj od vseh. Na račun pospešenega gospodarskega razvoja, lahko rečemo, ni trpela njena pokrajinska podoba. Ljudje so znali svojo deželico ohraniti tako, kakršna je bila v preteklih desetletjih in stoletjih, a vendar je povsod očitno, da težke more revščine, ki je še pred drugo svetovno vojno visela nad Belokranjci, zdaj ni več. Iz majhnih delavnic in obratov so se razvili industrijski obrati, ki so dali domačinom večji kos kruha. Konec leta 1977 je bilo v Beli krajini zaposlenih 7.800 delavcev od celotnega števila okrog 25.000 prebivalcev. Približno ena tretjina prebivalcev se še vedno ukvarja s kmetijstvom.

V tej številki naše revije pa ne nameravamo govoriti o gospodarskem in družbenem razvoju Bele krajine, temveč predvsem o njenem turizmu, o tem, kam se lahko obrne domači ali tuji gost, ko dopotuje v Belo krajino.

Celotno turistično dejavnost v Beli krajini povezuje delovna organizacija Golfurist v sklopu sozd SAP-VIATOR oziroma temeljna organizacija združenega dela »Bela krajina« Črnomelj. V tem okviru delujejo naslednji hoteli, penzioní, gostišča in kampingi:

- hotel »Bela krajina« Metlika, C kat., 53 ležišč,
- camping »Breza« Metlika, III. kat., kapaciteta 100 šotorov, gostišče,
- gostišče »Drage« Metlika, kapaciteta 70 oseb,
- gostišče »Veselica« Metlika, kapaciteta 50 oseb,
- penzion »Smuk« Semič, I. kat., 16 ležišč,
- penzion »Lahinja« Črnomelj, III. kat., 42 ležišč,
- restavracija »Grad« Črnomelj, kapaciteta 150 oseb,
- gostišče »Kolbezen« Črnomelj, kapaciteta 50 oseb,
- camping »Kolpa« Vinica, III. kat., 150 šotorov, restavracija, kapaciteta 50 oseb v zaprtem prostoru in 250 na pokritem vrtu.

Zdaj je čas, da razmislite o tem, da obiščete Belo krajino spomladi, ko je tam tudi vrsta privlačnih turistično-folklornih prireditev. Med drugim naj omenimo revijo belokranjske kulture z nastopi pevskih zborov, dramskih in folklornih skupin in mladinskih prireditev.

V tem času, od marca naprej, je že možno kampiranje v počitniških prikolicah, izredne možnosti pa so za ribolov in lov v bližnjih gozdovih, ki so znani kot eni izmed najboljših v Sloveniji. Ogledate si lahko tudi številne belokranjske znamenitosti iz bližnje in daljne preteklosti. V prvih dneh maja bo v Semiču tudi tradicionalna razstava belokranjskih vin in belokranjskih kuharskih posebnosti.

Bela krajina vas bo vedno sprejela gostoljubno!

Penzion »Smuk« v Semiču

30
LET

- VRATA
- OBLOGE
- ISO-SPAN
- OPAŽNE PLOŠČE
- POHIŠTVO

**lip
bled**

lesna industrija
64260 bled, ljubljanska
telefon: 064 - 77-384
telegram: lip bled
telex: 34525 yu lipex